

ชีวประวัติของ สก กุรมะโรหิต

กำเนิด

สก กุรมะโรหิต เกิดที่จันทบุรี ตำบลท่าเรือจ้าง วันจันทร์ที่ 27 เมษายน พ.ศ. 2451 ตรงกับปีวอก เวลา 1.20 น. เป็นบุตรของ พระจรรยาภรณ์ และ นางเหนย กุรมะโรหิต¹

พระจรรยาภรณ์ เดิมชื่อ เติม หรือ โป้ เกิดปีวอก ตรงกับวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2415 ที่บ้านริมแม่น้ำจันทบุรี บริเวณตลาดเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ตรงที่ร้านจิตราภา เลขที่ 210 - 214 ตั้งอยู่ในปัจจุบัน เป็นบุตรคนที่ 4 ของขุนสมานไมตรี (แดง) และนางหงษ์ พระจรรยาภรณ์มีพี่น้องด้วยกันทั้งหมด 7 คน มีรายนามตามลำดับดังต่อไปนี้

1. นายจืด
2. นายจ่าน
3. นายแจง
4. นายเติม หรือ โป้ (พระจรรยาภรณ์)
5. นางแฉ
6. นายแก้ว
7. นายทอง (หลวงนาถนารักษ์)²

พระจรรยาภรณ์ เป็นต้นตระกูล กุรมะโรหิต ได้รับพระราชทานนามสกุลนี้จาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ในต้นสมัยที่ท่านรับราชการ "กุรมะ" แปลมาจาก

¹สัมภาษณ์ สก กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

²สก กุรมะโรหิต, "ชีวติของคุณพ่อ," ความรอคปรนของมนุษย์ (พระนคร : โรงพิมพ์พิริยกิจ, 2509) พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพอำมาตย์โท พระจรรยาภรณ์ , หน้า 1.

คำว่า "เต่า" ซึ่งเป็นชื่อของปู่ของพระจรรยาการ "โรหิต" แผลมาจากคำว่า "แดง" ซึ่งเป็นชื่อของพ่อ³

พระจรรยาการสมรสกับนางเหนย เมื่ออายุได้ประมาณ 26 ปี และต่อมาได้มีภรรยาอีกหลายคน มีบุตร ธิดา รวมทั้งหมด 8 คน คือ

1. นายเยื่อ กุรมะโรหิต (เกิดเมื่อพระจรรยาการมีอายุราว 20 ปี มารดาไม่ปรากฏนาม)
2. นายสค กุรมะโรหิต (เกิดกับนางเหนย)
3. นางนิชวดี อินตระการ (เกิดกับนางเหนย)
4. นักเรียนนายเรือ บรรจุ กุรมะโรหิต (เกิดกับนางยีนดี) ถึงแก่กรรมแล้ว เมื่ออายุได้ 22 ปี
5. นางนรีกร กุรมะโรหิต (เกิดกับนางสตาร์)
6. นายณรงค์ กุรมะโรหิต (เกิดกับนางสมุน)
7. นางสาวบังอร กุรมะโรหิต (เกิดกับนางสมุน)
8. นางสาวชมจันทร์ กุรมะโรหิต (เกิดกับนางสุภรณ์)⁴

พระจรรยาการ เริ่มรับราชการเป็นอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรม แล้วต่อมา ก็ย้ายไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรีกับได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงรามฤทธิรงค์ ตำแหน่งยกกระบัตรเมือง เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2483 ขณะนั้นมีอายุเพียง 28 ปี และอยู่ในราชการจนเกษียณอายุ เมื่อพุทธศักราช 2470 เมื่ออายุครบ 55 ปีเต็ม ตำแหน่งสุดท้ายคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี ระหว่างรับราชการได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดังต่อไปนี้

วันที่ 22 ก.พ. 2443 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หลวงรามฤทธิรงค์

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

วันที่	22 ก.พ. 2443	ได้รับพระราชทานยศเป็น	รองอำมาตย์ตรี
วันที่	22 ก.พ. 2451	"	ทิพยาภรณ์ (เบญจมาภรณ์ช้างเผือก)
วันที่	20 มี.ย. 2456	"	ภุชณาภรณ์ (จักรดาภรณ์มงกุฎไทย)
วันที่	27 ก.ค. 2458	"	ยศเป็น อำมาตย์ตรี
วันที่	21 ก.พ. 2460	"	บรรดาศักดิ์เป็น หลวงอุปถดถูปลกร
วันที่	20 ก.ย. 2462	"	ยศเป็น อำมาตย์โท
วันที่	30 ก.ย. 2464	"	บรรดาศักดิ์เป็น พระจัญญการการ
วันที่	30 ก.ย. 2464	"	จักรดาภรณ์ช้างเผือก ⁵

ตลอดชีวิตในราชการของพระจัญญการการเป็นเวลาประมาณ 29 ปี ท่านได้ใช้ชีวิตอยู่ในต่างจังหวัดทั้งสิ้น เริ่มต้นในตราก (ประมาณ 6 ปี) จันทบุรี (ประมาณ 4 ปี) นครปฐม 2 ครั้ง (ประมาณ 2 ปีเศษ) อุดรคิตต์ (ประมาณ 6 เดือน) ราชบุรี (ประมาณ 4 ปี) อุบลราชธานี (ประมาณ 2 ปี) แพร่ (ประมาณ 2 ปี) สุราษฎร์ธานี (ประมาณ 2 ปี) และสระบุรี (ประมาณ 6 ปี) ก็ออกจากราชการรับพระราชทานเบี้ยบำนาญ เพราะอายุครบเกษียณ ที่จังหวัดสระบุรี ในตำแหน่งผู้วาราชการจังหวัด⁶

สำหรับ ลักษณะนิสัยของพระจัญญการการนั้น สด กุรมะโรหิต กล่าวไว้ว่า "คุณพ่อเป็นคนรักเรียน ชอบรู้อชอบเห็น ขยันขันแข็งในการทำงาน แต่เล็กก็ชวนขวยหาทางศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเองทั้งสิ้น เช่น วิชาเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งขณะนั้นไม่มีที่เล่าเรียนได้เลย คุณพ่อก็พยายามหาความรู้ใส่ตัวเรื่อยมา ตั้งแต่ยังเป็นหนุ่ม"⁷ และอีกตอนหนึ่งกล่าวว่า

คุณพ่อเป็นคนใจแข็ง ไม่กลัวคน เด็ดขาด รักความเป็นธรรม
ซื่อตรง และชอบทำงาน คุณพ่อไม่เคยอยู่นิ่ง ๆ แม่หลังเกษียณ

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15 - 16.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

อายุแล้ว ก็ไม่ยอมให้มือกับสมองอยู่เฉย ๆ โควยไม่คิดอะไร และ
ไม่ทำอะไร ในปีที่อายุ ๗ ของชีวิต เมื่ออายุล่วงหกสิบแล้ว
คุณพอไขมือทำอะไรไมเคเหมือนก่อน ๆ แต่ก็ยังงงไขสมองทำ
งาน ชอบอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้ ทำตัวให้ทันต่อเหตุการณ์
ของโลกอยู่เสมอ ไม่ยอมเป็นคนแก่ที่ล้าสมัย⁸

สำหรับความรู้สึกของ สก กุระโรทิต ที่มีต่อบิดานั้น เขากล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

ชีวิตของคุณพ่อเป็นชีวิตที่ลูกทุกคนภาคภูมิใจ ที่ภาคภูมิใจ
ก็เพราะว่า ตลอด ๘๓ ปี กับ ๕ วัน บนแผ่นดินไทยผืนนี้
คุณพ่อได้ยอมอย่างสามัญชนคนไทยที่รักชาติบ้านเมือง ต้อง
การเห็นชาติไทยเจริญรุ่งเรือง สนใจกับความก้าวหน้า
และหวังใยในความลาหลัง เลือดของคุณพ่อยัง เขมอยู่ไม่มี
จาง แม้ในชั้นปลายของชีวิต คุณพ่อไม่เคยลืมชาติ ทานพูด
ถึงชาติไทยด้วยความรู้สึกที่ซึ้งลึกซึ้งและเจ็บปวด เหมือนอย่าง
ที่ทานเคยรู้สึก เมื่อฝรั่งเศษปล้นเมืองไทยสมัยนั้น ทานพอ-
ใจที่ลูกบางคน ซึ่งใครเลือดของท่านไป ใครแสดงความเห็น
และความหวังเมืองไทยอย่างตรงไปตรงมา แต่ในเวลา
เดียวกัน ทานก็หวังเขา กลัวเขาจะเอาตัวไม่รอด⁹

สำหรับนางเหนย กุระโรทิต เกิดเมื่อปีจอ วันศุกร์ เดือน 11 แรม 12 ค่ำ
ตรงกับวันที่ 6 พฤศจิกายน 2417 เวลาประมาณเที่ยง บิดาคือ หลวงภาชีวิเศษ (ชื่อ)
มารดาชื่อ หม่อมน้อย คำว่า เหนย เพี้ยนมาจากคำว่า "เนย" แปลว่า ดอกบัว มีพี่น้อง
ร่วมบิดามารดาเดียวกันอีก 2 คน คนพี่เป็นชาย ถึงแก่กรรมเมื่อยังเยาว์ ยังไม่ได้ตั้งชื่อ
คนน้องถึงแก่กรรมอยู่ในครรภ์พร้อมด้วยมารดา

ต่อมาไม่ปรากฏว่าเป็นปีใด หลวงภาชีวิเศษ จะต้องกลับประเทศจีน จึงได้ให้
นางเหนยแต่งงานกับหลานชายคุณหญิงโป เจ้าคุณมักดี ซึ่งมีชื่อว่า แซ่กั้น เมื่อสมรสแล้ว

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

ก็ไปอยู่ที่แพของเจ้าคุณภักดี ที่ท่าเตียน มีบุตรธิดา 3 คน คนพี่คลอดก่อนกำหนดถึงแก่กรรม คนรองเป็นชายชื่อแดง ถึงแก่กรรมเมื่อยังเยาว์ คนสุดท้องเป็นหญิงชื่อนวม ซึ่งต่อมาได้สมรสกับนายเฉื่อย นิมิหุต¹⁰

ต่อมาเกิดโรคห่า (อหิวาต์) ครั้งใหญ่ในกรุงเทพฯ สามีของนายเหนยได้ถึงแก่กรรมในครั้งนั้น นางเหนยได้ยักอาชีพเสริม ทำการค้าขายต่อมา จนกระทั่งได้พบกับพระจรรยาภรณ์ ซึ่งขณะนั้นยังไม่ได้เข้ารับราชการ¹¹ ทำงานเป็นหลงจู๊เรือชื่ออัสตง ซึ่งเดินระหว่างจันทบุรี ทราก กับกรุงเทพฯ มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับสินค้า ยุคนั้นไม่มีถนน การติดต่อระหว่างกรุงเทพฯ กับจันทบุรีและทรากต้องใช้เรืออย่างเกี่ยว นายเคิมเป็นหลงจู๊คุมสินค้าไปมาระหว่างจันทบุรีกับกรุงเทพฯ อยู่หลายปี เพราะเหตุที่ได้เข้ามากรุงเทพฯ เสมอ ๆ นี้เอง จึงได้มีโอกาสพบกับนางเหนย และได้สมรสกันในเวลาต่อมา คือราว พ.ศ. 2441 เมื่ออายุได้ประมาณ 31 ปี นางเหนยให้กำเนิดบุตรธิดา 3 คน คนพี่เป็นชาย คลอดก่อนกำหนด ถึงแก่กรรม คนรองคือ สด กุรมะโรหิต คนสุดท้องคือ นิธิวี กุรมะโรหิต ซึ่งต่อมาได้สมรสกับนายแพทย์ชจร อนุเคราะห์ ระหว่างที่พระจรรยาภรณ์และนางเหนยแ่่งงานกันใหม่ ๆ และบุตรชายคนแรกถึงแก่กรรมเพราะคลอดก่อนกำหนด เป็นระยะที่นักล่าอาณานิคมชาวฝรั่ง เศรษฐีกำลังล่าเมืองขึ้นอยู่ในตะวันออก ประเทศไทยก็นักล่าอาณานิคมพวกนี้ไม่พ้น ต้องเสียดินแดนไปเกือบเท่าเนื้อที่ของประเทศไทยปัจจุบัน ฝรั่งเศษเข้ายึดเขมร เกาะ 6 เกาะ สิบสองจุไทย ผังซ้ายแม่น้ำโขง เมืองจันทบุรี แล้วยังถึงเมืองทราก ขณะนั้นพระจรรยาภรณ์ซึ่งได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงรามฤทธิรงค์ และนางเหนยอยู่ที่เมืองทราก เป็นยกกระบัตรเมืองทรากได้ 3 ปี ฝรั่งเศษก็เข้ายึดโคยขอแลกคืนเมืองจันทบุรีให้ (พ.ศ. 2447) รัฐบาลไทยตกลง เพราะไม่มีทางออกที่ดีกว่านี้ จึงสั่งให้มอบเมืองทรากให้ฝรั่ง เศษ ชาวเมืองตกใจมาก รีบหนี

¹⁰ สด กุรมะโรหิต, "ประวัติคุณแม่," (พระนคร, โรงพิมพ์อ่าวพพิทยา, 2512) พิมพ์เป็นอนุสรณ์งานฌาปนกิจศพ คุณแม่เหนย กุรมะโรหิต , หน้า 1.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

หนีออกจากเมืองทั้งกลางวันกลางคืน ไปกายเสียในทะเลก็มาก หลวงรามฤทธิรงค์คงอยู่
 มอบเมืองตราดให้ฝรั่งเศส สั้งให้ภรรยาเก็บของที่จำเป็นเท่าที่จะเอาไปได้ เขาเรือใบเล็ก
 รีบแล่นออกจากตราด เพื่อไปจับทุรีซึ่งฝรั่งเศสคืนให้แล้ว หลวงรามฤทธิรงค์ และนางเหนย
 อยู่ที่จับทุรี 4 ปีเศษ ก็ให้กำเนิดเด็กชาย สด กุระมะโรหิต ที่บ้านริมแม่น้ำจับทุรี ตำบลท่า-
 เรือจาง อำเภอเมืองจับทุรี จากจับทุรีนางเหนยก็ติดตามสามีไปอยู่นครปฐม อัครคិតต์
 ราชบุรี ได้ให้กำเนิดแก่เด็กหญิง นิธิวดี กุระมะโรหิต ที่ราชบุรี (พ.ศ. 2454) จากนั้นอีก
 ประมาณ 4 ปีต่อมา นางเหนยก็เข้าไปอยู่ในกรุงเทพฯ เพื่อการศึกษาของบุตร ธิดา โดยพัก
 อยู่ในบ้านของท่านเจ้าคุณ มหาอำมาตยาธิบดี เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เชิงสะพานยศเส
 ส่วนหลวงรามฤทธิรงค์ ก็โยกย้ายไปตามคำสั่งของทางราชการ โดยย้ายไปเป็นปลัดมณฑลที่
 อุบลราชธานี และย้ายไปแพร่ สุราษฎร์ธานี และกลับมาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี จน
 ครบเกษียณอายุ 55 ปี¹²

สด กุระมะโรหิต กล่าวถึงนางเหนยว่า "คุณแม่เป็นผู้มีวาจาสัตย์ ซื่อตรง และ
 เมตตา เป็นที่รักของทุกคนที่รู้จักท่าน ท่านเป็นคนขยันในการงาน ทำอะไรทำจริง และต้อง
 ทำด้วยตนเอง จนสำเร็จเสมอ"¹³

สำหรับการอบรมของนายเหนยที่ให้แกบุตรธิดานั้น มีข้อเขียนตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า
 นางเหนยอบรมให้ลูก ๆ รักความดี กลียดความชั่ว ให้ลูก ๆ หมั่นทำความดี แม้ว่าการทำ
 ความดีนั้นจะไม่ได้รับผลดีตอบแทน¹⁴

การศึกษา

เนื่องจากบิดาเป็นข้าราชการ ต้องโยกย้ายไปรับราชการตามจังหวัดต่าง ๆ อยู่เนื่อง ๆ
 จึงที่ใดกล่าวไว้แล้ว ดังนั้นครอบครัวก็ต้องย้ายตามบิดาไปด้วย เด็กชายสด กุระมะโรหิต ได้

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

เริ่มเข้าโรงเรียนเป็นครั้งแรกที่จังหวัดราชบุรี เวลานั้นมีอายุประมาณ 4 - 5 ขวบ โรงเรียนแรกที่เข้าศึกษาคือ โรงเรียนเบญจมราชูทิศราชบุรี เรียนอยู่ที่โรงเรียนนั้นได้ไม่ถึงปี บิดาก็ย้ายไปรับราชการที่จังหวัดนครปฐม เขาก็ติดตามบิดาไปด้วย ที่จังหวัดนครปฐม เข้าศึกษาที่โรงเรียนปฐมวิทยาลัย โรงเรียนนี้มีปัจจุบันก็ยังอยู่ แต่ผู้ฟังมาก เรียนอยู่ที่นั่นได้ไม่นาน ก็ต้องย้ายตามบิดาไปอีกหลายจังหวัด¹⁵

นอกจากการเรียนที่โรงเรียน บิดามารดาได้สอนหนังสือให้ที่บ้านด้วย ต่อมาบิดาพาเข้าไปฝากที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ มีเจ้าคุณจรลชวนะเพท ซึ่งตอนนั้นดำรงตำแหน่งเป็นหลวงจรลชวนะเพท เป็นอาจารย์ผู้ปกครอง ขณะที่เรียนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ได้ไปพักอยู่ที่บ้านเจ้าพระยามหาอำมาตยาธิบดี เชียงสะพานยศเส พร้อมควายนองสาวคือเด็กหญิงนิธิวดี กุระมะโรหิต มารดาก็เข้าไปอยู่ด้วยเพื่อดูแล เรียนที่โรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 8 ขณะที่เรียนอยู่ก็เรียนโคตะแนนดี ก็ได้ที่ 1 มาตลอดตั้งแต่ต้น ๆ - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 โคตะแนนเฉลี่ยระหว่าง 80 - 90% เป็นประจำ และในการสอบเลื่อนชั้นครั้งหนึ่ง ประมาณมัธยมศึกษาปีที่ 7 โคตะแนนถึง 99% การสอบคราวนั้นทำความพอใจให้ตัวเองมาก¹⁶

เนื่องจากผลการสอบที่โคตะแนนดี ทางโรงเรียนหวังว่าจะได้ส่งเข้าชิงทุนเล่าเรียนหลวงไปเรียนต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ทุนเล่าเรียนนี้รัฐบาลให้โรงเรียนรัฐบาลหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนปทุมคงคา โรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ โรงเรียนบพิตรภิมุข ส่งนักเรียนที่เรียนดีที่สุดเข้าแข่งขัน แต่ในปี พ.ศ. 2468 กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน) เปลี่ยนระเบียบใหม่ คือ การสอบชิงทุนให้สอบต่างหาก โดยคัดนักเรียนที่สอบโคตะแนนสูงกว่า 80% จากการสอบทั่ว ๆ ไป มาแข่งขันกันอีกครั้ง สด กุระมะโรหิต ได้ถูกคัดเลือกเข้าสอบเป็นปีแรก คือ พ.ศ. 2468 วันที่สอบชิงทุน บังเอิญเขาป่วยหนัก

¹⁵ สัมภาษณ์ สด กุระมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

เป็นโรคแล้ว¹⁷ จึงต้องรอไปอีกปี เพราะอายุยังอยู่ในเขต คือไม่เกิน 18 ปีเต็ม ในระหว่างที่รอก็เรียนเพิ่มเติม และยังได้รับการกวาดวิชาจากอาจารย์ เอน แอล เซลล์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์อีกแบบตัวต่อตัว ต่อมาในปี 2469 ได้เข้าสอบอีกครั้งหนึ่ง สนามที่ใช้สอบคือสนามสามัคยาจารย์ ในบริเวณโรงเรียนสวนกุหลาบ ในปีนั้น กระทรวงธรรมการคัดเลือกนักเรียนเข้าสอบชิงทุน 6 คน มีนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบ มัธยมวัดเทพศิรินทร์ ปทุมคงคา 3 โรงเรียน มีรายชื่อชิงทุนคือ ประพัฒน์ วรรณะสาร มานพ คันสกุล ละเอียต โสภียะ สนั่น สุมิตร สก กุระโรหิต และอีกคนซึ่งสก กุระโรหิต จำชื่อไม่ได้¹⁸

ผลการสอบปรากฏว่า นักเรียนจากโรงเรียนสวนกุหลาบ คือ สนั่น สุมิตร สอบได้ที่ 1 และ ละเอียต โสภียะ ได้ที่ 2 สก กุระโรหิต พลาดไปได้ที่ 3 ที่ 1 และที่ 2 ได้ไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ แต่ที่ 3 ไม่ได้ไป เพราะส่งไปเพียง 2 คน การพลาดของสก กุระโรหิต ทำให้อาจารย์ผู้ปกครอง เจ้าคุณจรลชวณะเพช ชื่นหน้าสก กุระโรหิต อย่างหัวเสียแล้วพูดว่า "เธออวดก็เกินไป! เธอไม่คนหนึ่งสื่อเลย เธอเขียนแต่หนังสือตลอดปี เธออยากเป็นนักประพันธ์ใส่แหงก์ตามใจเธอ!" ส่วนอาจารย์เซลล์ ทบไพลเขาอย่างปลอบใจแล้วพูดว่า "You lost your head. Can't help!"¹⁹

ส่วน สก กุระโรหิต เอง ก็เสียใจมากที่พลาดไป เพราะหวังมากกว่าจะได้ เขาได้บรรยายความในใจของเขาออกมาตอนหนึ่งในนวนิยายที่เขาเขียนว่า

¹⁷ สก กุระโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำได้," ไท, 3 (116, 13 ต.ค., 2501), 3.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3, 37.

ปีนั้น กระทรวงคัตนักเรียนชิงทุนสกอลาชิปี 6 คน มีเด็กส่วนกุหลาย เทพศรีรินทร์ ปทุมคงคา สวมโรงเรียน ไอ้ผมอยู่เทพศรีรินทร์ลือกกันว่า เป็นช่างเผือก แดพอสอบเขาจริงกลายเป็นช่างเกะ ส่วนกุหลายเอา ที่ 1 ที่ 2 ไปกันหมด ทานเจ้าคุณอาจารย์ชันทนาลงเลงผมใหญ่ หา วามัวไปแปลอุชฌาเทวี เสียเพลิน ทำให้โรงเรียนชายหนา ผมเสียใจ จนนำตาตก ที่ทำให้โรงเรียนเสียชื่อ²⁰

และอีกตอนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

ตลอด 11 ปี ในเทพศรีรินทร์ ข้าพเจ้าเป็นช่างเผือก นักเรียนคิงส์ ซึ่ง เป็นตำแหน่งที่คะแนนและคร้ออาจารย์ตั้งให้ ไม่ใช่คว้าไว้ตั้งเอา-เอง ผลช่างเผือกของเทพศรีรินทร์ ถ้วนเป็นช่างเกะ มันทำให้ โรงเรียนชายหนา มันพลาดการแข่งขันคิงส์สกอลาชิปีระหว่าง โรงเรียนในปีสุดท้าย เพราะความประมาทที่เอาเวลาไปเขียน หนังสือพิมพ์เสีย²¹

ความผิดหวังที่ สก กุระโรหิต ได้รับในครั้งนั้น ได้คิดท้อท้อหลอนเขาอีก แม้ เวลาผ่านไปถึง 4 - 5 ปี เขาก็ยังไม่คลายจากความผิดหวังที่ได้รับในครั้งนั้น จนกระทั่งทำให้เกิดโรคนอนไม่หลับในเวลาต่อมา สก กุระโรหิต ได้เขียนไว้ในการสนทนาตอนหนึ่ง ในเรื่อง เมื่อหิมะละลาย ว่า

"เธอเป็นอย่างไรบ้าง คีซึ้นบ้างไหม ?" เธอถามกวาดตาดู หนาซาพเจ้าอย่างพิณิจพิเคราะห์

"ก็ยุ่งเรื่อย ๆ อยู่ นอนไม่ค่อยหลับ อ่านหนังสือไม่ค่อยได้" ซาพเจ้าตอบ

"ฉันนึกหมอกิลแลร์ไว้ อยากจะให้เธอมาวันศุกร์ เก้าโมงเช้า" คร. เจียง พุกอย่างเอาใจใส่ "ฉันคิดว่า ประสงค์ทรงรบกวน เธอมาก แต่เธอควรใช้อำนาจจิตใหม่มาก ทำให้ใจสงบ เธอมี

²⁰สก กุระโรหิต, เมื่อหิมะละลาย (พระนคร : เกษมบรรณกิจ, 2514), หน้า 514 - 515.

²¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 208.

เรื่องอะไรที่ตองเป็นห่วงบ้างไหม?"

ซาฟเจ้าโคลงศรีชะซา ๆ

"ที่จริงก็ไม่มีอะไรน่าห่วง แต่ฉันห่วงไปเอง" ซาฟเจ้าหยุดคิด เพื่อหาคำพูดที่สั้น ไม่ทำลายนุเวลาพักผ่อนของมิตรมูใจดี" ฉันเป็นโรคนอนไม่หลับมาตั้งแต่อยู่ของกง สมองไม่หยุดคิด เรื่องที่คิดก็เป็นเรื่องของคนอื่น แต่มันก็ตองคิด มีอะไรก็ไมรู มาบังคับให้คิด ฉันวามสมองมันเหนื่อยมาก ฉันควรจะหลับแต่ก็ไม่หลับ ฉันหลับที่สี่แทบทุกคืน ทรูมานที่สุด..."

"เธอจำไคใหม่ เธอเริ่มคิดมากตั้งแต่เมื่อไหร่" คร. เจียงถามหลังจากที่ไคนิ่งก็คุดอยครุหนง

"ถ้าจำไม่ผิด ฉันเริ่มคิดมากตั้งแต่สอบพลาตสกอลาชิปไปอังกฤษไคไค เมื่อราวสี่ห้าปีมาแล้ว"

"ผิดหวังมากไซไหม"

"ไซ"

"ทำไมเธอจะตองไปอังกฤษ?"

"เพราะอนาคตมันดีกว่าไปที่อื่น เมืองไทยเขาเหออังกฤษนี้กำลังจะเหออเมริกา"

"อังกฤษมีอะไรคิมากยังงั้นหรือ?"

"ก็ไมรูซี เห็นจะเป็นเพราะเราเป็นชาติชอบชนบทรรมนิยมประเพณี ชอบความเรียบร้อย แลวกอังกฤษมีอิทธิพลมากในเมืองไทย ครูอังกฤษบางคน เวลาสอนนักเรียนก็เรียกตัวเองว่าเหวคาฝรั่ง"

"แปลว่าเธออยากจะเป็นเหวคาฝรั่ง ถึงอยากไปเรียนที่อังกฤษ?"

"ก็ไมเจิง แต่มันโกชอบกล" ซาฟเจ้าหัวเราะ²²

ชีวิตในโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

สศ กุระโรหิต เรียนหนังสือที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 เขามีความผูกพันกับโรงเรียนมาก แม้จะจบออกมาแล้วหลายปี แต่ก็คงยังคิดถึงความหลังครั้งเก่า ๆ อยู่เสมอ และเขามักจะกล่าวถึงความหลังเหล่านั้นไว้ใน

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 280 - 281.

หนังสือที่เขาแต่งเสมอ เช่น ในเรื่อง เมื่อหิมะละลาย เขากล่าวไว้ว่า "ที่โรงเรียนมัธยม-
วัดเทพศิรินทร์ ที่สนามฟุตบอล ตลอดจนถึงห้อง ยิม หลังตึกแมนูมิท เหตุการณ์เหล่านั้น
ก็เป็นความหลังอีกฉากหนึ่ง ซึ่งไม่เคยเลือนหายไปจากความจำ เป็นความหลังที่บริสุทธิ์ ผุดผ่อง
ปราศจากราคี"²³

และอีกตอนหนึ่งกล่าวว่า "เทพศิรินทร์ ข้าพเจ้าไม่เคยลืมวันอันบริสุทธิ์สักชิ้นใน
โรงเรียนเทพศิรินทร์ ไม่เคยลืมความรัก ความเป็นกันเอง ระหว่างเพื่อนฝูง"²⁴

ด้านกิจกรรมอื่น ๆ สด กุระมะโรหิต กล่าวว่า มีบ้างแต่ไม่มากเหมือนสมัยนี้ เป็น
เรื่องธรรมดาไม่เกี่ยวกับสังคม เพราะนักเรียนสมัยนั้น ไม่พูดถึงสังคม มีแต่ กุหลาบ สาย-
ประดิษฐ์ เป็นคนแรกที่คิดและพูดในเรื่องเกี่ยวกับสังคม

สำหรับกิจกรรมที่ทำก็มี การแสดงภาพวาด แข่งกีฬาระหว่างโรงเรียน เป็นต้น
ต่างกับสมัยนี้มาก ในช่วงระยะเวลาห่างกัน 50 ปี

สำหรับตัวสด กุระมะโรหิต เอง เล่นกีฬาบ้าง บางประเภท เช่น ปิงปอง ลูกหนัง
เล็ก ๆ ไบละสลิง แต่ไม่ได้เล่นจริงจัง²⁵

สด กุระมะโรหิต สนใจอ่านหนังสืออื่น ๆ อยู่มาก นอกจากหนังสือเรียน แต่หนังสือ
สมัยนั้นไม่ค่อยมีมากเหมือนสมัยนี้ เริ่มอ่านจากหนังสือพิมพ์รายวัน เช่น จากสยามราษฎร์ ที่ลง
เรื่องอ่านเล่น เรื่องแปล ไม่ได้สาระอะไรมากนัก²⁶

การบริหารจัดการหนังสือให้กับห้องสมุดของโรงเรียน ก็เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของสด
กุระมะโรหิต ในปี 2469 เขาได้ให้หนังสือ นิราศพระแท่นดงรังของสุนทรภู่²⁷ และ Pear's
cyclopaedia ให้แก่ห้องสมุดของโรงเรียน²⁸

²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

²⁴สด กุระมะโรหิต, คนดีที่โลกไม่ต้องการ (พระนคร : คลังวิทยา, 2503), หน้า
496.

^{25, 26}สัมภาษณ์ สด กุระมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

²⁷"ข่าวโรงเรียน" แถลงการศึกษาเทพศิรินทร์, 4 (มิถุนายน, 2469), หน้า 73-74.

²⁸"ข่าวโรงเรียน" แถลงการศึกษาเทพศิรินทร์, 4 (ธันวาคม, 2469), หน้า 244.

เพื่อนร่วมชั้น

รายชื่อนักเรียนที่สอบไล่ได้ชั้นประโยคมัธยม ปีเดียวกันกับสก กุรมะโรหิต คือ

นายเสนห์	ณ นคร	นายเพ็ง	โสสมมะพันธุ์
นายบุญมี	อนอารี	นายสรรก	ศรีเพ็ญ
นายเจริญ	ปัตตะพงศ์	นายสุจิตต์	คัจฉินคา
นายพวง	กรลักษณ์	นายเต็กเป้ง	วิรัชศิริ
นายวิเชียร	เลาฐนไช	นายสนธิ	เจริญรัฐ
นายผล	สมานนท์	นายปา	สมประสงค์
นายชัชวาลย์	โอสถานนท์	นายสองกฤษ	กัปปิยบุตร
นายชิน	เสวีบุตร	นายวิเชียร	วิบูลย์มงคล
นายแดง	คำพันธุ์	นายหวัชชุน	เหล่าพงศ์
นายเพ็ง	โกชนะสมบุรณ์	นายสมฤทธิ์	ทุนเมือง ²⁹

นักประพันธ์ในโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

การเขียนหนังสือของ สก กุรมะโรหิต เริ่มตั้งแต่เป็นนักเรียนอยู่ที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ตอนนั้น สก กุรมะโรหิต อายุได้ 13 ปี อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4³⁰ เริ่มด้วยบทกวี ซึ่งบิดาสอนให้ และบิดาของเขาก็คือครูคนแรกที่สอนให้สก กุรมะโรหิต แต่งบทกวี สอนเมื่อสก กุรมะโรหิต อายุได้ 12 ขวบ แบบของกวีที่บิดาสอนให้แต่ง คือโคลงสี่สุภาพ³¹ นอกจากนั้นก็กลอน 6 กลอน 8 กวีนิพนธ์ชิ้นสำคัญที่สุดได้แก่ "ลิลิตราชูปไทย" ซึ่งแต่งขึ้นในปี พ.ศ. 2466 อายุ 15 ปี อยู่ชั้นมัธยมปีที่ 6 โคลงบทนี้เขียนขึ้นจาก The man born

²⁹"ชาวโรงเรียน" แถลงการศึกษาเทพศิรินทร์, 4 (มีนาคม, 2468), หน้า 34.

³⁰สัมภาษณ์ สก กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

³¹สก กุรมะโรหิต, "คำนำ" กวีนิพนธ์ของมนุษย์.

to be king³² และเริ่มออกหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ยุคนั้นมีชัยปี 5 โดยออกในชั้นเรียน ชื่อ ครูสาส์น เริ่มด้วยตัวเขียน ต่อมาก็อพยพด้วยพิมพ์ดีด³³ ซึ่งสค กุรมะโรหิต ได้กล่าวถึงช่วงชีวิตตอนนั้นไว้ว่า เขา และเพื่อน ๆ ซึ่งมี หม่อมหลวงต๋อย ชุ่มสาย ดอกไม้ ศรีวิจารณ์ สะอึ้ง สิงหวิริยะ เป็นต้น ได้ร่วมกันจัดทำหนังสือพิมพ์ "ครูสาส์น" ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดทำขึ้นในชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 - 7 (พ.ศ. 2465 - 67) ฉบับแรกเรื่องทุกอย่างเขียนด้วยลายมือ โดยมีดอกไม้ ศรีวิจารณ์ (ขณะนี้อยู่เชียงใหม่) เป็นผู้รับเขียน เพราะลายมือสวยกว่าคนอื่น ต่อมา สะอึ้ง สิงหวิริยะ ก็รับพิมพ์ให้ด้วยพิมพ์ดีด หม่อมหลวงต๋อย ชุ่มสาย ก็ช่วยวาดรูป และแต่งเรื่องลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น³⁴

นอกจาก หม่อมหลวงต๋อย ชุ่มสาย ดอกไม้ ศรีวิจารณ์ สะอึ้ง สิงหวิริยะ แล้วก็มี สนิท เจริญรัฐ เฟิง โสมมะพันธุ์ พยง กรลักษณ์ วิเชียร เล่าขุนไซ ได้ช่วยกันจัดทำและบูรณาการงานคนสำคัญคือ หม่อมเจ้า อากาศคำเกิง ระพีพัฒน์ ผู้เขียนละครแห่งชาติ สค กุรมะโรหิต มีหน้าที่ในเกี่ยวกับ หัวเรื่อง การชุมนุม และปก หนังสือพิมพ์ครูสาส์น ได้พยายามเลียนแบบวารสารที่ออกอยู่ในขณะนั้น เช่น ศัพท์ไทย³⁵ เสนาศึกษา³⁶ ไทยเชม³⁷

³²พิมพ์กา เรื่องวิทย์, "ชีวิตและงานของสค กุรมะโรหิต," วารสารทองสมุท, 5 (ต.ค.-พ.ย.-ธ.ค., 2504), หน้า 31.

³³สัมภาษณ์สค กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

³⁴ชีวิต และงานของ ม.ล.ต๋อย ชุ่มสาย (พระนคร : โรงพิมพ์หามกุฏราชวิทยาลัย, 2505), หน้าไม่เรียงลำดับ.

³⁵ศัพท์ไทย เป็นวารสารรายเดือน โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทยเจ้าของ เริ่มออกปี 2464 เลิกปี 2470.

³⁶เสนาศึกษาและแพทยศาสตร์ ออกรายเดือน กรมยุทธศึกษาทหารบกเจ้าของ เริ่มออกปี 2458 ปัจจุบันยังออกอยู่.

³⁷ไทยเชม ออกรายเดือน เจ้าของคือห้างหุ้นส่วนไทยเชม เริ่มออกปี 2467 ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเลิกเมื่อใด.

เป็นต้น เรื่องที่บรรจุในฉบับมีทั้ง บทกวี นวนิยาย สารคดี และข่าวในโรงเรียน³⁸

ในขณะนั้นในวงการหนังสือพิมพ์รายบ๊วกี้ และรายเคื่อน ประชาชนนิยมเรื่องคาบกันกัน ในครูณสาส์น ก็มีเรื่องคาบเหมือนกัน สด กุระโรหิต ก็ได้เขียนเรื่องคาบสลับให้ครูณสาส์น อย่างยาวเหยียด ซึ่งเขารู้สึกภาคภูมิใจมากในขณะนั้น การทำหนังสือพิมพ์ประจำชั้นได้เพราะนิสัยอย่างหนึ่งให้แก่สด กุระโรหิต คือ นิสัยรักการเขียนหนังสือ เขาเคยส่งเรื่องไม่ให้หนังสือพิมพ์ออกขายในตลาดขณะนั้นหลายครั้ง แต่แทบทุกครั้ง มักไม่ไคลงพิมพ์ ซึ่ง สด กุระโรหิต ปรารถนาไว้ว่า คงจะเป็นเพราะเขียนอย่างซาดแบบฉบับที่จะศึกษา และซาดการส่งเสริมในการลงพิมพ์ หนังสือพิมพ์และหนังสืออ่านเล่นที่มีอยู่ในขณะนั้นมีจำนวนน้อยมาก วงการหนังสือยังอยู่ในความคับแคบ ไม่กว้างขวางอย่างเกียวนี้ หนังสือที่จะอ่านไม่มีมากนัก ต้องเขียนอยู่ในความมืดและในทางแคบ ๆ แล้วแจะเขียนกัน แคที่ทอใจมากก็คือเขียนแล้วไม่คอยไคลงพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์มีน้อยฉบับ ซึ่งทำให้ลูทางที่จะได้รับการส่งเสริม ให้ไคลงพิมพ์มีน้อยตามไปค้วย ต้องใช้เวลารอคอยอย่างออนอกออใจ กว่าจะได้เห็นเรื่องของตนลงพิมพ์สักเรื่องหนึ่ง สด กุระโรหิต จำไคว่า ต้องรอเป็นเคื่อน ๆ กว่าจะได้เห็น นวนิยายเรื่องสั้นเรื่องแรก ๆ ลงพิมพ์ เช่นเรื่อง "น้ำใจขุนอารีย์" ในวารสารศัพท์ไทย เป็นต้น (พ.ศ. 2467) สมัยนั้นการเขียนเรื่องลงพิมพ์ ไม่มีค่าเขียนตอบแทนเลย แต่ให้ไคลงพิมพ์ก็ชื่นใจมาก อย่างคิบรรณาธิการก็ส่งหนังสือให้อ่านสักเล่มหนึ่ง ผู้เขียนก็ภาคภูมิใจ และรู้สึกว่ามีหน้ามีตาอย่างมากมายเสียแล้ว ใครที่มีโอกาสได้เป็น "สมาชิกพิเศษ" คือบรรณาธิการส่งหนังสือให้อ่านทุกฉบับ ก็ยิ่งรู้สึกวโลกลงได้เป็นของเขาแล้ว มีความภาคภูมิใจแทบจะลอลมที่เกียว³⁹

³⁸ สด กุระโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำไค," ไท, 3, 110 (1 กันยายน 2501), 21.

³⁹ เรื่องเกียวกัน, หน้า 31.

ผู้ที่ เป็น บุรพาจารย์ของสค กุรมะโรหิต ในการเขียนหนังสือ และในการใช้ความคิด คือ หลวงสำเร็จวรรณกิจ⁴⁰ ซึ่งเขาเคารพนับถือมาก เพราะท่านเป็นครูที่แท้จริง สอนให้ทุกคนเป็นกวีของตัวเอง ให้กลายขึ้นอย่างโคกเคี้ยว เพื่อประจันหน้ากับสัจจธรรมความจริงที่มองเห็นอย่างสุจริตใจ

กำเนิดการเขียนหนังสือของสค กุรมะโรหิต กุหลาบ สายประดิษฐ์ หม่อมเจ้าอากาศคำแกิง ระเบิดพัฒนา และ โชติ แพรพพันธุ์ ผู้ใช้นามแฝงว่า "ยาขอบ" เริ่มที่โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์จริง ๆ ในขณะนั้น โชติ แพรพพันธุ์ อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สค กุรมะโรหิต อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ออกหนังสือพิมพ์ในชั้นเรียนด้วยกัน โดย กุหลาบ สายประดิษฐ์ ทำหนังสือพิมพ์ศรีเทพ

สค กุรมะโรหิต ทำ กรณสาส์น จนกระทั่งอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ก็หยุดเพราะเรียนหนัก กุหลาบ สายประดิษฐ์ สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2467 สค กุรมะโรหิต สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2468 แต่เรียนช้าเพื่อชิงทุนเล่าเรียนหลวง⁴¹

ในปี พ.ศ. 2466 สค กุรมะโรหิต อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ออกหนังสือพิมพ์ แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์⁴² ราย 3 เดือน หนังสือพิมพ์นี้เป็นสนามครั้งแรกของสค กุรมะโรหิต ที่เขียนเป็นตัวเรียงพิมพ์ เขียนเป็นบทกวีเป็นส่วนมาก

⁴⁰ หลวงสำเร็จวรรณกิจ (บุญ เสขะนันท์) เกิดเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2434 ที่จังหวัดพระนคร เป็นบุตรนายจ่า นางบัว เสขะนันท์ จบการศึกษาที่สวนกุหลาบวังหน้า เมื่อ พ.ศ. 2447 เริ่มสอนหนังสือเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2453 ต่อมาสอนที่โรงเรียนสวนกุหลาบ และโรงเรียนเทพศิรินทร์ ในระหว่างที่ทำงานได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดคือ ตริตาภรณ์ช้างเผือก ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2514 ด้วยโรคปอดบวม.

⁴¹ สัมภาษณ์ สค กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

⁴² แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์ เริ่มออกในปี 2465 - ปัจจุบัน ในปีที่เริ่มออก ออกปีละ 4 ฉบับ เหม่ต้นปี ออก 2 ฉบับ คือ มิถุนายน กับกันยายน เหม่กลางปีออก 1 ฉบับ คือ

เรื่องแรกที่สศ กุรุณะโรหิต ได้รับเลือกลงพิมพ์ในแถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์ โดย
ความสนับสนุนของหลวงสำเร็จวรรณกิจ คือ เรื่อง ลิลิตราชูปไตย แปลจากเรื่อง

The man born to be king⁴³ แต่งเป็นลิลิต นอกจากนั้นก็ยังมีเรื่องอื่น
เท่าที่รวบรวมได้มี "หนามกุหลาบ"⁴⁴ เขียนเป็นภาพยนต์ 11 "อนุสาวรีย์ทหารอาสา"⁴⁵
แต่งเป็นโคลงคันวิวิธมาลี "เด็กกับชายหัวล้าน"⁴⁶ เป็นเรื่องสั้นชนบท และ "บอยโยนซ์"⁴⁷
เป็นเรื่องแปล เรื่องทุกเรื่องเขียนโดยใช้นามจริง

เดือนธันวาคม ปลายปีออก 1 ฉบับ เดือนมีนาคม เจ้าของคือโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์
บรรณาธิการคือ หลวงสำเร็จวรรณกิจ ผู้จัดการคือพระยาจรลชวนะเพท อาจารย์ผู้ปกครอง
อัตราค่าบำรุง นักเรียนในโรงเรียนรับปีละ 1 บาท ผู้อื่นรับปีละ 1.50 บาท ชายปลีกฉบับละ
35 ส.ค. จุดประสงค์ในการจัดทำเพื่อเป็นสื่อระหว่างนักเรียน นักเรียนเก่ากับโรงเรียน
ผู้ปกครองกับโรงเรียน และเพื่อส่งเสริมวิชาความรู้

ปัจจุบัน แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์ จัดทำเป็นปีที่ 42 กำหนดออกปีละ 3 เล่ม
จุดประสงค์เช่นเดิม อัตราค่าบำรุง สมาชิกสามัญ (น.ร.ปัจจุบัน) ปีละ 20 บาท สมาชิก
สามัญภายในประเทศ (หรือนักเรียนเก่า) ปีละ 20 บาท สมาชิกสามัญนอกประเทศปีละ 25
บาท ชายปลีกเล่มละ 7 บาท บรรณาธิการ คือ นางกัลยานี พงษ์ประเสริฐ.

⁴³สศ กุรุณะโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำได้," ไท 3, (8 ก.ย., 2501), 33 -34.

⁴⁴ลงใน แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์, 3 (ก.ย., 2468), หน้า 68 - 101.

⁴⁵ลงใน แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์, 3 (มี.ย., 2468), หน้า 147 - 150.

⁴⁶ลงใน แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์, 4 (ก.ย., 2469), หน้า 104 - 106.

⁴⁷ลงใน แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์, 3 (ธ.ค., 2468), หน้า 149 - 154.

แถลงการณ์การศึกษาเทพศิรินทร์ นี้ เป็นสนามสำหรับฝึกฝีมือให้สด กุระมะโรหิต กุหลาบ สายประดิษฐ์ และ หม่อมเจ้า อากาศคำเกิง ระพีพัฒน์ ทำหนังสือพิมพ์ต่อมา ในเวลาที่ยัง การศึกษาแล้ว ทั้งกุหลาบ สายประดิษฐ์ และ หม่อมเจ้า อากาศคำเกิง ระพีพัฒน์ เขียนบท- ประพันธ์ บทกวีหลายเรื่อง เรื่องของกุหลาบ สายประดิษฐ์ ที่สด กุระมะโรหิต เห็นว่าดีเกิน คือ "ต้องแจวเรือจ้าง"⁴⁸ ซึ่งกุหลาบ สายประดิษฐ์ เขียนเมื่อมีอายุได้ 18 ปี เขียนเป็น กลอน 6 กładถึงคนแจวเรือจ้าง ซึ่งใช้แรงงานของตน พายเรือโดยสารข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ได้สำเร็จ โดยได้ค่าจ้างเล็กน้อย ไม่คุ้มกับแรงงาน แสดงให้เห็นถึงการใช้แรงงานของตน เพื่อให้คนอื่นข้ามแม่น้ำได้ เอาแรงงานแลกกับเงินเพียงเล็กน้อยซึ่งเลี้ยงชีพได้ยาก กุหลาบ สายประดิษฐ์ เขียนเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อให้เห็นใจคนใช้แรงงาน ให้เคารพแรงงานของมนุษย์ซึ่ง ใ้รับการเพิกเฉย การใช้แรงงานมีการหลอกลำค่าสูง ไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของแรงงาน แรงงานควรจะได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น ซึ่งขอเขียนนี้ สด กุระมะโรหิต เห็นว่าเป็นแนว ความคิดทางสังคมนิยม เป็นจุดตั้งต้นความคิดทางสังคมนิยมในหลายสิบปีต่อมา⁴⁹

สด กุระมะโรหิต เขียนเรื่องลงในแถลงการณ์การศึกษาเทพศิรินทร์ จนกระทั่งจบการศึกษา สาเหตุของการทำหน้าที่สื่อพิมพ์ กุระสาส์น หรือเขียนบทประพันธ์ลงในแถลงการณ์การศึกษา เทพศิรินทร์ นั้น สด กุระมะโรหิต แจงว่า ไม่มีเหตุจูงใจพิเศษ นอกจากความต้องการที่จะ เขียน มีนิสัย มีใจรักในการเขียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเอง ไม่มีสิ่งใดชักชวน ครูและอาจารย์ มีส่วนช่วยบ้างในวิชาภาษาไทย คือช่วยแก้ไขบทเรียงความต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วขึ้นอยู่กับ ความสามารถส่วนตัวที่มีมาจากกำเนิดมากกว่า ซึ่งความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการประพันธ์ สด กุระมะโรหิต มีความเห็นว่า การสอนอาจจะสอนได้ บอกรถึงวิธีต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยแก้ไขขัดเกลา ได้มาก สด กุระมะโรหิต เป็นนักเขียนที่เขียนหนังสือช่วยบรรณาธิการที่เ้ามาจากสิ่งที่ได้รับหรือ บรรณาธิการที่เ้ามาแต่กำเนิดนี้เอง ทำให้เกิดเป็นนิสัยขึ้น ทั้งสด กุระมะโรหิต หม่อมเจ้าอากาศ- คำเกิง ระพีพัฒน์ โชติ แพร่พันธุ์ และ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ต่างก็ทำคะแนนได้ดีในวิชา

⁴⁸ ลงใน แถลงการณ์การศึกษาเทพศิรินทร์, 2 (ช.ค., 2467), หน้า 180 - 183.

⁴⁹ สัมภาษณ์ สด กุระมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

เรียงความเสมอ⁵⁰

นอกจากจะเขียนหนังสือลงใน ครูคนสำคัญ และใน แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์ ซึ่งเป็นหนังสือของโรงเรียนแล้ว ในปี พ.ศ. 2466 สด กุระมะโรหิต ยังได้แต่งบทดอกสร้อยส่งเข้าประกวดในหนังสือพิมพ์สิ่งทราช⁵¹ และได้รับชนะเลิศรางวัลที่ 1⁵² คราวนั้นมีผู้ส่งบทดอกสร้อยมา 14 บท คณะกรรมการได้คัดเลือกออกเสีย 2 บท เพราะแต่งไม่ถูกลักษณะดอกสร้อย การส่งบทประพันธ์เข้าประกวดคราวนั้น มีกฎข้อบังคับดังนี้ คือ

1. ผู้แต่งจะต้องส่งดวงตราไปรษณียากรกับไปกับบทดอกสร้อย บทละ 5 สดต่างค์เสมอไปทุก ๆ บท
2. ผู้แต่งต้องบอกนามจริงและที่อยู่มาอย่างชัดเจน และจะใช้นามแฝงกำกับมาด้วยก็ได้

3. กรรมการคณะสิ่งทราช เป็นผู้คัดเลือกชี้ขาด ไม่มีคัดค้าน
4. โปรดจำนำชองว่า "ส่ง จ, ค, หนังสือพิมพ์สิ่งทราช สำนักงานโรงพิมพ์อักษรศรีสวัสดิ์ ถนนรองเมือง ข้างสถานีรถไฟสายเหนือ

5. ต้องส่งให้ถึงสำนักงานภายในวันที่ 30 เดือนนี้ เป็นหมคเขต

ป.ล. แล้วทางกรรมการจะประกาศนามของผู้ที่ได้รับรางวัล และบทที่กรรมการสรรเสริญกับชมว่าดี เป็นลำดับไป

สำหรับรางวัล มีดังนี้

- รางวัลที่ 1 ให้หนังสือพิมพ์สิ่งทราช ตั้งแต่ต้นจนตลอดปี
- รางวัลที่ 2 ให้หนังสือพิมพ์สิ่งทราช ตั้งแต่เล่ม 1 - เล่มที่ออก
- รางวัลที่ 3 ให้หนังสือพิมพ์สิ่งทราช ตั้งแต่เล่ม 1 - เล่มที่ 12⁵³

⁵⁰ สัมภาษณ์ สด กุระมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

⁵¹ หนังสือพิมพ์สิ่งทราช เป็นหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ออกทุกวันเสาร์ พิมพ์ที่สำนักงานโรงพิมพ์อักษรสวัสดิ์ ข้างสถานีรถไฟสายเหนือ พระนคร.

⁵² หนังสือพิมพ์สิ่งทราช, 1 (9 มิถุนายน 2496), หน้า 354.

⁵³ หนังสือพิมพ์สิ่งทราช, 1 (21 กรกฎาคม 2466), หน้า 461.

การแต่งบทกอกสร้อยในหัวข้อเรื่อง "กรรมกรเอ๋ย"

บทกอกสร้อยที่สด กุระมะโรหิต ส่งเข้าประกวดในครั้งนั้น ใช้นามปากกาว่า

ศ. กุระมะโรหิต บทที่ได้รับรางวัลที่ 1 มีข้อความดังนี้

กรรมกรเอ๋ยกรรมกรศาสน์	ช่างฉลาดเฉลียวชาญปานโกสีย์
รู้เหคุอาเพศในธานี	อำมาตย์ชั่วร้ายี่ประชาชน
ใครคิดทุจริตมิชอบ	ใครดอบใครลักใครฉล
ก็ว่าพร่ำสอขอยุบลด	อำมาตย์ชั่วหัวคนยาเียง เอ๋ย ๖ ⁵⁴

การศึกษาภายหลังออกจากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

หลังจากพลาดการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวงไปเรียนต่อ ณ ประเทศอังกฤษแล้ว สด กุระมะโรหิต ก็ตัดสินใจไปเรียนกฎหมายที่โรงเรียนกฎหมาย (ตั้งอยู่ที่กรมประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันนี้) ประมาณ 1 ปี⁵⁵ ที่โรงเรียนแห่งนี้สด กุระมะโรหิต ได้พบกับนายสัญญา ชรรณศักดิ์ ซึ่งเรียนนำสด กุระมะโรหิต ไปภาคหนึ่ง⁵⁶ ต่อมาสด กุระมะโรหิต ได้มีโอกาสพบกับเสด็จเสนาบดีกระทรวงธรรมการ (พระองค์เจ้าธานีนิติ หรือพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ในปัจจุบัน) โดยบังเอิญที่สระบุรี เมื่อคราวเสด็จไปตรวจราชการที่นั่น ประมาณเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2470 บิดาของสด กุระมะโรหิต เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ที่นั่น และตัวเขาเองก็ขึ้นไปพักผ่อนที่สระบุรีบ่อย ๆ จึงบังเอิญพบกับพระองค์ท่าน ตอนนั้นสด กุระมะโรหิต กลับกรุงเทพฯ โดยไม่ทราบว่าเสด็จเสนาบดีกระทรวงธรรมการมีพระประสงค์จะส่งคนไปศึกษาภาษาจีน เพื่อให้กลับมาควบคุมโรงเรียนราษฎรจีนทั่วประเทศ ซึ่งขณะนั้นกำลังเกิดขึ้นเรื่อย ๆ อันอาจเสียผลทางการปกครองได้ ต่อมาไม่กี่สัปดาห์ สด กุระมะโรหิต ก็ทราบว่าทางกระทรวง

⁵⁴ หนังสือพิมพ์สิงหราช, 1 (9 มิถุนายน 2466), หน้า 354.

⁵⁵ สด กุระมะโรหิต, เรื่องเดิม, 3, 117 (20 ต.ค., 2501), 44.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ธรรมการ ได้ตามไปทางโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ถึงความประพฤติและการเรียนของเขา และต่อจากนั้นอีกไม่นาน ก็มีรับสั่งให้ไปเฝ้า เพื่อถามความสมัครใจเรื่องไปเมืองจีน ซึ่งขณะนั้นกำลังมีเรื่องรบราฆ่าฟันกัน และเขาก็ทราบต่อไปว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาในปีก็ถึงแล้ว ก็จะต้องไปเรียนต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย เพื่อทำปริญญาการศึกษาต่อไป⁵⁷ ซึ่ง สด กุระมะโรหิต ก็ยินดีรับ เพราะจะเห็นว่าจะได้พบกับอนาคตอันแจ่มใส สด กุระมะโรหิต กล่าวถึงชีวิตตอนนั้นว่า "ผมก็ยินดีไป ทั้งที่รู้อันตราย เพราะเหตุว่าภาษาจีนตอนนั้นยังไม่มีใคร เขายกย่องนับถือ แต่เราเห็นว่าเป็นแนวใหม่ที่เราจะไปหาความรู้ ผมก็เลยรีบไปเรียน หาได้คิดว่า ภาษาจีนนั้นไปได้เป็นที่ยอมรับยกย่องนับถือ เมื่อกลับมาชีวิตจึงไม่ได้ก้าวหน้านักในทางราชการ ไม่ได้ใช้วิชาที่เรียนเลย"⁵⁸ และเหตุที่ สด กุระมะโรหิต รีบไปเรียนหนังสือที่ปักกิ่ง ประเทศจีน อีกประการหนึ่ง ซึ่งเขาได้กล่าวไว้ในเรื่องหิมะละลาย ตอนหนึ่งว่า "ข้าพเจ้าไปปักกิ่ง ไปช่วยความมั่นคงความทะเลาะทะยาน ไปช่วยเลือกภักษาศาสตร์อันแรง ไปช่วยความหวังว่าจะกลับมาทำอะไรให้แก่เมืองไทยที่รักบ้าง ในฐานะของมนุษยไทยคนหนึ่ง"⁵⁹

จากนั้นเขาก็ลาออกจากโรงเรียนกฎหมาย เพื่อเอาเวลาไปศึกษาภาษาจีนไว้ล่วงหน้า ที่โรงเรียนพาณิชยการวัดแก้วฟ้าดวง ความคำสั่งของกระทรวงธรรมการ โดยมีหลวงอำนาจเงิน-พากย์ เป็นอาจารย์สอนพิเศษ และเสนาบดีกระทรวงธรรมการก็ได้ประทานหนังสือชื่อ Outline of Chinese history ของ Hawks Pott ให้เล่มหนึ่ง เป็นหนังสือเล่มแรกของเขาที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีน⁶⁰

ศูนย์วิทยพัชยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵⁷เรื่องเดียวกัน, 3, 118 (27 ค.ศ., 2501), 17, 37.

⁵⁸สัมภาษณ์ สด กุระมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

⁵⁹สด กุระมะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 117.

⁶⁰สด กุระมะโรหิต, เรื่องเดิม, 3, 118 (27 ค.ศ., 2501), 37.

ชีวิตการประพันธ์ภายหลังจากออกจากโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์

พ.ศ. 2469 - 70 สองปีสุดท้ายในเมืองไทย ก่อนที่เสก กูมระโรหิต จะออกเดินทางไปต่างประเทศ รัชนีนั้นเขาได้เขียนเรื่องสั้น ๆ ลงในหนังสือพิมพ์ เสนาศึกษา ศัพท์ไทย ไทยเขมม นอกจากเรื่องสั้นก็มี นวนิยาย เรื่องแปล ซึ่งโดยมากเป็นเรื่องรัก เรื่องแปลเรื่องยาวเรื่องแรกคือ "อัชดาเทวี" ของไรเคอร์ แอ็กการ์ด⁶¹ แปลลงใน ไทยเขมม โดยใช้นามปากกา "โลกโรหิต" ร่วมกับทองใบ พูลโลกา ซึ่งเป็นคนหาต้นฉบับ

ขณะนั้น กุหลาบ สายประดิษฐ์ ได้เปิดงานพิมพ์หนังสือเล่มขึ้น โดยให้ชื่อสำนักพิมพ์ว่า "นายเทพ ปรีชา" รวบรวมเรื่องพิมพ์ขึ้นเป็นเล่ม ขนาด 10 ยก - 15 ยก ขายเล่มละ 30 - 35 สตางค์ ขณะนั้นหนังสือเล่มปกแข็งไม่มีใครทำจำหน่าย เพราะแพงมากคนไม่ซื้อ ทำกันแต่ปกอ่อนพิมพ์สอคืออย่างง่าย ๆ เสก กูมระโรหิต เขียนเรื่อง "คนละเดี๋ยจ" ให้กับสำนักพิมพ์ "นายเทพ ปรีชา" เรื่องหนึ่ง ขนาด 12 ยก เป็นหนังสือนวนิยายเล่มแรก หนังสือเล่มนี้พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ ปกพิมพ์สามสี สวยงามพอคู่สำหรับสมัยนั้น ขายเล่มละ 35 สตางค์ เป็นเรื่องนวนิยายรักเพื่อน ซึ่งเสก กูมระโรหิต เขียนเล่าเหตุการณ์ของการใช้ชีวิตตอนนั้นไว้ว่า ในสมัยนั้นเมื่อมีใครในกลุ่มชายเรื่องได้เงิน ก็มักจะไปนั่งกินข้าวต้มกุ๊ยเปิดสโมสร เล่าพลอตกันข้างถนน และตามร้านกาแฟ แถวบางขุนพรหม จนกระทั่งเงินหมด เล่ากันไปก็พากันวิจารณ์กันไป ยุติรวมวง "เลาพลอต" กันข้างถนน ข้างทามข้าวต้มกุ๊ยก็มี กุหลาบ สายประดิษฐ์ มาลัย ชูพินิจ สุกรี พยัคฆนันท์ เป็นต้น⁶²

นอกจากนั้นก็เขียนลงที่หนังสือพิมพ์ สิงหราช ซึ่งเขาได้รวบรวมทำอยู่ควย และเขาถือที่เป็นการออกโรงครั้งแรกในหน้าหนังสือพิมพ์ ที่วางขายในตลาด ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ที่ออกประจำชั้นควยควัพิมพ์ดีด หรือหนังสือพิมพ์ แถลงการณ์ศึกษาเทพศิรินทร์ ของโรงเรียน ซึ่งถือเป็นที่ฝึกสวาม และทำอยู่ที่หนังสือพิมพ์ สมานไมตรี ของเฉวียง เสวระตะทัต สุดท้ายก็หันมาช่วย

⁶¹"เงาสะหลอน" นามแฝง , "ลลนาพักพบเสก กูมระโรหิต," ลลนา, (สิงหาคม, 2517), หน้า 77.

⁶²เสก กูมระโรหิต, เรื่องเดิม, 3 (6 ตุลาคม, 2510), 21, 37.

ทำหน้าที่สื่อพิมพ์ ธงไทย ซึ่งเฉวียง เสวะตะทัต เป็นเจ้าของ ที่โรงพิมพ์เองหลี่⁶³ ที่สำนักงานของธงไทย สด กุรมะโรหิต เข้าไปร่วมทำอยู่ควยในฐานะนักเรียน เขียนบทความ แต่ไม่มีสาระอะไรนัก และเป็นนักเขียนการ์ตูนการเมืองประจำหน้าปก⁶⁴

สด กุรมะโรหิต ได้วิจารณ์แนวการจัดทำหนังสือพิมพ์ธงไทยไว้ว่า "น.ส.พ.ธงไทย เป็นหนังสือพิมพ์การเมืองฝ่ายค้านอีกฉบับหนึ่ง ที่คุณเฉวียงได้ฝากชื่อเสียงไว้มากพอๆ ซึ่งควรจะถือได้ว่า เป็นการขอมอบบาทของประชาธิปไตยไว้ดวงหน้า ก่อนที่จะเกิดปฏิวัติ เมื่อ พ.ศ. 2475 ประมาณ 6 - 7 ปี"⁶⁵

สด กุรมะโรหิต ทำอยู่ที่หนังสือพิมพ์ธงไทยนั้นจนกระทั่งเดินทางไปศึกษา ณ ต่างประเทศ นอกจากเขียนหนังสือแล้ว ก็แปลต้นฉบับภาพยนตร์ ซึ่งสด กุรมะโรหิต กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "คอนันเป็นสมัยหนึ่งเงียบ เวลาคายมีภาษาอังกฤษให้อ่านว้อบ ๆ แว็บ ๆ ผมจะไปดูหนังและกลับมาเขียนเล่าเรื่องทั้งหมด แปลไปขายได้เรื่องละ 20 บาท เล่มก็ขนาดสองสามยก"⁶⁶

⁶³สำนักงานอยู่ที่สี่แยกแมนศรี หนังสือพิมพ์ชาว ไทยปัจจุบัน.

⁶⁴สัมภาษณ์ สด กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

⁶⁵ยาขอบอนุสรณ์ (พระนคร : สยามหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2500), หน้า 53.

⁶⁶"เงาสะทอน" (นามแฝง) , เรื่องเดิม, หน้า 77.

“วงศ์เจริญ” ว่าล้าตัดหยอกกษัตริย์ในเล่ม

ปีที่ ๑ เล่ม ๕๓ วันอาทิตย์ที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๐ (ราคา ๑๐ สตางค์)

๕๖
 “คุณเจ้าทั้งหลาย, ดิฉันแรกเรา
 ต้อปราบเจ้าพวกตัวกระจุก
 หัวดีตามประตู่บ้าน อ้อ
 ให้แผน, นิดเดี๋ยวก
 โหมโหม !!! เน๊”

แล้วเมื่อไรจะหาญกับจะปราบกษัตริย์ในเล่ม

ชีวิตในต่างแดน

สด กุมระโรหิต ออกเดินทางจากประเทศไทยโดยเรือคาลกัน ที่ท่าเรือมอร์เนียว เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2471 เรือลำนี้ออกเดินทางไปฮ่องกงเพราะขณะนั้นประเทศจีนกำลังมีสงครามกลางเมือง เจียงไคเช็คกับเม่าเซตุงกำลังรบกัน เพราะลัทธิทางการเมือง กระทรวงธรรมการจึงสั่งให้สด กุมระโรหิต เตรียมตัวอยู่ที่ฮ่องกงก่อน มีคนไทยที่ร่วมไปฮ่องกงกับเรือคาลกัน 3 คน คือ แมนฟูง เนียวกุล (ถึงแก่กรรม) เฟื่อง เนียวกุล และ ชัย โชติกะพุกณะ⁶⁷

ชีวิตในฮ่องกง

เมื่อถึงฮ่องกง แมนฟูง เนียวกุล โคพาทั้งสามไปพักที่ King Edward's Hotel ชั่วคร่าวเพื่อจะรอเวลาที่จะเข้าไปเป็นนักเรียนประจำที่เซนต์ สตีเฟน คอลเลจ (St. Stephen's College)⁶⁸ ได้พบกับนายเบแกรม (Bagram)⁶⁹ ซึ่งเป็นบุคคลที่รัฐบาลไทยจ้างไว้ให้เป็นกงสุลไทยประจำฮ่องกง นายเบแกรม ทำหน้าที่ติดต่ออาจารย์ใหญ่โรงเรียนเซนต์ สตีเฟนส์ ว่า นักเรียนจากประเทศไทยได้มาถึงแล้ว ทางโรงเรียนซึ่งได้รับการติดต่อไว้ล่วงหน้าแล้ว ได้นัดหมายให้นักเรียนทั้งหมดไปพบที่โรงเรียนเพื่อจะได้มีการสอบเทียบความรู้ สด กุมระโรหิต ถูกส่งเข้าประจำชั้น 5 (5th Form) เพื่อเตรียมภาษาจีน สำหรับการเรียนที่ปักกิ่ง เขาเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้ประมาณ 3 ปี ก็ได้ผ่านการทดสอบเข้ามหาวิทยาลัย (Matriculation) ชัย โชติกะพุกณะ ซึ่งเป็นเพื่อนคนไทยที่เดินทางโดยเรือคาลกันมาด้วยกันก็เรียนอยู่ด้วย โดยเป็นนักเรียนประจำเหมือนกัน จนกระทั่ง 3 ปีต่อมา ชัย โชติกะพุกณะ

⁶⁷ สด กุมระโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำได้," ไท, 3, 1 : (18 พ.ย., 2501), 20.

⁶⁸ เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงโรงเรียนหนึ่ง บนเกาะฮ่องกง ตั้งอยู่บนชายหาดสแตนเลย์อันสวยงาม คานหลังของตัวเกาะฮ่องกง คาเลาเรียนแพง นักเรียนไทยมากมายจากครอบครัวที่มั่งคั่ง.

⁶⁹ สด กุมระโรหิต, เรื่องเดิม, หน้า 33.

แยกไปเรียนต่อ ณ ประเทศอังกฤษ สด กุระโรหิต แยกไปปักกิ่ง ส่วนแมนฟุง เนียวกุล กับเฟื่อง เนียวกุล ไม่ได้อยู่ของกงนาน กลับเมืองไทยเสียก่อน⁷⁰

และที่ของกง นี้เอง ที่เป็นจุดตั้งต้นที่ทำให้สด กุระโรหิต เริ่มสนใจกับเรื่องราวของประเทศตะวันออก โดยเฉพาะประเทศจีนซึ่งกำลังซำกั้นเอง ซึ่งทำให้เขาเกิดความสงสัยว่าทำไมคนจีนจึงโตซำกั้นเอง และทำไม เมืองจีนจึงมีคอมมิวนิสต์ ความสนใจดังกล่าวนี้ทำให้เขาเขียนสารคดีเกี่ยวกับประเทศทางตะวันออกในเวลาต่อมา และโรงเรียนที่ของกงนี้ก็เป็นที่โรงเรียนแห่งแรกที่มีส่วนให้เขาสนใจกับการเมือง และเศรษฐกิจของสังคมมนุษย์⁷¹

ชีวิตการเรียนที่ของกง สด กุระโรหิต ไก่กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

ในของกง ข้าพเจ้ายังตัวเองอยู่กับ Pokfulum House⁷² และ Stanley house⁷³ เพื่อนฝูงเข้าหนีเที่ยวกันหลังการเรียนตอนกลางคืน ข้าพเจ้าไม่เคยไปไหนกับเขา เต็มใจสมัครเป็นยามประตู คุอยเปิดประตูให้เมื่อเขากลับตอนหลังเที่ยงคืน และบางครั้งก็ต้องเสี่ยงกับการถูกจับได้ เพราะอาจารย์ Tang Ying Lan หรือ อาจารย์ Tam Cheung Huan บางครั้งก็ลุกขึ้นมาเดินตรวจตึกนอนตอนดึก ๆ

ที่ Stanley หลังภูเขาของกง อันเป็นที่ตั้งของ St. Stephen's College ข้าพเจ้าได้ใช้ชีวิตในหมวกเปลือยไปควมการเรียนอย่างหนัก ในเวลาสอติเคย์ก็ออกไปเที่ยวบนแผ่นดินใหญ่ หรือมิฉะนั้นก็ออกไปนั่งเขียนรูป ในชอกหินชายหาด ซึ่งมีสุ่มทุมพุ่มไมรมเย็นสบาย⁷⁴

⁷⁰สด กุระโรหิต, เรื่องเดิม, 3, (18 พ.ย., 2501), 20.

⁷¹สด กุระโรหิต, เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

⁷²⁻⁷³เป็นชื่อของหอพักนักเรียนประจำที่โรงเรียนเซนต์ สตีเฟนส์ มีนักเรียนผิวเหลืองหลายชาติเขาไปพำนักอาศัยอยู่ เช่น นักเรียนจากแผ่นดินใหญ่ มีชาวเถา กวางตุ้ง เชียงไฮ ฯลฯ นักเรียนจากเกาะชวา ซึ่งตอนนั้นยังตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศฮอลันดา นักเรียนจากฟิลิปปินส์ และนักเรียนจากประเทศไทย.

⁷⁴สด กุระโรหิต, เมื่อนิมะละลาย, หน้า 306 - 307.

ที่ เซนต์ สะตีเฟนส์ คอลเลจ ทั้งในระยะแรกและระยะต่อมา สด กุระโรหิต ได้มีโอกาสพบกับนักเรียนที่มาจากเมืองไทยหลายคน นอกจาก ชัย โชติกะพุกนะ แล้วก็มี เชน ทรง บุลสุข ทองหล่อ อินทรสุขศรี สุจินต์ ตันติเวชกุล สดวย อัครนนท์ ทวี อัครนนท์ บัณฑิต โชติกะพุกนะ สกล สามเสน อรุณ ภูมิย์ วิชัย วรจรณะกุล พายัพ ศรีกาญจนา เป็นต้น⁷⁵

ชีวิตในปักกิ่ง

เมื่อสด กุระโรหิต สามารถผ่านการสอบเข้ามหาวิทยาลัยจากโรงเรียนเซนต์ สะตีเฟนส์ แล้ว เติมนิพนธ์พระกำแพงเพชร อัครโยธิน เสกัจฉานบาจะไปปักกิ่ง และไปเยี่ยมแมนจูเรีย กระทรวงธรรมการจึงให้สด กุระโรหิต เดินทางไปปักกิ่งกับขบวนเสด็จด้วย ถึงปักกิ่งในฤดูหนาว ปี พ.ศ. 2473 เขาเรียนที่ คอลเลจ ออฟ ไชนิส สตีคส์ ก่อนเพราะต้องเรียนภาษาจีนต่ออีก ต้องเรียนพูดภาษาปักกิ่งด้วย วิธีเรียนนี้วิธีเรียนตัวต่อตัว ทำให้การเรียนรวดเร็วจน จุดประสงค์หลักของการเรียนหนักเพื่อเตรียมภาษาจีน สำหรับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยปักกิ่งต่อไป คอลเลจ ออฟ ไชนิส สตีคส์ (College of Chinese Studies) นี้ ตั้งอยู่ในตรอกตรงจัตุรัสตุงชือมายโลว เป็นสถานที่ศึกษาที่มีชื่อเสียงโด่งดังในจีนเหนือ⁷⁶ ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่นั่นคือ ดร. เพตตัส (Dr. W.B. Pettus) ชาวอเมริกัน ซึ่งคุ้นเคยกับชีวิตในเบ๊องจินมานับเป็นเวลาหลายสิบปี สด กุระโรหิต ได้บันทึกลักษณะของ ดร. เพตตัส ว่า "ดร. เพตตัส เป็นคนรูปร่างสูงใหญ่ ที่ศีรษะมีผมนับเส้นได้ สวมแว่นตา กรอบเงิน อายุประมาณ 55 ปี ทหาทางส่งาสมกับตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา"⁷⁸

ความมุ่งหมายของวิทยาลัยแห่งนี้เพื่อต้องการอบรมภาษาและวัฒนธรรมของจีนให้แก่นักบรดาหมอสอนศาสนา ทุกชาติ ทุกภาษา ที่สมาคมเผยแพร่ศาสนาคริสต์เถียนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้ส่งเขาไปดำเนินงานในประเทศจีน แก์สิมเปอ์ เซนต์ของหมอสอนศาสนา

⁷⁵ สด กุระโรหิต, เรื่องเดิม, 3, 121 (18 พ.ย., 2501), 33.

⁷⁶ "เงาสะทอน" (นามแฝง), "ลลนาคพบสด กุระโรหิต," หน้า 76.

⁷⁷ สด กุระโรหิต, เบ๊อหิมะละตาย, หน้า 551.

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

ที่มาจากยุโรปและอเมริกาจะเข้าไปปฏิบัติงานในดินแดนภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศจีน ล้วน
ได้ผ่านการอบรมจากคอลเลจแห่งนี้มาแล้วทั้งสิ้น นอกจากหมอสอนศาสนาแล้ว ยังมีบรรดา
พ่อค้าพานิชของบริษัทต่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีสำนักงานอยู่ในจีน มารับการอบรมทาง
ภาษาและวัฒนธรรม เพื่อปรับตัวเองให้เข้ากับชาวจีนได้สนิทขึ้นอีก เป็นจำนวนไม่น้อย⁷⁹

สำหรับลักษณะรูปร่างของวิทยาลัยแห่งนี้ สด คุรมะโรหิต ได้บันทึกไว้ว่า

ที่ตำบลประทุงเหม่น บ้านประทุทาควยสี่แควเพลิง ข้าพเจ้า
เห็นป้ายชื่อโรงเรียน "หวาเหวิน" หรือ College of Chi-
nese Studies แขนงอยู่เหนืออุโมงค์ประตูอันสูงใหญ่...
ข้าพเจ้าเดินลอดประตูอันสูงใหญ่เข้าไปในบริเวณโรงเรียน
ตั้งกลางสนามชั้นตงอยู่ลึกเข้าไปเพียงยี่สิบกว่าเมตร คนหลิว
ไบโรยแกว่งกิ่งอันเล็กเรียวยาวสองข้างบันได⁸⁰

ไว้ว่า สำหรับห้องพักของสด คุรมะโรหิต ที่วิทยาลัยแห่งนี้ เขาได้บรรยายลักษณะของห้อง

ห้องหมายเลข 9 ในเวสต์บิลด์จิง เป็นห้องแคบ ๆ มีเนื้อที่
ไม่เกิน 12 ตารางเมตร เหมาะสำหรับคนหนึ่งที่ต้องการอยู่
ตามลำพังในความเงียบ ข้าพเจ้าพอใจกับเตียงเหล็ก นอน
คนเดียว พูกหนาไม่เกินหกนิ้ว ขนาดเดียวกับที่ตึกเซนต์ สู่ตี้-
เวเนสคูอลเลขุ อวารุสะแดนเลยหลังเกาะสองกงซึ่งข้าพเจ้า
เคยใช้ชีวิตอยู่ 2 ปีกว่า... เขาคังโตะเขียนหนังสือไว้พรรณ
นาคูยเกาอี 1 ตัว ระหว่างเตียงกับโตะก็เป็นหน้าต่างกระจุกที่
เลื่อนขึ้นลงได้ สามารถเก็บความอบอุ่นได้ในฤดูหนาว หน้าต่าง
ซึ่งมีอยู่บานเดียวไม่มีทอเหล็กชด ไม่ชคมมาสำหรับให้ออนำมานู เขา
มาทำลายความเย็นเยือกของตงเทียน ที่ปลายเตียงมีตู้แบบ

79 เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

80 เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

บิลท์อิน ส่วหรับใส่ของทุกอย่างตั้งแต่รองเท้าไปจนถึงโอเวอร์-
โกท และตาแวว⁸¹

เขาเอง ที่ซุกหัวนอนของข้าพเจ้าในมหานครปักกิ่ง ชีวิต
ของข้าพเจ้าต่องูรเพียงเท่านั้น โตะตัวหนึ่ง กับเกอ้อตัวหนึ่ง
ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่ชีวิตต่องูรมากที่สุด เพราะที่โตะตัวแรก
บนแผ่นหนังดินที่เป็นมหานครในประวัติศาสตร์ มานับควยพันปี
ข้าพเจ้าได้ผลิตตัวอักษร ไทยออกมาเป็นจำนวนพอสมควร⁸²

ที่วิทยาลัยแห่งนี้ สด กูรมะโรทิต ได้ใช้เวลาทั้งหมดอยู่กับการ ศึกษา โดยเฉพาะการ
ศึกษาควยตนเองในห้องสมุด เป็นสิ่งที่เขาโปรดปรานมาก คั้งที่เขาได้บันทึกไว้ตอนหนึ่งว่า

ห้องสมุดแห่งคอลเลซอพอไซนิสศักดิ์สันเต็มไปด้วยหนังสือ
และเอกสารเกี่ยวกับประเทศจีนโดยเฉพาะ เป็นห้องสมุดที่มี
ค้ออีกแห่งหนึ่งในกรุงปักกิ่ง เอกสารโดยมากเป็นภาษาต่าง-
ประเทศ ซึ่งเหมาะสำหรับใหม่ที่ได้ไปตั้งประเทศจีนใหม่ ๆ ทำ
การคนควาหาความรเกี่ยวกับจีน เพื่อปรับตัวเองให้เข้าใจ
เมืองจีนคั้งขึ้น หนังสือที่มีอยู่เป็นเรือนแสน มีทั้งเกอ้อและใหม่
บางเล่มเป็นเอกสารที่หาไม่ได้ค้อแล้ว ข้าพเจ้ารู้สึกว้าหวง
สมุดแห่งนี้เป็นส่วนสวรคแห่งแรกของข้าพเจ้าในเมืองจีน
เมื่อไคยย่างเข้าไปแล้วก็เพลิดเพลินอยจนกระทั่งความหิวตอง
เคื้อนโหลลับตองพัก ควมเงียบควมซอกมุมในห้องทวง ๆ
อันเต็มไปค้วหนังสือเป็นสิ่งทถกใจข้าพเจ้านัก เมื่อไคพาตัว
เขาไปนั่งอยู่ในที่เหล่านคราวไร เวลาที่ขวางวนไปอยางรวค
เร็ว แหบไมรู้สึกตัว ข้าพเจ้ายังจำมที่สขที่สุด ในสวนอักษร
แห่งนี้ค้อคือ โตะเกอ้อเล็ก ๆ ที่จัดไว้ไคยเฉพาะเป็นส่วน-
บุคคลไมปะปนกับใคร ตั้งอยู่ชิดหน้าตางที่กรควยกระจกอันหนา
ขางหลังมีทอเหล็กที่บีสตีมฉานให้ความอบอน อยางสบวยที่สุด
ในฤดูหนาวขณะนั้น อากาศภายนอกเย็นจัดจนปรอกลงไคสูญค้อกร
มมอันเต็มไปค้วอิสรภาพแห่งควมคึดฉันแห่งนี้ไคช่วยให้ข้าพเจ้า

⁸¹ เสื้อยาวคลุมข้อเท้า มีแขนยาวจดข้อมือ ข้างในกรขนสัตว์.

⁸² สด กูรมะโรทิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 25.

ใช้เวลานั้นมีค่าด้วยความสุข และด้วยความพึงพอใจในชีวิตอย่าง
 สุกที่ จะพรรณนาได้ นั่งอยู่บนเก้าอี้ที่มูทูลุโอบอบนอนอยู่บนเบาะหลัง
 ตรงหน้าเค็มไปควยหนังสือที่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนออกมาให้ตาม
 ไปสั่ง อานไป - คิดไป เมื่อมองตลอดกระจกหน้าต่างออกไป
 ก็ได้เห็นละอองหิมะ ซึ่งปลิวว่อนอยู่ในอากาศ ยอดสน และหลัง
 คาคักขาวโพลน เกรอะกรัง ไปควยปุยหิมะอันบริสุทธิ์โรยลดทิน
 ความขาวสะอาดของปยุนำแข่งแห่งธรรมชาติโคชวยให้อารมณ์
 สดชื่นของใจ มีกู่ดังใจ กาดังความคิดที่จะมองดูชีวิตของมนุษย์
 ในเล่มหนังสือโคชวยความเข้าใจและเห็นใจ หิมมอันเงียบสงบ
 แหงน ชาวเขาโคพบความจริง หลายอย่าง หลายประการ ใน
 ชีวิตมนุษย์⁸³

และอีกตอนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

ชาวเขาชอบเก็บตัวอยู่ในห้องเงียบ ๆ ตามลุ่มพง ใช้เวลา
 อานหนังสือทุกเล่มที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเขา แต่มี
 ที่อันแสนสุขซอกที่หนึ่งซึ่งชาวเขาจะลืมเสียมิได้ ที่แห่งนั้นคือมมอัน
 อบอบ และสงบเงียบในห้องสมุดที่ใหญ ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากตึก
 นอนไปเพียงไม่กี่วา ในวันอาทิตย์ ถ้าไม้ออกไปข้างนอก
 ชาวเขามักจะซังกตัวเองอยู่ในห้องสมุดอันเป็นส่วนอักษรแปลง
 ใหญ่แห่งนี้... หิมมอันเงียบสงบแห่งนี้ ชาวเขามีเวลาเป็นอิสระ
 แก่ตัวเอง - เป็นมมแห่งความสุขที่เค็มไปควยเสรีภาพ เป็น
 เสื่อมโลกอันงดงามที่มีแต่ความปลอดโปร่งที่จะคิดและจะฝัน
 มมนเป็นโลกของชาวเขา โลกที่อนุญาตให้ชาวเขาโคชกาดัง
 ความคิดเป็นอิสระตามความปรารถนาของธรรมชาติ โลกที่
 ชาวเขาเป็นพระเจ้าจักรพรรดิแต่คนเดียว มีอำนาจอย่างสิทธิขาด
 ที่จะคิดจะฝันในสิ่งที่ชาวเขาต้องการ ชาวเขาไม่เคยลืมมมอัน
 แสนสุขที่หาให้ชาวเขาเป็นตัวของชาวเขา ชาวเขาโคจากมูกถึง
 มานานแล้ว จากอย่างแทบไม่มีหวังจะโคกลับโคเห็นอีก แต่เมื่อ
 ความตายมาถึง ชาวเขาเชื่อว่า หงวิญญาณชาวเขาจะลอบไป
 ไปเยี่ยมแห่งแรกก็คือ มมอันอบอบในห้องสมุดแห่งนี้⁸⁴

83 เรื่องเดียวกัน, หน้า 561.

84 เรื่องเดียวกัน, หน้า 609.

สด กุรมะโรหิต ได้เรียนอยู่ที่วิทยาลัยแห่งนี้ได้ปีเศษ ภาษาจีนใช้การได้แล้วทั้งพูดและเขียน จึงย้ายไปอยู่นอกวิทยาลัยกับครอบครัวคหบดีชาวจีน และเหตุผลที่ย้ายอีกเหตุผลหนึ่งซึ่งสด กุรมะโรหิต ได้บันทึกไว้ว่าเป็นความประสงค์ของท่านทูตในโตเกียว เพราะท่านเห็นว่าเขาเรียนภาษาพูดได้แล้ว ก็อยากให้เรียนหนังสือโดยเฉพาะพวกกวีเหวิน หรือวรรณคดีโบราณ เพราะเป็นพื้นฐานของหนังสือจีนปัจจุบัน⁸⁵

บ้านคหบดีชาวมักกิง ที่หนานเฉิง หรือ South city ที่สด กุรมะโรหิต ได้ย้ายไปอยู่ใหม่นี้ เขาได้บรรยายลักษณะของบ้านไว้ว่า

บ้านของคหบดีชาวมักกิงที่หนานเฉิง เป็นบ้านแบบจีน... เป็นตึกชั้นเดียว หลังคาลาดผูก ทำด้วยหินเหนียว ฟาง และปูนขาว รูปลักษณะคล้ายเตนทของพวกชาว nomads^{85.1} เป็นแบบเกี่ยวกันหมด บ้านของคหบดีแท้ที่นายหลอฮ่าวคิดคือให้ชาวเขา ก็เป็นคึกแบบอย่างวุ่น เริ่มด้วยกำแพงล้อมรอบทั้งสี่ทิศ เหมือนๆ กับบ้านอื่น มีประตูไม้หนาหาล้างสีแดง มีหวงทองเหลืองขนาดใหญ่ เสนอผ่าศูนย์กลางประมาณสามหรือสี่นิ้ว หอยอยู่บนบานทองเหลือง มีขอบประตูครึ่งกลางสองหวง เวลาเรียกประตู ก็ไขหวงนั้นเคาะลงกับแป้น ไม้ทองไขกระดิ่งไฟฟูๆ เปิดประตูเข้าไป เป็นทางแคบ ๆ ลึกสักห้าเมตร นำไปที่ยวน หรือลานบ้านปูด้วยอิฐซีเมนต์ คึกหวงทิศเหนือเรียกว่าวู เป่ฉวง ซึ่งอยู่สบาย เพราะลมหนาวพัดเขาคานหลัง เขายกให้ชาวเขาอยู่ ทางทิศใต้ ทิศตะวันออก ทิศตะวันตก ก็มีตึกชั้นเดียว รูปร่างเหมือน ๆ กัน ตั้งสกัดอยู่ทั้ง 3 ด้าน เป็นที่อยู่ของเจ้าของบ้าน เป็นห้องรักแขก เป็นครัว และที่อยู่ของอามา คนูไซ ยานกลางบ้านหิมะตกเต็มในฤดูหนาว แต่ในฤดูสปริง และฤดูร้อน เราลากเกาออกมานั่งคุยกันภายใต้แสงเดือนอย่างสบายใจ⁸⁶

85 เรื่องเดียวกัน, หน้า 596.

86 เรื่องเดียวกัน, หน้า 591.

85.1 กลุ่มชนที่ท่องเที่ยวไป อยู่ไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีที่อยู่ถาวร.

สก กุรุมะโรหิต พอใจในบ้านของคหบดีแซ่ตุนมาก เพราะเจ้าของบ้านเป็นผู้มี
อัธยาศัยสุภาพ เรียบร้อย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกอย่าง แบบที่จะพบได้จากคนจีนผู้มีวัฒนธรรม
ของเกาอันสูงควยจริยธรรม ที่สร้างสมกันมาเป็นพัน ๆ ปี และอีกประการหนึ่ง คือเจ้าของ
บ้านเป็นตำรวจอยู่ในกรมที่มีความรอบรู้ที่เป็นประโยชน์⁸⁷

สก กุรุมะโรหิต ได้ไปอยู่กับครอบครัวแซ่ตุนอยู่รวมปี หากครูพิเศษมาสอนวรรณคดี
ที่เป็นวรรณคดีชั้นสูง เรียนทั้งวรรณคดี ภาษา ประวัติศาสตร์จีน⁸⁸

ปี พ.ศ. 2475 เกิดปฏิวัติในประเทศไทย สก กุรุมะโรหิต สอบคัดเลือกเข้าเรียน
ในมหาวิทยาลัยปักกิ่งได้สำเร็จ ได้เข้าเรียนในแผนกวิชาประวัติศาสตร์ เรียนภาษาอังกฤษ
วรรณคดีเพิ่มเติม เรียน เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาเลือก เหตุที่เลือกเรียนในแผนกวิชาประวัติ-
ศาสตร์เพราะเหตุผลที่ว่า "ความวุ่นวายในโลกทุกวันนี้ เป็นโรคชนิดหนึ่ง ที่เราต้องค้นคว้า
หาสมุฏฐานให้ได้ ถ้าเราไม่รู้อสมุฏฐาน เราก็รักษาโรคไม่ได้ การเรียนประวัติศาสตร์ก็คือ
การค้นหาสมุฏฐานของความวุ่นวาย ที่เราพบอยู่รอบตัวเราทุกวันนี้"⁸⁹

สก กุรุมะโรหิต เรียนที่มหาวิทยาลัยปักกิ่งเป็นเวลา 4 ปี สำเร็จแล้วได้ปริญญาตรี
โดยกลายเป็นนักเรียนทุนรัฐบาลเรียนไป เพราะใน พ.ศ. 2475 เกิดปฏิวัติ และคณะปฏิวัติ
ได้สั่งยึดทุนเล่าเรียนหลวง โดยอ้างว่า ทุนเล่าเรียนหลวงเป็นทุนฟุ่มเฟือย แต่ศาสตราจารย์
กุรุมะโรหิต มีความประสงค์จะเรียนต่อจนจบ ก็อาจเรียนได้โดยการกู้เงินรัฐบาลเรียน ซึ่ง
สก กุรุมะโรหิต ก็ต้องจ่ายอม โดยมีบิดาช่วยวิ่งเต้นให้เขาสละสภาพของนักเรียนทุนกระทรวง
ธรรมการ ไปเป็นลูกหนี้ของรัฐบาลปฏิวัติได้สำเร็จ โดยเสียคอกเบี้ยร้อยละสาม และมีข้อแม้
ว่า เมื่อเรียนจบแล้วจะต้องทำงานใช้ในราชการเป็นเวลา 10 ปี และจะหักหนี้จากเงินเดือน
ไปจนกว่าจะใช้หนี้ครบทั้งต้นและดอกเบี้ย⁹⁰

⁸⁷สก กุรุมะโรหิต, เรื่องเดิม, หน้า 593.

⁸⁸"เงาสะทอน" (นามแฝง), เรื่องเดิม, หน้า 76.

⁸⁹สก กุรุมะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 18.

⁹⁰สก กุรุมะโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำได้," ไท, 3, (27 ต.ค., 2501), 37.

การตัดทุนเล่าเรียน ทำให้สศ กุรมะโรหิต ได้รับความลำบากและขบขันมาก ต้องถ่ายภาพขาย เขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ ทำให้มีรายได้บ้างเล็กน้อย ในตอนนั้นเขาได้เขียนไว้ว่า

ข้าพเจ้าไม่ลืมการจำนำโอเวอร์โค้ท หุ่น ๆ ที่หมู่ผู้กำลังทุก เพื่อจะหาเงินติดตัวเพียง 20 เหรียญ ในขณะที่ปีนีใหญ่ผู้บังคับอยู่ไม่ไกลจากกำแพงเมืองปักกิ่งนัก ข้าพเจ้าไม่ลืมการปฏิบัติตัดทุนการศึกษาอย่างไม่เป็นธรรม และถูกบังคับให้รัฐบาลปฏิบัติ โดยให้เสียดอกเบี้ยถึง 15 ปี⁹¹ เพราะเหตุที่สงสัยว่าข้าพเจ้าเป็น รอยแผลลิสต์ เมื่อถูกตัดทุนข้าพเจ้าต้องอาศัยอยู่ในปักกิ่งหลายเดือน นับเป็นการเริ่มต้นของถนนแห่งความเหี้ยมโหด⁹²

และอีกตอนหนึ่ง เขากล่าวไว้ว่า

"ถ้าฉันไม่คิดสัญญาเงิน ฉันคงจะกินร่นไปอเมริกาจนได้"
 "เธอเป็นทาสของสัญญาไปแล้วหรือ"
 "เป็นแล้ว... เป็นทาสไปแล้วทั้งเนื้อทั้งตัว" ข้าพเจ้าพูดขำ ๆ "จะทำอย่างไรได้ คุณไม่มีเงินก็จงเป็นทาสเขาไปก่อน ฉันต้องการเรียนหนังสือให้จบ ฉันต้องขายอิสรภาพของฉันเพื่อการศึกษา ถ้าฉันไม่ทำเช่นนั้น ฉันก็จะต้องกลับเมืองไทยเสียเมื่อ 4 ปีที่แล้ว กลับไปเป็นขอทาน ฉันจะกลับไปที่ใดอย่างไร เมื่อยังเรียนไม่จบ เขาคิดสัญญา ที่หักกันไว้ควยเกียรติกาย จะช่วยให้ทุกคน ๆ อย่างฉันใคร่เรียนจบสำเร็จ เพื่อกลับไปรับใช้ชาติบ้านเมือง เมื่อฉันแล้วก็บังคับให้ฉัน และเอาดอกเบี้ยนอกจากนั้น ยังผูกมัดให้ทำงานไซหนักควย ฉันต้องถูกผูกมัดให้ทำงานถึง 12 ปี⁹³
 "ประหลาดมาก"

⁹¹ความจริง 10 ปี.

⁹²สศ กุรมะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 211.

⁹³ความจริง 10 ปี.

"ประหลาดที่เดียว แต่มันเป็นเพียงละครฉากหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ก็ดี ถ้าฉันหาเงินมาอายุอิสรภาพฉันไคก่อนเวลา 10 ปี ฉันก็คงไป ไท้มาไหนไค แต่ฉันไม่มีเงิน เพราะฉะนั้นก็ตั้งใจจะหนีไปหาสไป ไคครบ 12 ปี เมื่อครบ 12 ปีแล้ว ฉันก็จะลาไปเป็นคนอิสระ นี่ เป็นความตั้งใจของฉัน"⁹⁴

และอีกตอนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า

"ฉันสบายดี ยังคงทำงานเรื่อย ๆ เธอคงรู้แล้วว่าฉันเป็นทาส ของผู้ญญาถึง 12 ปี ฉันก็คงทำงานไคหุน้เขาอีกหลายปีนั้ก็ แคว้น หนึ่งก็คงจะทองผานมาไคฉันเป็นอิสระไค และฉันจะลาออกหุน้ที่ เมื่อไคหนีสตาทงสุคหยาไคเขาแล้ว ฉันจูงหองไคไป ที่จะ ยอมเป็นทาสไคเขาไค ในโลกนี้เราอยุกันไคควยนำใจ เรา ไมไคอยุกันศวยการคุดกและยาเหยียบ ในเมืองไทยเกลือไมแพง จนกระทั่ง เราจะหาซอไมไค ทรายไคที่ยังมีเกลือเหลืออยุนบน แพนคินไทย ทรายนั้นฉันก็คงไมออกตาย"⁹⁵

สำหรับความรู้สึกรของสค กูรมะโรหิต จากการที่ได้ไปเห็นเมืองปักกิ่งนั้น เขากล่าว ไว้ว่า ได้รับความพอใจมาก ไคเห็นชีวิตของชาวจีนศวยตาของตนเอง ไคเห็นการปฏิวัติซึ่ง ล้มล้างระบอบกษัตริย์ สถาบันของสองเศฎกกลมกลาง เพราะเหตุว่า สองเศฎกในราชวงศศุคหยาไค ประพฤติชั่วเหลวเหลวกมาก ไมสนใจพลเมือง ปลอຍให้พวกฝรั่งเขามากคี่ทหารุประชาชน มากขึ้นทุกวัน จนกระทั่ง ทร. ญญักเซ็น ปฏิวัติใน ค. ศ. 1911⁹⁶

การติดต่อกับทางบ้านเมื่ออยู่ในกรุงปักกิ่ง

ความรู้สึกรของสค กูรมะโรหิต เบื่อตอนอยุทางบ้าน เขาไคมันทีกไว้ว่า "ข้าพเจ้ารู้ รสของการจากบ้านแล้ว นั้ถึงคนนั้น นั้ถึงคนนั้นตลอดปี ทุกครั้งที่ฉกปฏิทินออกแชนหนึ่ง ก็เห็น

⁹⁴สค กูรมะโรหิต, ชบวนการเสวีจีน (พระนคร : คลังวิทยา, 2514), หน้า 20-22.

⁹⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

⁹⁶สัมภาษณ์ สค กูรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

สันติภาพของโลก เหตุการณ์ในประเทศจีนซึ่งเกิดจากการรุกรานของลัทธิจักรวรรดินิยมของชาติมหาอำนาจ ตลอดจนการรุกรานของลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ ในเรื่องการเมืองของโลก เช่น ความกึกกักคานสงคราม ตลอดจนความคิดกักคานลัทธิเผด็จการข้างฝ่ายขวา และฝ่ายซ้าย มีความคิดเห็นต่อการปรับปรุงแก้ไขชีวิต เศรษฐกิจของประชาชน ให้ทุกคนพ้นจากการเอารัดเอาเปรียบกัน ให้มีระเบียบแบบแผนและกติกาในการดำรงชีวิต¹⁰¹

ในปี พ.ศ. 2477 สด กุรมะโรหิต ได้เริ่มเขียนบทความการเมืองในนามจริงและนามแฝงว่า "บาร์บารา" มาลงในหนังสือพิมพ์ประชาชาติ ของพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวรดิโวทยากร และวารสารวิทยากร นับเป็นการริเริ่มของการเขียนบทความทางการเมือง ส่วนนวนิยายขนาดสั้นก็ยังคงเขียนอยู่ต่อไป¹⁰²

ในขณะที่สด กุรมะโรหิต เจริญอยู่ที่ปักกิ่ง กุหลาบ สายประดิษฐ์ เริ่มทำหนังสือพิมพ์การเมือง ชื่อไทยใหม่ สุริยา บางกอกการเมือง มีสันต์ เทวรักษ์ สนิท เจริญรัฐ โชติ พรพันธ์ ร่วมทำอยู่ด้วย สด กุรมะโรหิต ก็เขียนส่งมาจากปักกิ่ง มาลงในหนังสือพิมพ์ไทยใหม่ ซึ่งขณะนั้นมีกุหลาบ สายประดิษฐ์ เป็นบรรณาธิการ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ให้ค่าเขียนบทความ บทละ 5 บาท เดือนหนึ่งก็ได้ 20 บาท ซึ่งเงินจำนวนนี้ สด กุรมะโรหิต ได้ส่งให้มารดาหมด¹⁰³

นอกจากเขียนบทความที่ลงในหนังสือพิมพ์ที่ออกในเมืองไทยแล้ว ยังเขียนบทความลงในหนังสือไชน่า คริติก ซึ่งออกที่เซี่ยงไฮ้ด้วย¹⁰⁴ เหตุผลในการเขียนบทความนี้ เพราะสด กุรมะโรหิต มีความเห็นว่า รัฐบาลปักกิ่งในสมัยนั้น ทำร้ายนักศึกษาอย่างไม่เลือกหน้า ซึ่งสด กุรมะโรหิต ในฐานะคนแก่คนหนึ่ง ไม่อาจจะทนดูอยู่ได้ จึงเขียนบทความโจมตีลัทธิเผด็จการทั้งฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย โจมตีคอมมิวนิสต์ นาซี และบทความบทหนึ่งโจมตีฮิตเลอร์ ซึ่ง

¹⁰¹ ติ่มพกา เรื่องวิทยุ, เรื่องเดิม, หน้า 31 - 32.

¹⁰² เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

¹⁰³⁻¹⁰⁴ สัมภาษณ์ สด กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

สถานเฮอร์มันน์ในเชียงใหม่ได้ตัดบทความนั้นส่งมาให้รัฐบาลไทย ทำให้สด คุรมะโรหิต ถูก
เพ่งเล็งตั้งแต่บัดนั้นมา เพราะเมืองไทยก็กำลังปกครองด้วยลัทธิเผด็จการ¹⁰⁵

รับราชการ

เมื่อ สด คุรมะโรหิต กลับมาถึงเชียงใหม่ ก็เข้ารับราชการที่กระทรวงธรรมการ¹⁰⁶
ไ้รับการบรรจุเข้าทำงานในแผนกโรงเรียนราษฎร มีหน้าที่ช่วยควบคุมโรงเรียนจีน เหตุ
ที่สด คุรมะโรหิต ต้องเข้ารับราชการเพราะเป็นนักเรียนเงินกูรัฐบาล เมื่อกลับมาก็ต้องใช้
หนี้ให้ พร้อมทั้งดอกเบี้ยด้วย ขณะนั้นเป็นนายพล ประยูร ภมรมนตรี เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ธรรมการ เขาเข้ารับราชการด้วยความหวาดกลัว ไม่มีความภาคภูมิใจ เพราะได้รับการชี้แจงจาก
ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ชั้นปลัดกระทรวงคนหนึ่ง คือ พระศรีนสารวิทวกรรม ตั้งแต่วันแรกที่เข้า
ไปนั่งโต๊ะทำงาน เรื่องเกิดที่เชียงใหม่ ค.ศ. 1935 ก่อนที่จะกลับเมืองไทยหนึ่งปี
เนื่องจากเขาเป็นนักเรียนเงินกูของรัฐบาล เงินไม่พอใช้จ่าย เขาก็หารายได้โดยการเขียน
บทความไปลงในหนังสือพิมพ์ ไชนา คริติก ซึ่งออกในเชียงใหม่ เป็นบทความการเมืองต่าง-
ประเทศ เขียนเป็นภาษาอังกฤษ บทความบทหนึ่งได้พาดพิงไปถึงลัทธิเผด็จการนาซี ซึ่งเขา
เห็นว่าเป็นลัทธิทำลายมนุษยธรรม และสิทธิของมนุษยชนอย่างร้ายแรง เนื่องจากเขาไม่นิยม
การปกครองแบบเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็เผด็จการฝ่ายซ้ายหรือฝ่ายขวา เขาได้คัดค้านระบบ
เผด็จการแบบทหารของจีนหลังการปฏิวัติ ค.ศ. 1911 ได้คัดค้านพฤติกรรมของมุสโสลินีและ
ฮิตเลอร์ ตลอดจนสตาลิน เรื่อยมาตั้งแต่อยู่ปักกิ่ง และคัดค้านความคิดและการกระทำของ
หลวงพิบูลสงคราม กับนายพลประยูร ภมรมนตรี ที่พยายามจะทำเมืองไทยให้เป็นเมืองของ
"ทานูน่า" สด คุรมะโรหิต ยังหนุ่มมากในขณะนั้น การวิพากษ์วิจารณ์จึงเป็นไปอย่างรุนแรง
เขากำลังอยู่ในความฝันที่ทำให้แยกสิ่งที่ควรจะเป็นออกจากสิ่งที่เป็จริงไม่ได้ เขาคิดว่าโลก
ควรจะเป็นประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นจึงหายใจเป็นประชาธิปไตยไปหมด ความทารุณของ

¹⁰⁵สด คุรมะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 494.

¹⁰⁶ขณะนั้นตั้งอยู่ที่โรงไฟฟ้าวัดเสียบ ที่ตั้งของกรมกสิกรรมปัจจุบัน กระทรวงธรรมการ
ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงศึกษาธิการ

ระบอบเผด็จการของฮิตเลอร์ และของสตาลิน ทำให้เขาเกลียดชังลัทธิเผด็จการ ไปเสียทุกลัทธิ เขาเขียนคานฮิตเลอร์ ไว้มากขณะที่อยู่ปักกิ่ง แม้แต่ในหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตย ของบริษัท-ประชาชาติ เขาก็เขียนส่งมาจากปักกิ่งมาลงพิมพ์ เมื่อเขาเข้ามารับราชการในกระทรวงธรรมการใหม่ ๆ ก็ถูกเรียกตัวเข้าไปในห้องทำงานของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่งของกระทรวง ซึ่งเขารู้สึกแปลกใจมากเพราะไม่คิดว่าจะเป็นผู้เพียง เพราะได้เขียนบทความวิจารณ์ระบอบนาซีในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว ซึ่งตีพิมพ์อยู่ถึง เชียงไฮ้ ข้าราชการผู้นั้นบอกว่าการกระทำของเขาทำให้เสียสัมพันธไมตรีอันดี ระหว่างไทยกับเยอรมัน และเขาควรจะถูกไล่ออก เขาคือใจมากเพราะเพิ่งเข้ามาทำงานวันแรก ข้าราชการท่านนั้นพูดอยู่กว่าครึ่งชั่วโมง ในที่สุดก็พูดว่า ท่านยังมีความหวังดีต่อสค. กุระมะโรหิต อยู่บ้าง จึงขอภาคทัณฑ์ไว้ก่อน แต่ดาเขายังต้องเขียนต่อไป จะอยู่ในราชการไม่ได้¹⁰⁷

เหตุการณ์วันนั้น ทำให้เขาคิดว่า ถ้าเขาใช้หนี้หมดเมื่อไร ก็จะขอลาออกเพราะเขาทนไม่ได้ที่จะถูกอุกหู อุกปาก และปิดตา ในฐานะที่เกิดมาเป็นคนไทย¹⁰⁸

หลังจากได้เขาทำงานแล้วหนึ่งวันหรือสองวัน สค. กุระมะโรหิต ก็เข้าไปหา สรวย ฒ ลำปาง ที่กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อขอเข้าพบหลวงประดิษฐมนูธรรม (ปรีดี พนมยงค์) ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอยู่ สรวย ฒ ลำปาง ซึ่งขณะนั้นเป็นข้าราชการอยู่ที่กระทรวงนั้น ก็ไปเรียนท่านรัฐมนตรีให้ ซึ่งท่านก็อนุญาต หลังจากทีสค. กุระมะโรหิต แนะนำตัวเองแล้ว หลวงประดิษฐมนูธรรม แสดงความยินดีที่เขาได้มานมหาวิทยาลัยปักกิ่งมาได้โดยเรียบร้อยด้วยเงินที่กู้จากรัฐบาล ท่านแสดงความเสียใจที่รัฐบาลประชาธิปไตยได้เปลี่ยนสัญญาทุนเล่าเรียนของเขาเป็นสัญญากู้เงิน เพราะต้องการจะประหยัดเงิน แต่ท่านก็ได้ชี้แจงว่า เงินที่สค. กุระมะโรหิต กู้จากรัฐบาลเพื่อเรียนต่อไป หลังจากที่รัฐบาลได้เปลี่ยน

¹⁰⁷ "เงาสะทอน" (นามแฝง), เรื่องเดิม, หน้า 76.

¹⁰⁸ สค. กุระมะโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำได้," ไท, 2, 1 (7 ก.ย., 2501), หน้า 21, 33, 34.

สัญญาเดิมแล้วนั้น คงจะไม่มากเกินไป สด ぐるมะโรหิต คงจะใช้ให้รัฐบาลได้ด้วยการผ่อน
เพียงเดือนละใบมากนัก เขาตอบว่า เป็นเรื่องของเคราะห์ร้ายมากกว่าอะไร ลืมเสียดีกว่า
เพราะเขาอยากจะทำตัวดีกว่าเดิม เพราะเมืองไทยได้ปฏิวัติแล้ว ราษฎรอย่างเขาควรจะได้
ได้รับโชชาติอย่างเต็มภาคภูมิบ้าง โดยไม่ต้องสวมปลอกคอหรือติดแหวนเหมือนแต่ก่อน หลวง
ประดิษฐมนูธรรมถามว่า เขาได้รับการบรรจุที่ไหน สด ぐるมะโรหิต ตอบว่า สังกัดกระทรวง
ธรรมการ กองโรงเรียนราษฎร เพื่อควบคุมดูแลโรงเรียนจีน ซึ่งกำลังมีปฏิกริยา เพราะรัฐบาล
ได้พยายามให้เรียนหนังสือโดยมากกว่าหนังสือจีน เพื่อป้องกันไม่ให้คนจีนมาสร้างประเทศจีนขึ้น
อยู่ในประเทศไทย ท่านรัฐมนตรีถามว่า เขาควรจะได้เงินเดือนขั้นโตใหม่ เขาตอบว่าใช้
เขาได้รับเงินเดือนเดือนละ 140 บาท จะต้องถูกหักภาษีเงินที่หักจากรัฐบาลเสีย 50 บาท
จึงเหลือใช้เพียงเดือนละ 90 บาท คือวันละ 3 บาท ท่านนั่งอยู่ประเดี๋ยวหนึ่ง ก็เปลี่ยน
เรื่องพูดถึงเหตุการณ์ทางตะวันออกไกล ตอนหนึ่ง สด ぐるมะโรหิต บอกกับหลวงประดิษฐ
ว่าเขาบังเกิดความตั้งใจที่จะกลับไปประเทศจีนอีกครั้งหนึ่ง เพราะรู้สึกว่าจะได้ทำประโยชน์ให้แก่
สัมพันธ์ไมตรีระหว่างจีนกับไทยบ้าง คำพูดของสด ぐるมะโรหิต ตั้งใจที่จะพูดเพื่อให้หลวง-
ประดิษฐมนูธรรมเข้าใจว่า เขามีเจตนาจะย้ายสังกัดจากกระทรวงธรรมการมาอยู่กระทรวง
การต่างประเทศ เพราะเขามีความสนใจกับเหตุการณ์การเมืองระหว่างประเทศอยู่บ้าง แต่
หลวงประดิษฐมนูธรรม ไปได้ตอบยินดียินร้ายประการใด คงยิ้ม ๆ อยู่ เขาจึงหยุดพูดอยู่แค่นั้น
คุยกันอยู่อีกสักครู่ เขาก็ถื้อโอกาสลากลับ¹⁰⁹

สำหรับเหตุการณ์ในช่วงที่ สด ぐるมะโรหิต ทำงานอยู่ที่กองโรงเรียนราษฎรนั้น เขา
กล่าวไว้ว่า

คอนันั้น ลัทธิตคอมมิวนิสต์เริ่มเข้ามาในเมืองไทยแล้ว แทรกเข้า
มาในโรงเรียนจีน ซึ่งก็จำเป็นที่ผมต้องดำเนินการป้องกัน จึงมีการ
ปรจบปรามโรงเรียนจีนในยุคนั้น จัดการปิดไปหลายโรงเรียน และ

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46, 36.

หนังสือเรียนที่ปลัดทูลคอมมิวนิสต์ เราก็เก็บหมุก ส่งสันติบาลหมด
 ผมจำเป็นต้องทำเพราะเป็นหน้าที่ และผมไม่เห็นด้วยกับลัทธิ
 คอมมิวนิสต์ เพราะผมไม่เห็นว่ามันเหมาะกับไทย เมืองไทยเป็น
 ของเรา เราจะให้ทางชาติเขามาสอนลัทธิคอมมิวนิสต์ มาสอน
 ให้คนจีนเกลียดคนไทย มันไม่ดี¹¹⁰

ในระหว่างที่ทำงานที่นั่นอยู่ บางครั้งก็มีเจ้าของโรงเรียนหอบเอาของที่มีราคาไปให้
 ถึงบ้าน ซึ่งสศ กุรมะโรหิต ก็ขอให้เขาเอากลับไป เพราะเขาถือว่าเป็นการเสียเกียรติ ที่จะ
 รับของเหล่านี้เอาไว้ แม้ว่าเงินก้อนที่ได้รับจะไม่พอกับค่าใช้จ่าย แต่เขาก็หารายได้เพิ่ม
 จากการเขียนบทความลงพิมพ์ในหนังสือประชาชาติ¹¹¹

ต่อจาก กองโรงเรียนราษฎร์ เขาก็ย้ายมาอยู่ที่กองการศึกษาผู้ใหญ่ เป็นหัวหน้าแผนก
 จนถึง พ.ศ. 2489 มีเงินเดือนเพิ่มขึ้นเป็นวันละ 5 บาท¹¹² แทนที่จะเป็น 3 บาทอย่างแต่
 ก่อน (เหลือจากหักโชหนี้รัฐบาลแล้ว) สิ่งที่สศ กุรมะโรหิต พอใจมากเมื่ออยู่กองการศึกษา
 ผู้ใหญ่ ก็คือ ใ้คบกับตำราสำหรับนักเรียนในโรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ไว้หลายเล่ม¹¹³ ต่อมาปี
 พ.ศ. 2489 เขาก็ลาออกจากราชการ เพราะเห็นว่ารัฐบาลไม่มีน้ำใจ "เงินเดือน 140
 หักเสีย 50 บาท เหลือ 90 บาท... ทางรัฐบาลก็ไม่ยอมลดคอกเบี้ยให้"¹¹⁴ และเหตุใหญ่
 อีกเหตุหนึ่งคือ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในวงราชการสั่งห้ามและเตือนไม่ให้เขียนหนังสือ ซึ่ง สศ
 กุรมะโรหิต ถือว่าเป็นชีวิตจิตใจของเขา และเขาปีความตองการที่จะไปทำอะไร ประกอบกับ
 สุขภาพไม่ดี บละทัวเขาเองมีความเห็นว่า ถ้าอยู่ในราชการจะช่วยบ้านเมืองได้ยาก เพราะ
 ทางราชการ ไม่ชอบให้มีคนแสดงความคิดเห็น¹¹⁵

¹¹⁰"เงาสะทอน" (นามแฝง) , เรื่องเดิม, หน้า 76.

¹¹¹สศ กุรมะโรหิต, เรื่องเดิม, 3, ... (4 ส.ค., 2501), 16, 37.

¹¹²สศ กุรมะโรหิต, เรื่องเดิม, 2, ... (7 ก.ค., 2501), 36.

¹¹³สัมภาษณ์ สศ กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

¹¹⁴"เงาสะทอน" (นามแฝง), เรื่องเดิม, หน้า 76.

¹¹⁵สัมภาษณ์ สศ กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

ชีวิตนักหนังสือพิมพ์และนักประพันธ์ในระหว่างเวลาที่รับราชการ และหลังออกจากราชการแล้ว

เมื่อสกล คุรุมาโรหิต กลับมาถึงเมืองไทย ก็เขียน "บทความบาร์บารา" ในหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยรายวัน ซึ่งขณะนั้นปี กุหลาบ สายประดิษฐ์ เป็นบรรณาธิการ เขียนบทความมากขึ้น มีข้อเขียนส่งมาสัปดาห์ละ 1 ครั้งอย่างที่เคยเขียนส่งมาตอนสมัยที่เรียนอยู่ปักกิ่ง¹¹⁶ แต่เรียนอยู่ไม่มากนักต้องยกที่บก้นออก เพราะโดนจอมพล ป. พิบูลสงคราม บีบบังคับ¹¹⁷ สกล คุรุมาโรหิต กล่าวถึงเหตุการณ์ก่อนนั้นว่า

หลังจาก พ.ศ. 2476 เป็นปีที่พระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอ กษัตริย์เปลี่ยนแปลงการปกครองที่หลวงประดิษฐา นำเอาสังคมนิยมเขามาในกรุงเทพ ไทย ทานยกที่หลวงมู มีหลวงพิบูลฯ เป็นพระเอก สุนทรพิพิธหลวงพิบูลฯ เป็นหัวหน้ารัฐบาล เป็นเผด็จการมารวม 20 ปี ระบบของจอมพล ป. เป็นเผด็จการทางทหาร มีรัฐสภา แต่ทหารมีอำนาจมาก เล่นการเมืองแบบเล่นพวก ทั้งกุหลาบ งาม ไชยชอบ เขียนคัดค้านระบอบเผด็จการเรื่อยมา ทานวรณ ถูกบีบจากหลวงพิบูลฯ มาก ความจริงท่านก็เป็นผู้มีฐานะสูง มีความรู้ทางบ้านเมืองมาก แต่ท่านถูกบีบบังคับ ทานก็ให้หม่อมพรวน ราชายของท่านออกคำสั่งให้คณะของเรา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 10 กว่า คนออกจากพรรคประชาธิปัตย์ โดยให้คำพูดที่นับว่าดี คือให้เหตุผลว่า เหตุการณ์บ้านเมืองไม่ดี 1 พวกเราออกไปเสียก่อน เพื่อเห็นแก่ ประชาชาติ และท่านเจ้าของ เราก็ปฏิบัติแต่โดยดี ประชาชาติ ก็ทำต่อไป แต่กลุ้ม เพราะคนไม่นิยมต่อไป สนิท เจริญรัฐ ออกมาทำหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยที่บางขุนพรหม มีกุหลาบ เขารวมด้วย ต่อมาอีกปีหรือสองปี กุหลาบออกสู่สภาพบรูซรายวัน ฉบับละ 3 สตางค์ เวลานั้นหนังสือพิมพ์ทำฉบับละ 5 สตางค์ ออกเป็นราย สัปดาห์ หรือรายปักษ์ หนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับทำที่บริษัทไทยวิวัฒน์ บางขุนพรหม ผมช่วยเขียนอยู่ทั้ง 2 ฉบับ เขียนบทความทางการเมือง เศรษฐกิจ โดยใช้นามปากกา เสรี เขียนนวนิยาย

¹¹⁶ ประมาณปี พ.ศ. 2475 - 79.

¹¹⁷ สัมภาษณ์ สกล คุรุมาโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

เรื่องสั้น กอบาเมืองไทยเป็นเผด็จการมากขึ้น ทหารเข้มแข็ง
 บากขึ้นทุกวัน การคอร์รัปชันถึงแม้จะมีไม่มาก แต่ใบขอบที่ทหาร
 มีอำนาจมาก ไม่เป็นประชาธิปไตย ทางฝ่ายกบฏ ก็มี
 กิจทางสังคมนิยมมากขึ้น คือมีการเคาระฟูแรงงานมากขึ้น พยายาม
 หากความเป็นธรรมให้แรงงานมากขึ้น แต่คัดค้านจอมพล ป. ก็มี
 บากขึ้น ในขณะที่มีนายแพทย์เจริญ สืบแสง เป็นหัวหน้ากลุ่ม
 ประชุมกันที่โรงแรมข้างโรงแรมเจดีมไทย ชื่อพรรคสันติภาพ
 ให้สมาชิกออกแจกของแก่ประชาชนที่ขาดแคลน มีกบฏรวบรวมอยู่
 กว้าง แล้วยังไม่ได้เข้าร่วมเพราะไม่เห็นด้วย กบฏและพรรคพวก
 ถูกจับถูกจำคุก 13 ปี มีข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ แต่ความจริง
 กบฏไม่ได้เป็นคอมมิวนิสต์ เขาเป็นโคปโคโซเซียลลิสต์ เพราะ
 คอมมิวนิสต์มีจุดประสงค์เพื่อล้มล้างสังคม สร้างสังคมใหม่ แต่
 กบฏต้องการแต่เพียงปรับปรุงสังคมเท่านั้น เมื่อกบฏออก
 ไปปักกิ่ง ประชาธิปไตยก็ปิด เมื่อการรวมกลุ่มแตกกัน ทางคนก็ต่าง
 เขียน แล้วยังแสดงความพอใจ กลุ่มของกบฏ ก็จบลงที่ประชาธิปไตย¹¹⁸

สาเหตุที่สด กุระโรหิต เขียนบทความโจมตีระบอบเผด็จการ และโจมตีการกระทำ
 ของรัฐบาลในหนังสือพิมพ์ประชาชาตินี้ ทำให้เขาถูกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงธรรมการ
 สมัยนั้นข่มขู่ตลอดเวลา เพราะถือว่าเป็นการผิดวินัยข้าราชการ เขาไม่ต้องการให้ใคร
 วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลที่เป็นพรรคพวกของเขา "บทความที่ซาฟเจาเขียนมีความรุนแรง แบบ
 ที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งชื่อผู้เขียนว่า กนซีโมโหประจำสัปดาห์" ความรุนแรงของ
 บทความที่เขาเขียนจะท้าทายรัฐบาลของคณะปฏิวัติอย่างมากมาย จึงเป็นเหตุให้ข้าราชการ
 ผู้ใหญ่คนหนึ่งเรียกตัวไปตักเตือนอีกครั้งหนึ่ง บอกว่าให้สด กุระโรหิต หยุดเขียน "บทความ
 บารับารา" อย่างเด็ดขาด มิฉะนั้นเขาจะอยู่ในกระทรวงไม่ได้ คือหมายความว่า จะถูกไล่ออก¹¹⁹
 สด กุระโรหิต ไม่ได้ออกอะไรทั้งสิ้น เมื่อเดินออกมาจากห้อง ไม่นับใจว่าตัวเอง

¹¹⁸ สัมภาษณ์ สด กุระโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

¹¹⁹ สด กุระโรหิต, "เรื่องเดิม, 3, (18 ค.ศ., 2501), 16, 35.

จะตัดสินใจอย่างไรดี วันนั้นเขาใช้เวลาทั้งวันว่าจะทำราชการดีหรือลาออกดี แต่เขายังเป็นลูกหนี้รัฐบาลอยู่ เขาจึงเขียนหนังสือต่อไป เพื่อหารายได้พิเศษ เพราะเงินเดือนจากการทำราชการไม่พอใช้ โดยไม่ใช้นามปากกา "บารบารา" แต่ใช้ "สากล" แทน สด คุรมะโรหิต ยอมรับว่าเขาทำผิดวินัยราชการ แต่เขาถือว่าเขาทำถูกแล้วในฐานะที่เป็นคนไทย มีสิทธิที่จะพูดจะคิด เขาจึงเขียนหนังสือพิมพ์ประชาชาติอยู่ต่อไป โดยใช้นามปากกาใหม่ จนกระทั่งได้รับคำสั่งจากหม่อมพรวณ วรบรรณ ผู้อำนวยการให้หยุดเขียน เพราะโค่นรัฐบาลมีभवทวากโค่นวากล่าวตักเตือนแล้ว ยังมีสันติบาลติดตามอยู่เสมอ เพราะคิดว่าเขาจะคิดปฏิวัติของสมุญคน แต่ที่เขารู้เพราะมีผู้บอก และจากประสบการณ์ที่เขาได้รับด้วยตัวเอง ซึ่งเขาเขียนไว้ว่า

ในบ่ายวันหนึ่ง ข้าพเจ้าได้รับโทรศัพท์จากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าโกรธมาก เนื่องมาจากว่าข้าพเจ้าได้ติดต่อเพื่อนฝูงในวงการหนังสือพิมพ์ให้ช่วยประกาศบอกกล่าวให้มิตรสหายรวมโรงเรียนเทพศิรินทร์ ไปกินข้าวกันที่ห้วยเทียนเหลา ในคืนวันเสาร์วันหนึ่ง ประกาศอันนี้ทำ ความสนใจให้แก่เจ้านาย ผู้ยิ่งใหญ่ในกระทรวงมหาดไทยมาก ถึงขนาดที่รับสั่งให้เจ้าหน้าที่โทรศัพท์ถามข้าพเจ้ามาที่กระทรวงศึกษาว่า ข้าพเจ้าเรียกประชุมพรรคพวกเพื่อประโยชน์อันใด มีความมุ่งหมายอย่างไร ข้าพเจ้ารับโทรศัพท์ด้วยความงงงเงง ก็เอะอะออกใจไปว่า มันยุ่งยุ่งการอะไรของกระทรวงมหาดไทยที่จะยุ่งมาตามอย่างนี้ ข้าพเจ้าพยายามสะกดความโกรธแข็งใจให้ผู้รับบัญชาให้ถามมาเข้าใจว่า ข้าพเจ้าบอกกล่าวให้เพื่อนฝูงบางกึ่งๆกันก็เพื่อความสนุกสนานเท่านั้นไม่มีอะไร แต่ข้าพเจ้าจากแถบท้ายว่า ถ้าของใจก็ควรส่งนักร้องไปสั่งเกณฑ์ ทานข้าราชการผู้นั้นหัวเราะแยะ ๆ ไม่พูดอะไรอีก¹²⁰

สด คุรมะโรหิต ถูกสายลับติดตามอยู่หลายปี แม้แต่ในปีน้ำท่วมใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2485 ก็ยังถูกสะกดรอยอยู่ "บางกึ่งๆขณะหนึ่งทำงานอยู่ที่หนังสือพิมพ์เอกชนในลักษณะนี้ สันติบาล

¹²⁰ สด คุรมะโรหิต, เรื่องเดียวกัน, 2, (21 ก.ค., 2501), 33.

ก็เอาเรื่องมาจกอยู่ที่หน้าตางสำนักงานคานถนนวิสุทธิกษัตริย์" ซึ่งสก กูรมะโรหิต เห็นว่า การกระทำอันนี้เป็นการกระทำที่สูญเปล่า¹²¹

ปี พ.ศ. 2483 สก กูรมะโรหิต ได้มีส่วนในการจัดทำวารสาร เอกชน รายสัปดาห์ พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรนิติ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาการโดยเฉพาะ สวนอักษร พิมพ์เรื่องเกี่ยวกับ นวนิยาย บันเทิง นอกจากนี้ก็มี ศิลป์ รายเดือน ทั้งสามฉบับเป็นหนังสือในเครือเดียวกัน หลังจากนั้นอีกไม่ถึงปีก็ออก นิตยสาร รุ่งอรุณ แต่ทุกฉบับก็ต้องล้มเลิกไป สาเหตุสำคัญก็คือระยะ นั้นเป็นระยะที่อยู่ในระหว่างสงคราม เกิดการขาดแคลนกระดาษอย่างมาก ถึงขนาดต้องใช้ กระดาษสาแทน นอกจากนี้ยังถูกเอเยกในต่างจังหวัดโกงไม่ส่งเงินมาให้ เอเยกที่ซอัสคัย ก็มีอยู่ แต่จนอยรายมาก การขาดแคลนเงินเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การดำเนินงานหยุด ชะงัก¹²²

หลังจากที่หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับได้เลิกล้มกิจการไปแล้ว สก กูรมะโรหิต ก็ยังคง เขียนหนังสืออยู่เรื่อยๆ แต่ก็เขียนน้อยลงมาก เพราะถูกผู้ใหญ่ในวงราชการสั่งห้าม¹²³ และหลังจากออกจากราชการไปทำอะไรแล้ว ก็ยังคงเขียนอยู่ แต่จนอยมาก ส่วนใหญ่ลงในนิตยสาร และ วารสาร เช่น ใน อุบาย สามทหาร เป็นต้น แล้วทางสำนักพิมพ์จะซื้อลิขสิทธิ์ไปพิมพ์เป็น เล่มอีกที แต่ส่วนใหญ่เป็นนวนิยาย เช่น เรื่อง ระยา ที่ลงเป็นตอน ๆ ใน ปิยมิตร สำนักพิมพ์ ผ่านฟ้าพิทยาได้ออไปจัดพิมพ์เป็นเล่ม เป็นกัน

ประมาณปี พ.ศ. 2489 สก กูรมะโรหิต เริ่มการเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ ปิยมิตร รายสัปดาห์ ระยะนี้เริ่มการเขียนบทความทางการเมือง และเศรษฐกิจมากขึ้น ใน หนังสือพิมพ์ ปิยมิตร นอกจาก "บทความบรรบารว" และ "ข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทย" ที่เขียน ลงใน ปิยมิตร แล้ว ก็มี "ไขปัญหาชีวิต" ของขุนเสาศาสตรสุนทร ซึ่งเป็นการตอบปัญหาความรัก ของหนุ่มสาว ส่วนการตอบปัญหาอาชีพก็มีบ้าง ไม่ถึง 10% สก กูรมะโรหิต เขียนคอลัมน์ เหล่านี้ในหนังสือพิมพ์ ปิยมิตร เรื่อยมาจนกระทั่งหนังสือพิมพ์ ปิยมิตร ปิดโรงพิมพ์ไป

¹²¹ สก กูรมะโรหิต, เรื่องเดียวกัน, 3, (28 ก.ค., 2501), 37.

¹²² สัมภาษณ์ สก กูรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

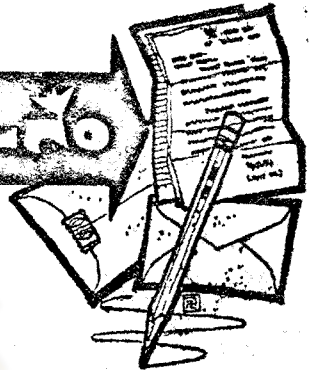
¹²³ ขณะนั้น สก กูรมะโรหิต กำลังรับราชการอยู่ที่กองโรงเรียนราษฎร์ กระทรวง ธรรมการ.

ในระหว่างที่เขียนบทความ "ข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทย" ลงในหนังสือพิมพ์ปิยมิตร มีอยู่หลายครั้งที่เขาได้รับจดหมายเตือนจาก เจ้าพนักงานการพิมพ์ ซึ่งสมัยนั้นมี พลตำรวจเอก เภา ภริยานนท์ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ และในฐานะเจ้าพนักงานการพิมพ์ จดหมายที่ตักเตือนมา และบทความที่เขาเขียนมีข้อความ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พาลงความนับถือ

ครั้งแรกในรอบปีที่เปิด!

ที่ ๔๖๔๔/๒๕๕๗

กรมตำรวจ

๓ สิงหาคม ๒๕๕๗

เรื่อง คัดเลือกตามพระราชบัญญัติการพิมพ์

แจ้งความมายัง เจ้าของ บรรณาธิการ และ คหบดีโฆษณาหนังสือพิมพ์ ชัยมิตร** รายสัปดาห์
 อ้างอิง หนังสือพิมพ์ ชัยมิตร** รายสัปดาห์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓๖๖ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗
 ด้วยปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ ชัยมิตร** รายสัปดาห์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓๖๖ วันที่ ๑๘ กรกฎาคม
 โฆษณาเรื่อง ข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทย มีข้อความอันอาจรบกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน
 เจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๖ (๓)
 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๔ จึงขอคัดเตือนมา.

ขอแสดงความนับถือ

พ.ต. อ.

อ. วิจิตร...

(เจ้า ศิริยานนท์)

เจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บ๊อบบี้ ฮากก์ แม่บ้านที่รัก

[ตัดต่อสืบเนื่องมาจากหน้าห้าสิบ] 52

สิ้นกันแล้ว เมื่อจิตใจของคนไทยถูกทำลายไปแล้ว, ชาติไทยจะอยู่ได้หรือ? ผมอยากจะถามคุณผู้แปล นายกรัฐมนตรีว่า รัฐบาลไม่มีปัญหาแล้วหรือที่จะหาเงินเข้าท้องพระคลังด้วยความเข้มแข็งรรมแต่เดิม แทนการวิพากษ์แรงงานแห่งการออกสลากกินแบ่งอันหาความเป็นธรรมมิได้เช่น? การรัฐบาลหมดปัญญา, และของรัฐบาลไม่พอใช้คือคือ ที่คิดว่าการเก็บภาษีสลากกินแบ่ง, รัฐบาลก็เรียกตัวเองว่าเป็นรัฐบาลเสรีประชาธิปไตยไม่ควรจะทรมานแรงงานแผ่นดินคือได้เอง.

รัฐบาลอาจหา ภาษีสลากกินแบ่ง ดึงเงินไปใช้กับ ไม่ ไร่องานเก็บ ขยายภาษีอื่น, แต่เป็นภาษีแบบเร้นโร ที่ผู้ซื้อสลากสมยอมจ่ายให้เอง ถ้าจะเก็บด้วยวิธีนี้ มันก็จะทำให้สลากกินแบ่งนั้น มันก็การพนันชัดๆ การพนันมันก็มีของมัน รัฐบาลก็ ปล่อยให้ซื้อหรือยอมเสียเงินให้ เพราะความสมัครใจอันบริสุทธิ์ และที่กล่าวยืนยันว่าคงได้ลงในกระเป๋ารองของคนทำงาน, แต่กลับและคนเสียภาษีดังเป็นวิธีนี้ เพราะรัฐบาลยิวได้หรือ --- เพราะคำโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลว่าสลากกินแบ่งนั้นดี --- เพราะที่ของสลากกินแบ่งของคนขายที่ตลาด เพื่อระดมเงินให้รัฐบาลกู้เงินต่อธนาคาร. แต่คือการเรียกเงินภาษีดังเป็นวิธีนี้มันไม่เป็นการดีต่อสังคม ด้วยกติกาก่อนหน้าของรัฐบาล, ไม่ไร่องานการสมยอม หรือความสมัครใจในวิธีนี้

ของชาติศาสนา, ถ้าจะเปรียบ, ก็เท่ากับรัฐบาล มอนเทนา รัฐบาลให้เสียภาษีนั้นเอง. ความหลงที่เกิดจากมัน มันก็เหมือนกับความหลงของคนเมา เมื่อเกิดหลงจนแล้ว, ช่างก็คิดได้ไม่ได้อีก.

คุณก็เข้ามาเหมือนคนที่มีความรัก ความหลง ของชาติศาสนา ผู้ชาย หยาดเหงื่อที่รดก็เกิดเพราะมีพินีสลากกินรวม. เล่นกันสมัยพระเจ้า เนร, เล่นกันจนหมดหนอดหมดตัว ผมเองก็ได้ยินพวกต่อต้าน และพวกจงใจหักล้างเอาไปให้หมดกัน, ได้ใจความ ช่างก็คุยกับ คุณ คุณเข้ามาคือรัฐบาลของสลากกินรวม ถึงขนาดรายนามของสลาก, หมด มอนเทนาคือคือรัฐบาลก็ขายกัน, ไม่เป็นอันหาหาอีกกันนะ, คอยแต่จับเงินเข้ามือไรจะกินมันออกสลาก. งดก็งดถ้าเห็นการกินเงินก็โตๆ เพื่อไปรรมกันที่จะเดรัจฉานของระบอบนี้. ผมทราบด้วยความรู้ว่า, ไม่ไร่องานปลด จะมารวมความเศร้าใจ ก็เพราะด้วยวิธีนี้ ฉะนั้น! แทนที่รัฐบาลจะช่วยให้ราษฎรทำงาน และ มีชีวิต, หนัก ตบ ยืนหัวให้ ราษฎร ทาง สักเคอร์. เมื่อมีพินีสลากกินแบ่ง, ไร่องานหมด เพื่อจะเอาเงินไปซื้อสลากกินแบ่ง. เศรษฐกิจของประเทศก็ตกต่ำเสื่อมโทรมจนจะถึงระดับสุดแล้ว, ของรัฐบาลที่ระบอบนี้ของสลากกินแบ่งมันทำให้การงานนอกตลาด ไม่ดีพอที่จะขายมันไปไร? **ขอถามถึงผมว่า สลากกินรวมเป็นภาระพินีสลากกินรวม และตัววางของรัฐบาล ก็พยายาม ไปวางอยู่ข้างๆ, แต่ก็ยังไม่เห็นผลอะไรจะดีกว่า**

เพียงอย่างนี้. และเพียงอย่างขาดความเป็นลูกผู้ชายใจมักโลง. ก็สลากกินรวมนั้น มันเกิดเพราะอะไร? ไม่ใช่เพราะสลากกินแบ่งออกหรือ? ถ้าไม่มีสลากกินแบ่งจะมีสลากกินรวมได้หรือ? อย่าก็เลย! จงรีบเสียดีกว่าว่ารัฐบาลกำลังทำผิดอย่างดกรรจ์ ที่ขี้เขี้ยวคนไทยเป็นนักการพนัน.

แน่นอน, สลากกินแบ่ง - สลากกินรวม, คือคือคือการเสริมธุรกิจและวัฒนธรรมของชาติไทยอย่างไม่มีการพิจารณาของชาติไทยอย่างไม่มีส่วนให้คนไทยเป็นนักการพนัน, ไม่เพียงแรงงาน อันคือระบอบการปกครอง, คอยพินีสลากกินแบ่งตอนออก คนไทยไม่ เห็น ความ สำคัญ ของการออกแรงงานอันที่รท, การออกแรงงานก็ระดมด้วยออกไป, ไม่มีความสม่ำเสมอ, ไม่มีความแข็งแรง, เมื่อแรงงานคอยกำลัง, ไม่สม่ำเสมอ, ไม่แข็งแรง, การเสริมธุรกิจที่มีแรงงานเป็นหัวใจ ก็ต้องเสื่อมโทรมต่อไปไม่รอด นั่นคือความหมายนะ ทางเศรษฐกิจของชาติ. ก็ในเรื่องของวัฒนธรรมแล้ว คอมพิวเตอร์ กลมโกล่ง รัฐบาลลงทุน ทดถ่านสร้างกระทรวงวัฒนธรรม และมัน

ปัญหาวัฒนธรรมคน ในรากฐานวัฒนธรรมคน ในรากฐานวัฒนธรรมคน และยังคงรายจ่ายไว้กับแล้วแต่เกิดด้วย หรือโดยพวกวัฒนธรรม และการสร้างวัฒนธรรมในใจของคนคนนั้น ถ้าไม่ทำอย่างนี้แล้วจะสามัคคีหรือวัฒนธรรมของใจไปเสียแล้ว --- ก็คือสลากกินแบ่ง --- สลากกินแบ่ง? ข้างบนของ

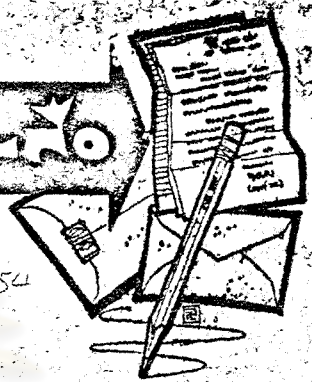
หรือ หรือว่า ท่านควรสร้างวัฒนธรรมทางใจให้คนไทย --- คือนิยมการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และทรหดอดทน ซึ่งหมายถึงความขยันหมั่นเพียรตลอดจน การไม่พึ่งพิงผู้อื่น เพื่อซึ่งหมายถึงการมีสติความมีสติ กระหม่อมกระหม่อม ถัดจากกินแบ่ง - กินรวมนี้ ไม่ได้ทำให้คนไทยเป็นอันมากมีปัญญาเป็นนักการพนัน ซึ่งคอยทั้งแต่โชค, ไม่พึ่งแรงงาน, และพึ่งเพื่ออยู่กับการทางต่อเคอร์ที่จะเกิดขึ้นและไม่เต็ม ที่รณาคับการคนก็ขายโรชาขายหมดเพื่อหมอกคือคือหรือ? และเงินที่ได้มาเพราะการทางต่อเคอร์ก็กิน ไม่ได้เพราะมันให้คนไทยด้วยซ้ำ เพราะได้มางากก็ ไร ไรง่ายคือหรือ? ท่านไม่ไรคือหรือว่าเงินที่ได้จากการพนัน เป็นเงินหาจิตวิทยาของความพึ่งพิงผู้อื่นหรือไม่เมื่อได้มางากก็ ไร ไปง่าย, ไม่เพิ่มเงินที่ได้มาเพราะนาพินีสลากกินแบ่งให้มันทำมาได้ก็แต่เสียค่า อันเป็นบ่อเกิดของความมีสติ ฉ. ฉ. ใจว่าสลากกินแบ่ง - กินรวม ไม่ได้ส่งเสริมวัฒนธรรม ทางใจ ของคนไทย, ตรงกันข้าม, กลับช่วยทำลายวัฒนธรรมทางใจให้ค่อยขึ้น. ในฐานะที่เป็นประชาชนคนไทยด้วยกัน, ผมขอขอบคุณ คุณที่ได้ให้ข้อถกถามอย่างสุจริตใจว่าความเห็นอย่างไร ในการกระทำของรัฐบาล. เมื่อรัฐบาลทำถูกแล้วผมและสนับสนุน, อย่างเช่นเรื่องนิคมสร้างตนเองเป็นต้น. แต่เมื่อรัฐบาลทำผิด เพราะส่งเสริมให้คนไทยหลงงมงายเช่น รักชวน หรือส่งเสริมให้เล่นการพนัน และกินเหล้า, เราต้องคัดค้าน. จงพูดออกมาเถิด, ถ้าประชาชนพูด, ประชาชนก็เกิดแล้ว.
บ๊อบบี้ ฮากก์

แต่ สด กรมะโรหิต ก็ยังคงเขียนต่อไป แต่ไปก็เดือนต่อมา เจ้าพนักงานกรพิมพ์ ก็เขียนจดหมายมาที่หนังสือพิมพ์บีบีซี ขอให้ส่งข้อความทั้งสี่ที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ให้ เจ้าหน้าที่ตรวจข่าว ตรวจจกอน เนื่องจากเหตุผลที่ว่า ข้อความใน "ขอคิดจากไร่แผ่นดินไทย" ฉบับที่ 378 มีข้อความอันอาจจะทำให้ชักคอคความสงบเรียบร้อยของประชาชน ข้อความใน จดหมายและขอเขียนใน "ขอคิดจากไร่แผ่นดินไทย" มีดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นโยบายความมั่นคง

ที่ ๓๓๕๔/๒๕๑๒

กรมตำรวจ

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๒

เรื่อง ให้ส่งข้อความถึงสันักงโชนณาในหนังสือพิมพ์ ให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน

แจ้งความมายัง เจ้าชอง บรรณาธิการ และผู้โชนณาหนังสือพิมพ์ ชัยมนตรี** รายสัปดาห์

อ้างถึง หนังสือพิมพ์ ชัยมนตรี** รายสัปดาห์ ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓๓๔ วันอาทิตย์ที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๑๒

ด้วยหนังสือพิมพ์ ชัยมนตรี** รายสัปดาห์ ได้โชนณาข้อความอันอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ว่าเจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี จะได้คัดเตือนไว้แล้วก็ตาม แต่ท่านก็ไม่สังวรณ์ โดยได้โชนณาข้อความอันอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เรื่อง 'ข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทย' ในหนังสือพิมพ์ ชัยมนตรี** รายสัปดาห์ ฉบับที่อ้างถึงอีก

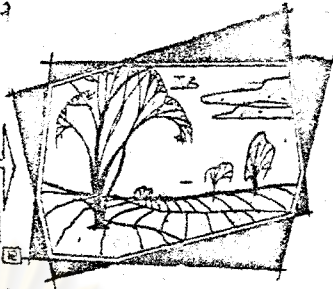
เจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ จึงสั่งท่านให้ส่งข้อความถึงสันักงโชนณาในหนังสือพิมพ์ ชัยมนตรี** รายสัปดาห์ ให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าว ณ กรมประชาสัมพันธ์ตรวจก่อน มีกำหนด ๑๕ วัน ตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน จนถึงวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๒.

ขอแสดงความนับถือ

พล.ต.ท.
(พระหัตถ์ชงนคค)

รองอธิบดี รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ
เจ้าพนักงานการพิมพ์สำหรับจังหวัดพระนครและธนบุรี

ข้อคิดจากไร่ แผ่นดินไทย

ที่ดินกับแรงงานของชาติ

เสนาอาคมพลป. วิทยาสงคราม นายกรัฐมนตรี

และผู้แทนราษฎรทุกท่านที่ทรงคุณวุฒิและทรงเกียรติ

เรียน คุณสตี กรรมะโรหิต ที่เคารพ

ระยะนี้ได้อ่านข้อความของคุณที่แลกร
ความคิดเห็น ระหว่างผู้มีอาชีพทางกสิกรรม
จากภาคต่าง ๆ แล้ว รู้สึกว่า 'ข้อคิดจากไร่
แผ่นดินไทย' กำลังเป็นศูนย์กลางที่จะแลกร
เปลี่ยนความคิดเห็นในทรวงชนต่าง ๆ ทก
แง่ทุกมุมของพวกเรา ที่ยึดอาชีพขุดคัยดิน
กินซึ่งควรเป็นอาชีพที่เป็นรากฐานเศรษฐกิจ
ของชาติ คุณไปรตอบว่าได้หัวนี้หัวต่ออะไร
เลย เราเห็นใจและเข้าใจถึงความปรารถนา
ที่คุณตั้งไว้ประเสริฐเพียงใด ผมปรารถนา
อย่างจริงใจ ที่จะให้คุณบรรลุถึงความสำเร็จ
ในการทำไร่อุดมคติที่คุณได้ปรารถนาไว้

แต่ผมยังประหลาดใจไม่หาย ว่าทำไมพวกเราก็มัวอาชีพ
ทางกสิกรรมซึ่งเป็นอาชีพที่สงบสันติสุข และระบกก้าต่ามาก จึงได้รับการ
กระทำเสื่อมถอยจนจะกิดกันจากราชการอยู่รำไป ผมเห็นพ้องกับคุณเจ้า
ของไร่ทางปากช่องที่ว่า เราชาวไร่ไม่อยากจะกิดการเมือง เด่นเด่นบาง
ครั้งการเมืองก็มากกระทบกับการไร่ เรา
ก็คิดจะไปบ้าง ผมได้ดำเนินอยู่
เต็มอว่า เราคิดจะไปตั้งคักจาก
อาชีพที่สงบแก่่งแย่งซึ่งดี รววมทั้ง

อาชีพราชการ มาเป็นผู้คิดเอง
ปากเสียงที่ของคนที่ไป เราคิดถึงการ
ความเป็นอิสระ ปราศจากพันธะจะ
ผูกมัดเรา แต่เดี๋ยวนี้ที่เขายกของเร

ว่าเป็นกระดูกสันหลังของชาติ กตัม
อดถ้าตามกักกัน อาชีพของพวกเร
ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทงไม่เคยให้ความ
ช่วยเหลือใดๆ ที่สมควรที่สุด เห็น
จึงจ้งทนค่าเป็นก้นเป็นสาวโดย ประ
เคียดเสมอ พ.ร.บ. จดสรที่คิน ประ
เคียดห้ามจับจองที่ดิน ประเคียดมึง
คัมให้ราษฎรทำมาหากิน ตามกัก
เกณฑ์ไว้

การจับจองที่ดินโดยทอไป เจตนา
สำคัญ เพื่อเปิดป่าดงทกรร้างให้เป็น
ไร่นาทำกินเป็นประการแรก และ
กฎหมายกึ่งบังคับอยู่แล้ว กงตั้ง
และหน้าที่ของผู้ออกกรรมสิทธิ์ ในที่ดิน
ซึ่งจับจองไว้ ว่าภายในเวลาเท่า
นานเท่านี้ ถ้าไม่ทำกินให้เกิดประ
โยชน์กึ่งกสิกรรม ในที่ดินนั้น ๆ ซึ่ง
เป็นหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมือง ผู้รักษา
กฎหมายต่างหาก ที่จะทำให้อกฎหมาย
นั้นคักคักดี จนเป็นการคักคักหรือคัก
ช่องทางทอทอทอ ทอจจับจอง
คักคักเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งเป็น
การกักกันแก่ประชาชนทอไป ทอจ
จะอาศัยทคินเป็นกตัมคักคักคัก คัก
ปากเสียงทอจ

ถ้าทางราชการพิจารณาถึงเหตุนี้
และข้อเท็จจริงของผู้ออกกตัมคักคักคัก
กักทอทอคักคัก ผู้ใดมีเจตนาอย่างใด
ในการจับจอง จะเพื่อใดคักคักไรหรือ
เพื่อเป็นทออาศัย ทำมาหากินอย่างคัก
จริงกตัม เห็นถ่านถ่านถ่านไม่คักคัก
ประคักกตัมคักคัก กักคักไม่กักคักคักคัก
คักคักคักคัก และซึ่งกฎหมายกักคัก
อยู่แล้ว เพียงจจะช้อชกนรักษาไว้ ให้
กักคักคักคักคักคักคักคักคักคักคัก
ไม่เห็นจะคักคักไปสร้างใหม่ หรือคัก
คักคัก ให้กักคักการเปลี่ยนแปลงอยู่คักคัก
ซึ่งเป็นการจกนจกนคักคักคักคักคักคักคัก
คักคักคักคักคักคักคักคักคักคักคัก
คักคักคักคักคักคักคักคักคักคักคัก
คักคักคักคักคักคักคักคักคักคักคัก
คักคักคักคักคักคักคักคักคักคักคัก

[อ่านต่อหน้า ๕๔]

สตีกรรมะโรหิต

น่าจะหาข้อบังคับการกักตุนเงินไว้ โดยไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายจากคณะกรรมการกักตุน ซึ่งกลายเป็นการกีดกันการไหลไปต่างประเทศ

รัฐบาลควรระงับออกกฎหมายอย่างไร? ท่านต้องการทราบไหม, โดยเฉพาะท่านจอมพลแปลก นิกูลัง ทำลายสิทธิเสรีภาพของแรงงานชาวไร่ชาวนา?

ถ้าท่านไม่รังเกียจจะทราบก็ขอขอสั่งแจงไว้ดังนี้:-

ผู้กักตุนเงินไว้ โดยไม่ทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคม หรือแก่เศรษฐกิจของชาติ คืออาชญากรรมชนิดหนึ่งที่ควรได้รับการกำจัด ก็คนเป็นทนายชั้นของบ้านเมือง ซึ่งทุกคนมีสิทธิ์จะใส่เท้าประโยชน์, แต่ไม่มีสิทธิ์จะเอาไปกักตุนได้เสีย, ให้นอนคาช รัฐบาลสั่งออกกฎหมายเร่งรัดผู้กักตุนเงินไว้ ไม่ทำประโยชน์ภายในกำหนดเวลาให้จำหนายกักตุนออกไป, แต่ไม่ใช่บังคับข่มขู่กับราษฎร อย่างว่า พ.ร.บ. จดสิทธิกักตุนฉบับแรก ที่คว่ำก้นของใน 'สยามมังคละ' รัฐบาลไม่พึงระงับกรรมสิทธิ์กักตุนของเราในทางตรง ซึ่งอาจเป็นการระงับสิทธิของมนุษยชน แต่รัฐบาลเพิ่งแก้ปัญหานี้ด้วยร่างเป็นรายไร่ เพราะกักตุนไม่เกิดประโยชน์ทางสังคมหรือทางเศรษฐกิจ อีกว่าภาษีจะเก็บ ควรคิดคำนวณจากการเสียประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือทางสังคม เพราะเหตุที่กักตุนเงินกักตุนไว้เสียๆ สมมติว่าคำนวณจากประโยชน์ทางเศรษฐกิจ, ก็ควรคิดว่าในการที่กักตุนของอยู่เปล่าๆ ไม่มีการปลดปล่อยเงิน มรดกของชาติควรที่จะเกิดเป็นรายไร่ แต่ไม่เกิด (เพราะไม่ปล่อย) นั่น คิดเป็นเงินเท่าใด (ควรเลือก

พหุที่มีราคาต่ำที่สุด หรือสามัญที่สุด) เมื่อคิดคำนวณเบื้องต้นเป็นรายไร่ได้แล้ว ก็ให้ถือว่า เจ้าของที่ดินซึ่งปล่อยที่ดินนั้นให้ว่างเปล่าอยู่ ของรัฐบาลขอต่อสังคม ที่ทำให้สังคมเสียผลประโยชน์ที่จะได้ไป และเพื่อชดเชยความรับผิดชอบนั้น เขาพึงคืนทรัพย์สินกลับไปให้สังคม ด้วยการเสียภาษีเป็นรายไร่ เท่ากับดอกเบี้ยที่คำนวณไว้ นั่นคือการทำให้สูญผู้กักตุนที่ดินไว้เสียๆ ไม่ทำประโยชน์อย่างรุนแรงที่สุด คนพวกนี้จะต้องเร่งทำที่ดิน ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือทางสังคมขึ้นมาอย่างรวดเร็วเพื่อไม่ให้คนกักเก็บภาษี นั่นจะเป็นการเร่งรัดการผลิต (production) ไปด้วยในตัวซึ่งเป็นคุณลักษณะ แต่ถ้าเขาขังไม่ทำที่ดิน ให้มีประโยชน์ขึ้นมาภายในกำหนดเวลา, ไม่ว่าในกรณีใด, เขาก็จะต้องรับ จำหนายที่ดินออกไปเอง เพื่อไม่ให้เสียภาษี นั่นก็จะเป็นการจกตัว ไปในตัวโดยไม่มีวาทะให้เกิดความรังเกียจ ถ้าใครจะมวนยัดกริสรอน การแก้ไขแบบนั้นจะได้ประโยชน์หลายทาง, เป็นดังนี้ว่า (๑) รัฐบาลได้ภาษีเพิ่มโดยที่เจ้าของที่ดินบนอะไรไม่ได้ เพราะเขาเป็นฝ่ายผลิตเองที่ไม่ ไร้อัตราของการควมครองที่ดิน ที่กักตุนไม่ให้เกิดประโยชน์ (๒) เป็นการเร่งรัดการผลิตทางเศรษฐกิจให้ก้าวหน้า (๓) เป็นการจกตัวที่ดินไปในตัว โดยไม่มีการบังคับกรรมสิทธิ์ ที่ผลิตผลผลิตของมนุษยชน หรือที่ใกล้เคียงกับพฤติการณ์ของสัตว์อีกชนิดหนึ่ง (๔) เป็นการรักษาสีที่อันชอบธรรมของกสิกรที่ถือกรรมสิทธิ์งานจริงๆ ที่คงอยู่เพื่อทำการ ผลิตให้มากขึ้น อย่าง อธิปไตย ซึ่งเป็นคุณลักษณะ รวมความว่ากฎหมายฉบับนี้ จะเร่งงานเฉพาะนี้ ที่เป็นกสิกรที่ชาติเท่านั้นเช่นนี้ผู้กักตุนที่ดินไม่ทำประโยชน์ แต่จะไม่ทำรายกสิกร

ผู้เจตนาดีรัก อย่างที่กฎหมายกักตุนซึ่งผ่านสภาไปเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน โคทราวยเอา ถ้าคิดว่าการเก็บภาษีอย่างรุนแรง จะทำตนมากไป กัดคำภาษาดังมาได้ความก็จะเห็นสมควร, แต่ไม่ควรอดมาก เพราะจะทำให้ไม่เรอความกัน ที่ควรเก็บภาษีให้สูง ก็เพราะว่าถ้าทำตนไม่ทำประโยชน์ เป็นการทำให้ความงอดงามของเศรษฐกิจแห่งชาติ น่าจะถือว่าเป็นความผิดต่อสังคม อย่างแรงได้ แต่ถ้าจะเร่งว่า การเก็บภาษีแบบนี้จะเร่งไปสำหรับกสิกรผู้รักชาติซึ่งทำที่ดินให้เกิดประโยชน์ไม่หมดเพราะขาดคนทวนรอน รัฐบาลจะผ่อนผันลงมาในวิธีใดวิธีหนึ่งก็ทำได้ แต่ถ้าไม่คิดจะเร่งอะไร ก็ควรออกกฎหมายผลิตเป็นใหญ่ เพราะเป็นเรื่องของการสร้างชาติสร้างสังคม, ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว, แต่อย่างไรก็ตามในเวลาเดียวกันที่ออกกฎหมายนี้, รัฐบาลไม่พึงนิ่งเฉย รัฐบาลควรให้โอกาสแก่ราษฎรเจ้าของที่ดินซึ่งยังไม่ได้อำนาจให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมกสิกรผู้รักชาติด้วยการเข้าร่วมในโครงการงาน เช่น ตั้งหน่วยเครื่องทูลเร่งรัดตามอำเภอ เป็นต้น ซึ่งจะจัดเป็นรูปอิสระหรือรูปสหกรณ์ก็ได้ กฎหมายฉบับนี้ให้ราษฎรของมาหาเครื่อง ทูลเร่งเอง รัฐบาลไม่ต้องวิตกว่าจะไม่ใคร่จ้างการจ้างควมคิดเพียงราคาคน เท่านั้น เพราะรัฐบาลควรมุ่งทางภาษีใน คำนวณและควมเร่งความเจริญของ สังคมเป็นใหญ่ รัฐบาลจะในราคาทูลเร่งอะไร เพราะจะต้องได้คุณค่าเครื่องทูลเร่งคืนแน่นอน ด้วยการหักหนี้ของราษฎรซึ่งมาขายให้แก่องค์ของรัฐบาล (ซึ่งควรจัดเพื่อตัดคนกลาง) และของก็เป็นการผลิตการผลิตให้ก้าวหน้า เพราะฉะนั้นรัฐบาลก็ควรควมพิจารณารัฐประเศเป็นอย่างไร.

ข้อควรคิดของหม พึ่งกฏหมาย ก็คน การบริหารชาติบ้านเมืองไม่จำเป็นต้องไปเมืองใด, การเศรษฐกิจเป็นหัวใจ เพราะความเจริญเติบโตกับของ รัฐบาลจะออกกฎหมายอะไรก็เกี่ยวกับเศรษฐกิจควมพิจารณาให้ได้ว่า ชาติได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือไม่ กฎหมายกักตุนเงินใหม่ที่จะออกมาเดือน เป็นกฎหมายจากกสิกรกสิกรที่ตน ซึ่งเป็นการจำกัดแรงงานของชาติ อันต่อนหมายกสิกรจากกสิกรที่ตนเอง กฎหมายฉบับนี้ จะมีทิศทางไม่ให้เกิดการขยายตัวออกเป็นการเงิน เพราะได้ทำการขอยกที่ดินออกเป็นเงินเด็กชั้นน้อย, ทำให้คนกักตุนเงินจะแสดงคุณค่า ทางเศรษฐกิจ อย่างเป็นปกติแผน นักที่เหวี่ยงกักตุนค่าของการทำงานเงินกักตุนออกให้เบียดเบียน สมมติว่ารวมเงินอยู่พันบาท ถ้าเราเอาเงินพันบาทไปซื้อพันธบัตรหรือไปฝากธนาคารในสามเดือน เงินพันบาทก็จกตัวทำไรให้เราอย่างน้อยอีกหลายพันบาท หรือถ้าเอาเงินพันบาท ไปซื้อหุ้น ราคาหลักทรัพย์ กาลังของเงินกักตุนจะคงดำรงอยู่และยังจะผลิตผลได้ ให้แก่สังคม และแก่ตัวเราเอง อย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้าเราเอาเงินพันบาท ไปฝากเก็บหมิ่นคน, คนละสิบห้าบาทคนหมื่นเงินกำลังเงินก็จะสูญไป เราจะไม่ได้อะไรสังคมจะไม่ได้อะไร, และเด็กก็จะไม่ได้อะไรมาก นอกจากความเย็นคนละก้อน เงินอันใด, ตัดกันนั้น, ไม่มีปัญหาเลย กฎหมายกักตุนฉบับนี้จะขัดขวางไม่ให้ชาติไทยเติบโต, จะขัดขวางไม่ให้การเกษตรกรรมเป็นต้นเป็นต้น, เพราะเป็นกฎหมายที่จำกัดแรงงานอันเสรีและทำลายกำลังผลิตของผลิติน ด้วยการหมิ่นกักตุนเงินขึ้นแต่ชั้นน้อย เมืองไทยยังมีทรงร้างว่างเปล่าอีกคนประเทศ จำเป็น

อย่างไรจึงจะคงทนทุกที ไทหมดภา
ตึงตอดจนเป็นพนักนมนนหนา? ถ้า
เมืองไทยเล็ก เต็มคนเต็มประเทศ,
เราจะไม่เถียงท่านเลย.

ท่านจอมพลที่รัก ท่านได้ต้อ
สู้เพือกกฎหมายฉบับนี้ ด้วยมัจ
ฉาที่รู้ ด้วยความดั่งคือดอกไม้
พั้งเสียงประชาชน ท่านรู้หรือไม่
ว่าท่านถนัดถื่นหม่นเข้มน่าพิการแห่ง
ความเคียดชังของชาติ ให้ถอยหลัง
ไปอีก หลาย สิบมื หลาย ร้อยมื?
ท่านรู้หรือไม่ว่าท่านถนัด ถักัด
แรงงานของชาติ ให้ทิ้งงานใน ว
แคม ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีให้ทาง
เศรษฐกิจอย่างมีค่า เป็นสนับ
ได้? การกระทำของท่านคงน
เรากลักรไทยทั่วประเทศ ขอคัด
ค้านท่านแน่นอน เราจะถือว่าท่าน
นี้ เกิดมาเพื่อจะจกักชีวีให้เร
กิน, จักัดน้ำให้เรดื่ม, จักัด
บ้านให้เรอยู่, จักัดอากาศให้
เราหายใจ ท่านเข้มนวงให้เรอยู่
ราวกับว่าเราเป็นนักโทษ เนรเทศ
แผ่นดิน คือ ทเกิด ทตาย ของเร
เราต้องการทำมาหากินอย่างสุจริต
อย่างอิสระ. เพื่อใช้แรงงาน

ของเรา เขตพิชผลจากแผ่นดินมา
เลี้ยงตัวเรา, เลี้ยงชาติ, และ
เลี้ยงสังคมของมนุษย์อย่างมากที่สุด
ที่สุดจะมากได้ ท่านมีสิทธิอะไร
จะมา ทำลาย สิทธิอัน ชอบธรรม
ของเรา呢? เราเป็นพวกเลี้ยง
ท้องเลี้ยงลูกเลี้ยงเมียด้วยนาแห่ง
เราไม่ใช่พวกทรยศต่อชาติ หลาย
คน หลาย สมัย ที่ เป็น เศรษฐี ได้
ด้วยการหากินทางการเมือง, ด้วย
การรับสินบน, ด้วยการรับ 'ของ
ขวัญ' ซึ่งผู้มีอำนาจบางคนเคย
บอกว่าเป็นไรของรับสิน, ด้วย
การตั้ง บริษัท คนกลาง คอย สบ
เลือกเรา, ด้วยการตั้งบริษัทผูก
ขาดตัดตอนทำลายสิทธิมนุษยชน

ของเรา เศรษฐีพวกนี้อยู่คึกใหญ่
โตเหมือนปราสาท ขวักแก้งราคา
แสนคนละหลายๆ คน แต่เรา
อยู่กระต๊อบ, ไล่เสื่อซาฟ, เคน
เตะฝุ่นสลุโกลน, กินข้าวกับเป
เค็ม ลุกทักของเราเลี้ยงควาย
ตัวดำ ไม่มีโอกาสจะศึกษาเล่า
เรียนให้ เป็นคน จนมาได้ เหมือน
ลูกของท่าน ทำไมท่านจึงไม่ให้
โอกาสเราได้อยู่ที่กินดีเหมือนท่าน
บ้าง ด้วยลำแข้งของเราเองเท่านั้น
ไม่ใช่ด้วยวิศักรรับยื่นดอก! ทำไม
ไม่ทำเน้จมาจกักัดตั๋ย ตักินของ
เราเสียเช่นนี้ ท่านจะไม่ให้เร
และลูกที่เรารัก ซึ่งฉวนเป็นคน
ของชาติไทย สิบตาอ้าปากบ้าง
หรือ? อนิจจา, จอมพล! ท่าน
ว่าท่านต้องการเห็นราษฎรไทยร
วย. นั่นท่านพูด แต่การกระทำ
ของท่าน, เป็นอีกอย่างหนึ่ง
ตลอดชีวิตของเรา เราจะจำ
ไว้ว่า ท่านเป็นศัตรูกรมทำเวญ
ให้แก่เราชาวสักร, ผู้ ท่ลวร
จะเป็นกระดูกสันหลังให้แก่ชาติ
บ้านเมือง

ท่านแก้ววาทกฎหมายอย่างนี้ต่างประ
เทสเขาก็มีกัน นั้นมันต่างประเทศ
ไม่ใช่เมืองไทย ถ้าถือเช่นนี้ท่านก็
ควรออก กฎหมาย บังคับ ให้เรา กิน
ขนมซึ่งกันเสียให้หมดไป! เมื่อ
ไทยกับต่าง ประเทศ มีสภาพ ความ
เข้มน้อย ไม่เหมือนกัน เมืองไทยมี
ที่ดินทั้งกว้างขวางปล่อยทิ้งประเทศ
อีกร้อยนั้ก็ทำให้ เจริญ ชีวี มา ไม่ได้
เมืองไทยมีแรงงานที่แก่ชรา, ที่กิน
ก็เหลือมากมาย, แรงงานก็เฉื่อยชา
แล้วทำยังออกกฎหมายก็คักกัน ไม่
ให้คนไทยทำงานอย่างอิสระเสรี เพื่อ
หุกเบิกที่ดินให้เจริญ ท่านคิดก็
ยังงั เราไม่เข้าใจ นั่นถกถว
เศรษฐีที่คนเข้มน ไม่กักิน แต่ท่าน
ออกกฎหมายจกักัดแรงงาน ของ คน
ไทย ทั้งชาติ! ชาติอยู่ ได้เพราะ

[ข้อความหน้า ๕]

ที่ไม่ได้มีชีวิตจิตใจ เหมือนใครอื่น
ถึงทลาย แต่ในความรู้สึกนั้นเขา
ระวางขึ้นอย่างประหลาดควได้มีสาย
ตาอีกคู่หนึ่งที่จะมองเขาดูด้วยสายตา
ประหลาดกว่าที่อื่น ไม่ใช่ชนเหล่าที่
เขาได้เข้าไปเอากระดาษเข็ดออกมาได้
อย่างปาฏิหาริย์ ไม่ใช่ประหลาดใจ
ในความกล้าอย่างนั้น เขาได้เสี่ยง
ชีวิตเพียงเพื่อช่วยให้งานสำเร็จไปได้
อย่างราบรื่น มิใช่เข้มนายกาคำความ
ตามยากอย่างหนึ่ง ที่เขาเขาก็ไม่
สามารถออกได้ ำ มันมีความหมาย
อย่างไรเป็นการ ที่นวนจนจะต้องไป
เขาเหลียวขวับ! ไกลทั้งสองสัญชาติ
ชีวิตก็ เกิด บุญคุณนัยยะข้างเจ้า
หน้าก็ปรากฏ เป็นเพียงซัดเผดค้อย
เข้มนี่ เราได้สัมผัสตอนเพียง
ฉวนเข้มน หลอดหนักเป็นไปทางอื่น
และได้เห็นตอนจบลงดังที่ ไม่ฝัน
โลก คำพูดของมีเดเตอร์ยาร์ด และ
ยานนชัยที่พยานอยู่ตลอดเวลา ใน

แรงงาน ชาติ ไตแรงงานเดือน
คุณรพ ชาติ ไตแรงงานถูกจกักัด
แบบ สักทรงซัง, ชาตินั้นเจริญไม่
ได้ การกระทำของท่านครั้งนี้ เป็น
ชาติปรารถนแก่ชาติยิ่งนัก ถัดก็ถือ
อุปการ ผลดี ที่เข้มนหัวใจของ
ชาติไทยชาติ ท่านรักชาติคือรักชาติ
อยู่แถวเวลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล
รอบและใครแสดง นิ่งเป็นการ
กรวยอัน แปลก ประหลาด พิสดาร
ที่น่ายารัฐมนตรีทั่วโลกไม่เคยมีใคร
เขาทำกัน ท่านว่าท่านรักชาติอย่าง
แถมให้ชาวส และท่านยังชวนให้คนไทย
ใหม่พิศวงสชาติก็ถึงก้อจกักัดกลาง
คืน, แต่คราวนี้, จอมพลที่รัก,
ท่าน แทง หัว ใจของชาติ ด้วยกริษ

กันตนเอง เขาได้ประหม่นพวกตน
ว่า เขาได้กลายเป็นผู้ดีไปอย่างไร
เทศก เขาก็มีเงินของร่างของฉวน
ที่เมเคยอยู่กับชนของฉวน กอญ
ฝ่าเขาประหลาด หรือหม่นคังชาย

ออกจากกวางเราก่อน
เจ้าหน้าทีนั้น ประหลาดมากที่เข
แล้วความค่อนมาเสียงอันกวางเรารวม
อย่างไม่มีขาด ว่าจะเป็นกวางเรากัน
แก่ญุ ทราบเข้มนะจกักัดให้แก่บริษั
"ไปกินผลสุกรขึ้นมาได้ยังงั้น ---
ตำโน่งได้ร้อ นายนนชัย ที่ช้อย
ของสุกรเบ็ด ชี"

ชายหม่นสังคมหาใจเข้มนวด
อย่างแรง ามเข้มนกวางเรารวมไป
ถึงฉวนหน้าและชอกที่ เราตอมค้อย
เสียงดังออกออกมาจากไร้นัย "คณ
มาใกล้ดูคุณ คณไปฉวน" เขา
หัวเราะสนับค่อนที่จะลุกยกมือให้ฉวน
สาวแดงค่อนมาบรรจกค้อยทางคว "ไม่
มีใคร มีช่อนชกค่อนหรือค่อน
เข้มน่าบรรจกเราเป็นคนแก้วชอกค่อน
เข้มนกแก้วของนสรทุกชอกค่อนมื น
เอาเขาเข้าไปสู่อันระชอกค่อนดังที่
ผลดีไปค่อนเจ้า" →

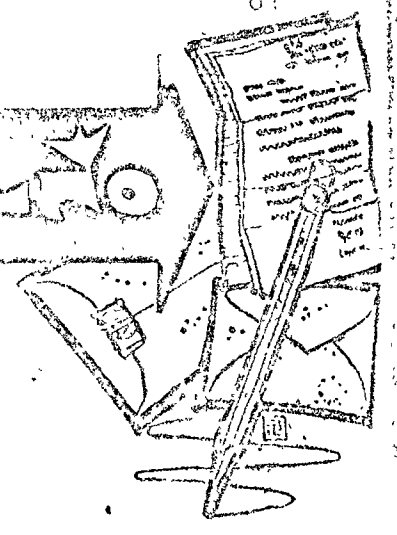
อาชญาพิชชอย่างการดังที่สุด ชาติ
ไทยจะลดเหลือไปอีก ท่านก็ เพราะ
ความรู้เท่าไม่ถึงการฉวนของท่าน!
ครุ กวี อุทุมพร ที่นับถือ, เรา
เราชาวสักรขอขอบคณที่ค่อนค่อน
ชนพคในวิถีทางของ รัฐธรรมนูญ
แห่งประเทศเสรี ประชาธิปไตย
เพื่อค่อนค่อนส่งพลังถึงทำลายวาง
ฐานเศรษฐกิจของชาติ เรา
จะคิดสู้กับเสียงฉวนของท่าน
และจะต่อสู้กับชน กิน อย่าง เม็ด
เข้มนในลักษณะของเสรีชน เรา
จะยืน นิ่ง อยู่ ใน ที่ ของ เรา ด้วย
ความสงบ สบายของเรา ชาติ
อวสานของเร. ○
ไม่เล่นดินไทย
๒๕. ๓. ๒๕

แต่ไม่ได้อธิบายที่มา เขาก็ได้รับจดหมายเรียกตัวจาก พด.ท.พระพิณิจนคดี รองอธิบดีกรมตำรวจ ให้ไปพบเนื่องจากการเขียนบทความใน น.ส.พ. ปิยมิตร รายสัปดาห์ ฉบับที่ 389 วันที่ 26 ธ.ค. 2497 จดหมายดังกล่าวมีข้อความดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขออนุญาต

ที่ ๔๑/๒๔๕๔

แผนก ๕ กองกำกับการ ๓ ชั้นตึกบาด

๒๖ มกราคม ๒๔๕๓

เรื่อง ขออนุญาตไปพบเป็นทางราชการ

เรียน นาย สด กุระโรติก นักเขียนประจำ น.ส.พ. ยี่ยะมิตร** รายชื่อบุคคลที่

ด้วย พล.ต.ท. พระพิริยชนนิต รองอธิบดีกรมตำรวจ มีความประสงค์จะพบกับท่าน
เกี่ยวกับการเขียนบทความใน น.ส.พ. ยี่ยะมิตร** รายชื่อบุคคลที่ ฉบับที่ ๓๔๕ วันที่ ๒๖ ธ.ค. ๕๒
ใคร่จะพบกับท่าน ในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๕๓ เวลา ๙.๐๐ น.เศษ

ฉะนั้น จึงขออนุญาตให้ท่านไปพบกับข้าพเจ้า ณ แผนก ๕ กองกำกับการ ๓ (เอกสารพิมพ์)
ตำรวจสันติบาล ตำบลปทุมวัน ในวันที่ ๒๕ มกราคม ๕๓ เวลา ๙.๐๐ น. เพื่อย
ได้นำเข้าพบท่านตามคำสั่งต่อไป หากจะขัดข้องประการใด โปรดแจ้งให้ทราบด้วย.

ขอแสดงความขอก

ร.ต.อ. ประจักษ์ ไซยเสโน

(ประจักษ์ ไซยเสโน)

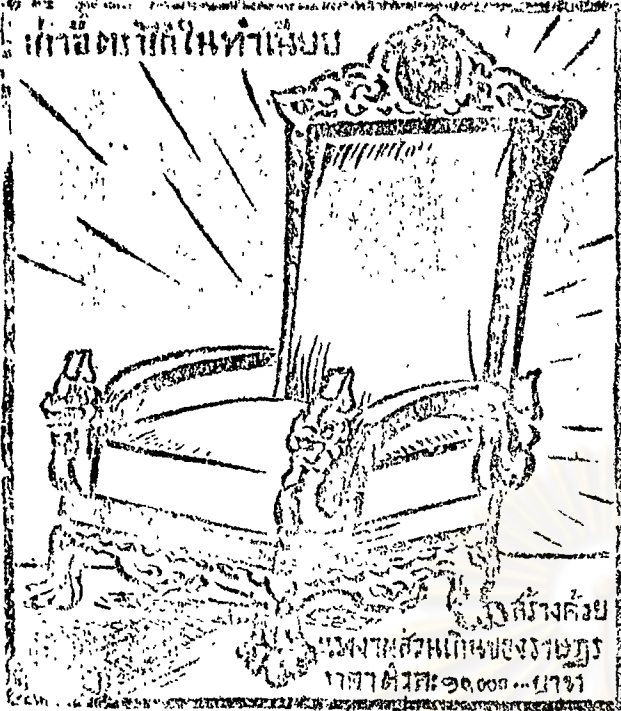
รองสารวัตรแผนก ๕ ก.ก. ๓ ฝ.

หมายเหตุ

ได้เข้าพบแล้วตรงเวลาตามคำสั่ง และได้กลับมาแล้ว ขัดสนทนาทั้งหมดกับ
ความเห็น ได้บันทึกไว้แล้วในสมุดประวัติของข้าพเจ้า เพื่อบอกการพิมพ์ ข้าพเจ้า
ขอขอบคุณท่านรองอธิบดีกรมตำรวจไว้ ณ ที่นี้.

สด กุระโรติก

๑๔.๓๐ น. -- ๒๕ ม.ค. ๕๓

เก้าอี้ตราไก่
 ผลิตขึ้นโดย
 โรงงานผลิตเก้าอี้
 ท่าเลียบ ๑๑๓๓-๑๑๓๕

โรงเรียนประชาบาล
 ท่าเลียบ ๑๑๓๓-๑๑๓๕

เมืองตกรถ

เมืองตกรถ

-๖๑-

กำลังเขียนถึงภารกิจในระบอบสมบูรณาญาสิทธิ-
 ราช เพื่อแสดงว่า ประวัติภารกิจแรงของมณฑล ได้ดำเนินมาอย่าง
 ไร ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงว่า เหล่าข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่า การ
 สหกรณ์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับแก้ปัญหาระบบการกินแรง ก็พอดี
 ได้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ สมบูรณ์ ว่า เกิดมีแก๊งวิเศษราคาดีดะ
 หมนบาทแห่งท่าเลียบเมืองท่าเลียบ สังกัดเมืองนคร ปรากฏว่าวิเศษ
 เพราะแก๊งวิเศษราคาดีดะ ก ที่ทำจะเป็นกอนหรือยี่ห้อ
 แก๊งด้วยซ้ำง คัดยี่ห้อดีดะ ข.เพ.จ.เกิดมีความสนใจกับ
 ขาวนี้ ที่สนใจก็เพราะว่า ตามข่าวปรากฏว่าแก๊งนี้เคยขโมยได้
 สังกั แต่รัฐบาลยอมพลแปลกเป็นหลังทำ ดึงเงินที่จะชำระ
 แก๊งคน ซึ่งมราคา ดีดะ ประมาณหมนบาท จึงเป็นแรงงาน
 ส่วนเกินของราษฎร คือหาขาดเงินภาษีอากร เมื่อ แก๊งวิเศษ
 ต้องจ่ายด้วยแรงงานส่วนเกินของราษฎร มราคาดีดะตั้งหมน
 ไร ๆ ที่โรงเรียนประชาบาลมากมายหลายแห่ง ตามบ้านนอกคอก
 ภา ซึ่งเป็นที่พบเห็นบ่อยครั้ง ให้แก่ข้าพเจ้า มราคา.เพียงโรงตะหาร้อย-
 ไรร้อยบาทเท่านั้น เพราะมีสภาพไม่ต่างกับโรงน้ำหรือโรงตะ
 หารวช ข้าพเจ้าจึงถึงถึงสนใจกับการใช้จ่ายแรงงานส่วนเกินของ
 ราษฎร จึงต้องอดสำหัดเดินเตหั้นไปตจนถึงที่ ที่โตความขาด
 เต้าแก่ (นายห้างเขมราชกิจ) ว่ารัฐบาลยอมพลแปลกได้โดยสังกั

มาครั้งหนึ่งเป็นจำนวนสี่ตัว มี โกลระพอกปลอกด้วยวักมิดำทั้ง
 ตัวขึ้นตระหง่านอยู่บนยอดพนักพิง สมัยนั้นห้างนี้คิดราคาดีดะ
 ประมาณสี่พันบาท ซึ่งเป็นเงินสมัยชาวมุสลิมขายแผ่นดินไทย
 นายห้างเล่าว่านายกโตใจของญี่ปุ่นมาเยี่ยมเมืองไทยคราวนี้ แด
 เห็นแก๊งวิเศษราคาดีดะ ก็เกิดความสนใจแก๊งวิเศษถึงขนาด
 ขึ้นเอามืออุบคลาอยู่ครั้งใหญ่ แล้วยังไม่ทราบ หลังจากที่ได้
 วิเศษคนนายกโตใจอุบคลาเอาแล้ว ก็มีการเปลี่ยนโกลกันใหม่
 แก๊งอุบคลาให้เอาแก๊งจัดการโดยเอาโกลทั้งตัว ซึ่งจนกระทั่ง
 มีสิ่งเหมือนโกลพระเอกในบ่อนโกลแถวสะพานเหล็กนั้นออกเสีย
 แล้วให้แก๊งราคาดีดะพอกแบบ ๆ คัดที่ปลงไปที่พนักพิงแทน
 ครนมาเมื่อเร็ว ๆ นี้รัฐบาลยอมพลแปลกโดยรัฐประหารก็สั่งให้ห้าง
 เทพนมมีตัวนี้ สร้างแก๊งราคาดีดะแบบหลังสมัย "โกลโกลแท้"
 นี้ อีกสี่ตัว เพื่อส่งไปให้ตั้งไว้ที่ตึกสหประชาชาติ โบอเว
 กา คราวนี้ (นายห้างเล่า) ห้างคิดเป็นชุด คือชุดละสามหมนแปล
 พันบาท มีแก๊งวิเศษราคาดีดะ มีโกลกลหนึ่งตัว มีโกล
 เก่งข้างอีกสองตัว โกลกลตาโกลเล็กซึ่งเป็นโกลไม้สักธรรมดา
 บัดทองนิกหน้อย ตราคาประมาณแปลพันบาท แก๊งสควสหา
 บาท ตกดีดะประมาณหมนบาท ข้าพเจ้าสนใจกับตราโกลกรวช
 บัดมาก เพราะไม่ใช่ตราราชการ แต่ควรจะเป็นตราประจำ
 [ต้นต่อหน้า ๕๐]

สก คุรุมาโรหิต ได้บันทึกการพบปะระหว่างตัวท่านกับ พล.ท.ท. พระพิณิจจนคดี ไว้

ดังนี้

ข้าพเจ้าถูกนำตัวไปพบกับรองอธิบดีตำรวจ ซึ่งมีบรรดาศักดิ์ เป็นพระ ท่านเป็นคนร่างสูง คัดผมสั้น แววตากุ ไม่มียิ้ม ท่าทางน่ากลัวสูมกับเป็นตำรวจของนักการ เมือง

"นั่นนี่" ท่านพูดอย่างสะบัด ยึดตัวนั่งในทาทรง ตาของข้าพเจ้า เขม็ง

ข้าพเจ้าถามกริ่งงี้ให้ช่วยตำรวจ แล้วนั่งลงยัง เกาอู่กึ่งกลาง บายูตำรวจที่ถาม เขามาคนหนึ่งนั่งลงที่เกาออกกึ่งหนึ่งหางออกไป ข้าพเจ้าไม่พูดอะไร สงบใจรอฟังอย่างเดียว

"ผมเอาตัวคุณมาวันนี้ อยากจะถามอะไรสักหน่อย" ท่านรอง อธิบดียกคอกุณเฒ่าพูด เสียงเครียดคอดอย่างผู้มีอำนาจ

"ครับ" เป็นคำเดียวที่หลุดจากปากข้าพเจ้า

"ทำไมคุณจึงเขียนเขาข้างรัสเซีย?" เสียงท่านรองฯ บัง กราว

ข้าพเจ้าลงไปประเดี๋ยวหนึ่ง จึงถามแทนที่จะตอบ

"เขียนที่ไหนครับ?"

"ก็ในหนังสือพิมพ์ของคุณนี่" พูดอย่างสะบัดคอกุณเฒ่า

"ผมไม่เคยเขียน" ข้าพเจ้าตอบทันที

"ก็รู้อย่างไร?" ท่านรองหยิบป้ายมีตราจากถุงหนังสือข้าง ๆ

เปิดหน้าแรก แล้วเสียดหนังสือมาให้ข้าพเจ้าอย่างแรง

ข้าพเจ้ารับมาดู นึกขันในใจ แล้วตอบว่า

"ครับ ผมเขียน"

"เมื่อไหร่ ทำไมบอกว่าไม่เคยเขียน?" แววตาของท่านลุกวาว

อย่างผุชนะ

"ผมเขียนเรื่องสหกรณ์ ไม่ได้เขียนเขาข้างรัสเซีย" ข้าพเจ้า

ตอบทันที

"คุณแอนตันนายทุน ยังปากแข็งว่าไม่ได้เขาข้างรัสเซีย" น้ำเสียง

คุมมากขัน

"คุณแอนตันนายทุน ไม่จำเป็นต้องเข้าข้างรัสเซีย" เสียงข้าพเจ้า

กราวขัน

"ยังจะเถียง?"

"ครับ การแอนตันนายทุน ไม่จำเป็นต้องเป็นพวกรัสเซีย"

"คุณสร้างหลักฐานอย่างคืบไม่หลุด แล้วยังปากแข็ง!"

"ผมชัดเจน"

"คุณพูดให้ที่สักหน่อย"

"ขอประทานโทษ ถ้ามีอะไรที่ไม่ดี แต่ผมพูดความจริง"

"ความจริงอะไร?"

"สหกรณ์ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ มันต่างกันชวากับคำ"

"คุณแอนตันนายทุน คุณต้องเป็นคอมมิวนิสต์"

"ผมไม่ใช่เป็นคอมมิวนิสต์"

"คุณนี่ จะเค้กระหายนี่เสียแล้ว"

"ครับ ผมก็เตรียมตัวมารับเคราะห์ แต่ก่อนที่จะรับเคราะห์ ผมต้องชี้แจงให้ท่านรองฯ เข้าใจ"

"คุณไม่ตองมาสูอน!"

"ท่านรอง" เข้าใจผิด"

"คุณขนาดรองอธิบดีตำรวจไม่เข้าใจผิด ผมจับคอมมิวนิสต์มามาก"
 ขาพเจายิม แลวดอนใจยาว ในใจนึกปลงอนิจจัง

"สหกรณ์เป็นปัจเจกชนนิยม เป็นฝ่ายอินทวิวิคตลิสต์ คอมมิวนิสต์ เป็นสังคมนิยม เป็นฝ่ายโซเชี่ยลิสต์ มันไม่มีทางจะเหมือนกันได้ สหกรณ์เป็นเศรษฐกิจพื้นราบ แบบฮอริซอนทอล คอมมิวนิสต์เป็น เศรษฐกิจรูปเจดีย์ แบบเวอริคัล สหกรณ์เป็นเศรษฐกิจของ ประชาชน ตองการกระจายอำนาจ ไม่มีเผด็จการ คอมมิวนิสต์ เป็นเศรษฐกิจของรัฐ ตองการรวบอำนาจ มีเผด็จการ ท่านรองฯ น่าจะทราบ มันต่างกันฟ้ากับดิน"

สีหน้าท่านรองอธิบดีตำรวจแห่งประเทศไทย คลายความขึงตึง ลุงนึกหนึ่ง ในแววตาบอช้ความกำลังเกิดความสุขสงสัยดังเล ทาน นิงไปสูักประเดี้ยวหนึ่ง แลวกั้เรียกความยิ่งใหญ่กลับคืนมา

"แต่คุณตองเป็นคอมมิวนิสต์ คุณอย่าแกตัว"

"นั่น ตองแล้วแกท่านรองฯ จะคิด แต่ผมไม่ใช่เป็นคอมมิวนิสต์ ผมแอนตันคอมมิวนิสต์"

นายตำรวจผู้ยิ่งใหญ่แห่งยุคคุณเผ่า หัวเราะอยู่ในคอ มอง ขาพเจาอย่างเกลียดชัง เพราะคงจะชุนเคืองที่ขาพเจาไม่ยอมแพ

"คุณจะยอมรับไหมว่าคุณเป็นคอมมิวนิสต์?" ทานถามซา ๆ เสี่ยงเค้กซาค เค้มไปควยอำนาจ

"ท่านรองฯ จะจับผม?" ขาพเจาถามเสียงเบาแต่หนักแน่น

"เรื่องของผม" เป็นคำตอบ

"ถ้าท่านรองฯ จะจับผม ท่านก็ต้องจับคนทั้งกระทรวงเสียหมด แล้วก็ต้องจับคนเขียนกฎหมายสภากลางด้วย สมาชิกสภากลางที่มีอยู่ทั่วประเทศก็ต้องจับด้วยเหมือนกัน เป็นหมื่นเป็นแสนนะครับ"

พูดแล้ว ชายเจ้าก็เลิกควมองหนานายตำรวจผู้ยิ่งใหญ่ผู้นี้อย่าง ทาทาย

เห็นจะเป็นคู่ขวัญของข้าพเจ้าไม่ใช่ดวงราชทัณฑ์ ท่านรอง อธิบดีตำรวจแห่งประเทศไทยเคยจับคนเขาคูกมากมายนานแล้ว ด้วย ขอบหาคอมมิวนิสต์ จึงหยุดโกรธ ความมึนเมาเกิดขึ้นในสีหน้า ถึง ท่านจะไม่รู้เรื่องลหกรณอย่างทคนใหญ่หลายคนแห่งประเทศไทย, เขาไม่รู้ แต่ท่านก็มีเศษของความเป็นผู้ดีเหลืออยู่บ้าง ท่านนั่งนิ่ง หลบตาลงต่ำ สักครู่ก็พูดว่า

"ผมแก่แล้ว ไม่อยากเถียงกับคุณ คุณถนัดได้"¹²⁴

นอกจากเขียนนวนิยายและบทความลงในนิตยสารต่าง ๆ แล้ว สก กุระโรหิต ยัง เขียนบทละครให้บริษัท นาฏยากร จำกัด และอัครวินการละคร ไปเล่นเป็นเบบละคร ระยะเวลาที่ เขียนบทละครนี้จะอยู่ใน พ.ศ. 2492 - 2493 เรื่องที่เขียนให้บริษัทนาฏยากร จำกัด ก็มี

- ชีตกา แพลและเรียบเรียงจากเรื่องของ แมรี คอเวลล์ พ.ศ. 2492
- แผ่นดินแห่งความฝัน พ.ศ. 2492
- วิชาฎาภพยาบาท พ.ศ. 2492

ของอัครวินการละคร ก็มี

- สิ้นเวร พ.ศ. 2493

สำหรับการเขียนหนังสือของสก กุระโรหิต นั้น เขาเขียนได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ไม่ว่าจะ เป็นในร้านกาแฟ โต๊ะกินข้าวที่บ้าน โต๊ะหนังสือในห้องหนังสือ รถบัสสายชลบุรี¹²⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹²⁴สก กุระโรหิต, "ปิยมิตร," อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นายเภา ประสาทวิทย์ ณ เมรุวัดหัวลำโพง วันอาทิตย์ที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2517 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สันติพันธ์-การพิมพ์, 2517), ไม่มีเลขหน้า.

¹²⁵สก กุระโรหิต เดินทางไปชลบุรี เพื่อไปทำไร่แผ่นดินไทย ซึ่งเป็นไร่ที่เขาสร้าง ขึ้น เพื่อให้เป็นโครงการสำหรับการบูรณะชนบท.

(เขียนในเวลาที่ได้รับหยุดกินอาหารตามสถานีระหว่างทาง) ช่าง ๆ แทนพิมพ์ (เพื่อสะดวกแก่ช่างเรียง) ในเรือจ้าง ในโรงภาพยนตร์ก่อนหนังฉาย กลางไร ในร้านตัดผมเวลารอ-นายช่าง บางทีก็เขียนตอนอยู่ใกล้แทนพิมพ์ เขียนได้ครึ่งหน้า ก็ต้องฉีกให้ช่างเรียงเอาไปเรียงก่อน¹²⁶

การก่อตั้งจักรวรรดิศิลปิน

สำนักงานจักรวรรดิศิลปินได้ก่อตั้งที่โรงพิมพ์อักษรนิติ สีแยกบางขุนพรหม เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2487 มีนางชลอ รังควร (นางวรกีจิบรรหาร) เจ้าของโรงพิมพ์อักษรนิติ ได้ให้ใช้ส่วนหนึ่งของที่ดินโดยไม่คิดค่าเช่า และให้เงินมาประมาณ 13000 - 14000 บาท ถือได้ว่าเป็นผู้อุปถัมภ์คนแรกของจักรวรรดิศิลปิน¹²⁷ ผู้อุปถัมภ์อีกคนคือ เจ้าคุณรามราชพ¹²⁸ ให้เงินมา 15000 บาท สด กุระมะโรหิต ก็ไปกู้เงินมาช่วยการดำเนินงานกิจการหมื่นกว่าบาท ในขั้นแรกได้ชักชวนศิลปินแขนงต่าง ๆ เขารวมควยประมาณ 200 คน มีลักษณะเป็นสหกรณ์นักเขียน

เหตุผลสำคัญที่สด กุระมะโรหิต ก่อตั้งจักรวรรดิศิลปิน มีสองประการ คือ

1. เพื่อช่วยให้ศิลปินที่กำลังท้อแท้ หมคหวัง ได้มองเห็นความหวัง ลุกขึ้นมาทำงานศิลปะของเขาด้วยความหวังที่ค้ำชู มีกำลังต่อสู้กับนายทุนผู้กดขี่แรงงานปัญญาของเขาต่อไป เพราะการดำเนินงานของจักรวรรดิศิลปินทำไปโดยไม่หวังผลกำไร
2. การรวมตัวของศิลปินในครั้งนี้ ย่อมจะเตือนให้นายทุน ผู้หากินอยู่บนหยาดเหงื่อของศิลปิน ได้สติที่จะเริ่มคิดว่าตนได้เอาเปรียบกับแรงงานศิลปินอย่างไร และควรจะปรับปรุงแก้ไขวิธีการหากำไรของเขาให้เป็นธรรมขึ้นบ้างหรือไม่

¹²⁶ สด กุระมะโรหิต, ข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทยเล่ม 2 (พระนคร : แพร่พิทยา, 2499), หน้า 604 - 605.

¹²⁷ สด กุระมะโรหิต, "การก่อตั้งจักรวรรดิศิลปิน," สามทหาร, 5(ม.ค.2509), 30.

¹²⁸ ศิลปินในรัชกาลที่ 6 ปัจจุบันถึงแก่กรรมไปแล้ว.

ศิลปะที่จักรวรรดิกิลปีนตั้งใจจะส่งเสริมมี 5 สาขา คือ สาขาวรรณกรรม จิตรกรรม ปรัชญากรรม นาฏกรรม และ สถาปัตยกรรม¹²⁹

ในระยะเริ่มแรกนี้ ผู้มีส่วนร่วมงานก่อสร้างบางคนยังมี ฉันทิขย์ กระแสสินธุ์ วรรณสิทธิ์ ปู่กะวณิช สงบ ส่วนสิริ สุธรรม นาวานุเคราะห์ และ สก กูรมะโรหิต ได้ร่วมกันเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ณ วังคลองเตย กราบขอร้องประทานอนุญาตขอตราว่ามือ แม 5 นิ้ว ซึ่งทรงกีดกันสำหรับงานศิลปะ ทรงอธิบายว่า "งานทุกอย่างสำเร็จด้วยมือทั้งสิ้น และทุกลักษณะของงานศิลปะที่ประกอบด้วยมือ" เพื่อนำมาใช้เป็นตราในงานศิลปะของจักรวรรดิกิลปีน สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ก็ได้ทรงประทานด้วยความโสมนัส และยังอนุญาตให้วรรณสิทธิ์ ปู่กะวณิช วาภาพของพระองค์ด้วยชอล์ค ซึ่งเขียนเสร็จใน 5 นาที เมื่องานได้ก่อรูปขึ้นเป็นสำนักงานจักรวรรดิกิลปีน ใน พ.ศ. 2487 ทางคณะผู้ก่อตั้งจักรวรรดิกิลปีนก็ได้ใช้ตรานี้เป็นตราประจำของสำนักงานเรื่อยมา เป็นตรามือ 5 นิ้ว แต่ละนิ้วแทนสาขางานแต่ละสาขา ครบ 5 สาขาพอดี¹³⁰

สำหรับคฤพจนของจักรวรรดิกิลปีนนั้น ผู้ประทานคือ พระวิบูลย์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ซึ่งเหตุการณ์ในการประทานชื่อนี้ สก กูรมะโรหิต ได้บันทึกไว้ตอนหนึ่งว่า

คุณสงบ ส่วนสิริ และ คุณฉันทิขย์ กระแสสินธุ์ มีส่วนสำคัญในการช่วยเชิญพระวิบูลย์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส เสด็จมาเขาทรงที่บานของชาวเขา ถนนพญาไท ตำบลราชเทวี ในเวลาใกล้สงกรานต์วันหนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 2487 เพื่อกราบขอร้องอุทิศพจนสำหรับศิลปินไทย การเขาทรงจะมีความจริงแก่ไหน ชาวเขาไม่มีทางจะพิสูจน์ได้ แต่เหตุการณ์ที่ประหลาดยิ่งได้เกิดขึ้น ในคืนวันหนึ่ง หลังจากพระวิบูลย์สมเด็จพระเจ้า ๓ โคเขาทรงแล้ว เราก็ก็นอนหลับด้วยกันได้ เป็นพระนามอันทำให้เราทราบว่า เป็นกรมสมเด็จพระปรมานุชิต ๓ อย่างไม่คงสงสัย คุณครู "อายุวัฒน์ไชย" หรือท่านขุนชนกจิวิจารณ์ (ประยูร ธรรมาภรณ์)

ก็ทูลขอประทานคติพจน์สำหรับศิลปินสำหรับเราจะได้อีกเป็นเสมือน คำขวัญสั้นต่อไป , ด้วยแถวๆ เราเดินไปตามตัวอักษรต่าง ๆ พวกเราซึ่งนั่งอยู่รอบโต๊ะมีท่านขุนชนกจิวิจากรา กุณฉันทิชัย กระแสสินธุ คุณวรวงศ์ทิธิ ปุคะวณิช คุณแสงบ ส่วนสิริ คุณไชยันต์ ดนัยศักดิ์กรรม คุณปกรณ์ บุรณะปกรณ์ คุณเนื้อมัน กุรุมาโรหิต คุณเชษฐกรรม นาวานุเกราะทิ รวมพงษ์พาเจาด้วย ต่างก็ช่วยกันจด และผสมอักษรต่าง ๆ ที่ด้วยแถววนเขาไปจ้ เราจดอยู่จนด้วยแถว หยควน ก็โทษข้อความซึ่งทำให้ทุกคนชนลุกเกรี้ยว คังทอไปนี่คือ ศิลปะคืออารมณ์ของศิลปิน¹³¹

ผลงานของจักรวรรดิศิลปิน

จักรวรรดิศิลปินถึงขั้นมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมศิลปะ 5 สาขา คือ สาขาวรรณกรรม จิตรกรรม ปฏิมากรรม นาฏกรรม และ สถาปัตยกรรม แต่ทำได้จริง ๆ 2 สาขา คือสาขาวรรณกรรม และจิตรกรรม¹³²

สาขาวรรณกรรม ใช้ระบบพิมพ์เอง ขายเอง พิมพ์หนังสือให้นักเขียนโดยให้ค่าลิขสิทธิ์สูง และยังแบ่งกำไรให้อีก

สำนักงานจักรวรรดิศิลปินได้ออกหนังสือพิมพ์รุ่งอรุณรายสัปดาห์¹³³ เป็นหนังสือพิมพ์ที่ทำเพื่อความบันเทิง เพื่อความก้าวหน้าในทางวรรณคดี และเพื่อยกฐานะนักเขียน เงินค่าเรื่องของนักเขียน จากที่สมัยนั้นให้กันตอนละ 30 - 40 บาท ได้เปลี่ยนใหม่โดยให้ตอนละ

¹³¹ สด กุรุมาโรหิต, เรื่องเดียวกัน, หน้า 31 - 32.

¹³² สัมภาษณ์ สด กุรุมาโรหิต วันที่ 2 ก.ค. 2517.

¹³³ หนังสือพิมพ์รุ่งอรุณ รายสัปดาห์ เป็นหนังสือที่มีแนวจัดทำเน้นการบันเทิง ให้ความรู้เกี่ยวกับ ศิลป และวรรณคดี จุดหมายใหญ่ของหนังสือฉบับนี้ก็คือ เพื่อจรรโลงความก้าวหน้าในทางวรรณคดี อันเป็นประโยชน์ต่อระบบสังคมใหม่ หนังสือพิมพ์รุ่งอรุณ ผู้บริหารในยุคเริ่มแรกมี จักรวรรดิศิลปิน เจ้าของ ชลอ รังควร อุปลัมภ์ สด กุรุมาโรหิต ผู้อำนวยการ กัมหา บรูณศิลปิน บรรณาธิการ วิลาส มณีวัต บรรณาธิการผู้ช่วย เหม เวชกร บรรณาธิการ ร. บุณนาค เป็นผู้บริหารงานฝ่ายจิตรกรรม.

100 บาท ซึ่งก็เทียบเท่า 1000 บาท ในสมัยนี้ ทำให้ถูกนายทุนโจมตีมาก ประกอบกับขาดแคลนกระดาษคือถึงขนาดใช้กระดาษสา ในที่สุดหนังสือพิมพ์ "รุ่งอรุณ" ก็ต้องล้มเลิกกิจการไป เพราะขาดแคลนกระดาษและจักรวรรดิศิลปินสลายตัว¹³⁴

สำหรับสาขาจิตรกรรม ก็ทำคล้ายกับสาขาวรรณกรรม คือจัดการแสดงให้ และยกผลกำไรทั้งหมดให้จิตรกร ได้จัดการประกวดภาพครั้งแรกในประเทศไทยที่โรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง ภาพที่ส่งเข้าประกวดคราวนั้น มีของเต็ม เวชกร วรณเสถียร ชนม สุวรรณบุณย์ จิตต์ บัวบุศย์ จำรัส เกียรติก้อง และสกล คุรุมาโรหิต ภาพของเขาเป็นภาพที่เขียนไว้ตั้งแต่สมัยอยู่กรุงเทพฯ ค.ศ. 1933 เป็นภาพในหิมะ¹³⁵ จักรวรรดิศิลปินหายไปโดยจริง ๆ เพียง 2 ปี ก็ต้องล้มเลิกไปเพราะขาดกระดาษนายทุนไม่ได้

แม้ว่าจักรวรรดิศิลปินจะล้มเลิกไปแล้ว ตั้งแต่ปี 2490 แต่ความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็ยังคงมีอยู่ในใจสกล คุรุมาโรหิต เสมอมา ดังปรากฏในคำปรารภเรื่อง เมื่อหิมะละลาย ตอนหนึ่งว่า

กุลดาจินต์ ปัญญาพร¹³⁶ ทำหนังสือ "ฟ้าเมืองไทย" คุย
 อุดมการกที่มีทิศทางเกี่ยวกับความมุ่งหมายของ "จักรวรรดิศิลปิน"
 เมื่อยี่สิบกว่าปีก่อน คือส่งเสริมวรรณศิลป์และรักษาผลประโยชน์
 ของศิลปินผู้สร้างศิลปะ ชาวเรารับทราบเจตนาอันนี้ด้วยความ
 ยินดี เพราะเขาใจว่าอย่างน้อยอุดมการกเหล่านี้ คงจะเป็นเรื่อง
 แรงผลักดัน ที่ช่วยให้เกิดความงอกงามขยายตัวของศิลปะใน
 วรรณกรรม ซึ่งนักเขียนทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ชุกชุม
 เหนือช่วยกันสร้างสรรอยู่เรื่อยมาด้วยใจรัก และไม่ว่าที่ไหน
 ชาวเราจึงเขาใจว่า อุดมการกเหล่านี้ย่อมจะก่อให้เกิดความ
 พากเพียรแม้เพียงส่วนเล็ก ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามัคคี และ
 ไม่ตรีจิตรกรรมที่มีอยู่แล้วในระหว่างพวกเรา ผู้รักการเขียน
 หนังสือ ซึ่งควรจะเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมและรักษาประโยชน์
 แห่งสัมมาชีพของปากกา เท้ามือของเราจะทำให้แก่ตัวเราได้

134-135 "เงาสะท้อน" (นามแฝง), เรื่องเดิม, หน้า 77 - 78.

136 บรรณาธิการ น.ส.พ. ฟ้าเมืองไทย.

แม้สังขารจะกำลังอยู่ในระยะหักพัง และตูกำลังเจ็บ ข้าพเจ้าก็พอใจที่จะมอบเรื่อง "เมื่อหิมะละลาย" ให้แก่ "ป่าเมืองไทย" ตามความประสงค์ของคุณอาจันต เจ้าของอุดมการณ์คงกลานนี้¹³⁷

ชีวิตการทำงานหลังจากออกจากราชการ

เมื่อลาออกจากราชการใน พ.ศ. 2489 นอกจากงานทางด้านจักรวรรดิก็เลิกไปแล้ว สด กุรมะโรหิต ก็ออกไปทำอะไร โดยไปซื้อที่ดินที่ตำบลงิ้วไร่โต จังหวัดปราจีนบุรี เริ่มชีวิตการทำงาน เป็นไร่นอไม้ไผ่ตง¹³⁸ แก่ความจริงความคิดของสด กุรมะโรหิต ที่จะไปทำอะไรทำนานี้ เขาได้คิดมานานแล้ว ตั้งแต่ตอนที่เขาเรียนอยู่ปักกิ่ง ดังปรากฏตอนหนึ่งในเรื่องปักกิ่งนครแห่งความหวัง ตอนหนึ่งว่า

"ระทินทร เธอไปเมืองไทย เธอจะทำอะไร?"

"ฉันจะไปทำนา" ข้าพเจ้าตอบโดยไม่กองไขความคิด

"เธอเป็นกสิกร เธอไม่คิดจะทำอะไรอีกหรือ?"

"ฉันคิดจะทำเยอะแยะ แต่ยังไม่อยู่ในโลกนี้นานไป ก็ยิ่งท้อ

จนบอกไม่ถูก ฉันคิดว่าฉันอาจจะตองบาทาย ถ้าฉันตองติดต่อกับคนมาก ๆ"

"ฉันรู้ใจเธอ" วารยาพูดอย่างจริงจัง เธอจะไปทำนา ก็เพราะเธอเบื่อสังคม แต่ฉันแหละชีวิตคือการต่อสู้ ฉันยังต่อสู้กับชีวิตอยู่เสมอ การทำนาก็คือการต่อสู้ในความเงียบสงบบ ฉันคิดว่า ถึงฉันจะเห็นแก่ตัวจนถึงกับหนีไปอยู่ป่า ฉันก็ยังคงทำ

¹³⁷ สด กุรมะโรหิต, "คำปรารภ," เมื่อหิมะละลาย เล่ม 1.

¹³⁸ ไผ่ตง เป็นพันธุ์ไม้ไผ่ ที่ให้ประโยชน์ทั้งลำก้าน และหน่อ หน่อไม้ไผ่ตง มีรสหวานกรอบอร่อย ประุงอาหารได้หลายอย่าง และเป็นหน่อไม้พันธุ์ที่มีราคาแพง ปลูกขึ้นง่าย ไม่เลือกดินปลูก แม้กระทั่งในดินลูกรัง ในชนบท ชาวบ้านนิยมปลูกไม้ไผ่ตงเอาไว้เป็นรั้วบ้านบ้าง ปลูกไว้เป็นกอ ๆ ริมบ้าน ห้ายบ้านเป็นไม้ที่หอมเงา ลำก้านของไผ่ตงยังโตและยาวใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง.

ประโยชน์ให้แก่สังคมอยู่ ฉันไม่ได้ไปนอนอยู่ในโรงพยาบาล ๗ ฉัน
 พันธุคินกินหญ้าอย่างหนึ่งดูต่างน้ำ ฉันทำให้พืชผลเกิดเพิ่มขึ้น ฉันคงดี
 กว่าเจ้าพวกเศรษฐีหนึ่งกิน นอนกินอยู่กับงานอย่างแฉะ ๆ ฉันไม่
 โด่งทำให้โลกหมกเปลือง ฉันทำให้ของในโลกนี้มีมากขึ้นอีก 139

อิทธิพลทางใจอีกประการหนึ่งที่ทำให้สก กูรมะโรหิต ออกไปทำอะไรคือ การได้เห็น
 ชีวิตชาวไร่ของเพื่อนร่วมโรงเรียน คือ หม่อมหลวงต๋อย ชุมสาย ซึ่งได้ใช้ชีวิตชาวไร่อยู่ที่
 ปราณบุรี ซึ่งสก กูรมะโรหิต เองก็ยอมรับในอิทธิพลดังกล่าวนี้ ดังที่เขาได้กล่าวไว้ว่า
 "ม.ล.ต๋อยได้ใช้ชีวิตเป็นชาวไร่อยู่ที่ปราณบุรี ตากแดดทำงานอย่างทรหด เป็นคนบ่ดีของปราณ
 ที่มีบ้านเต็มไปด้วยศิลปะของการตกแต่ง ข้าพเจ้าต้องสารภาพว่า ชีวิตของ ม.ล.ต๋อย เป็น
 อิทธิพลทางใจอันหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องหันมาเป็นชาวไร่บ้าง" 140

การทำไร่หน่อไม้ไผ่งที่ปราจีน ต้องพบกับความล้มเหลว เพราะถูกทหารรังแก ถูก
 คนกลางรังแก ไม่มีตลาดขาย พ่อค้าจีนคราดำจนวนอยู่ไม่ได้ และยังใช้อิทธิพลระรานไม่ให้ขาย
 ได้ราคาดีในที่อื่นอีก 141

ในที่สุด สก กูรมะโรหิต ก็ต้องขายไร่ไผ่งไป จากนั้นเขาก็ไปซื้อไร่ที่หมู่บ้านหนอง-
 จับแถว ตำบลจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จ.ชลบุรี ซึ่งเป็นหมู่บ้านเก่าแก่สมัยพระเจ้าตาก มี
 ความตั้งใจที่จะบูรณะหมู่บ้านนี้ขึ้นมา โดยสร้างเป็นไร่แผ่นดินไทย สร้างเป็นมูลนิธิไร่แผ่นดินไทย
 คำว่า มูลนิธิในที่นี้มีหลักการแตกต่างไปจากมูลนิธิสากลโดยทั่วไป เพราะมูลนิธิทั่วไปเวลานี้
 จะได้เงินจากการเรียไร หรือจากการบริจาคของผู้ที่มีอันจะกิน แล้วนำเงินไปฝากธนาคาร
 ได้ดอกเบี้ย ดอกเบี้ยนั้นก็นำมาบำรุงมูลนิธิ หรือนำไปทำการกุศลอื่น ๆ แล้วแต่จะวางเป้า
 หมายไว้ ซึ่งสก กูรมะโรหิต เห็นว่าวิธีนี้เหมาะสำหรับประเทศที่ร่ำรวย เพราะประเทศที่
 ร่ำรวย ประชาชนในชาติก็มีเงินเหลือพอที่จะเรียไรเงินตั้งเป็นมูลนิธิได้ แต่สำหรับประเทศที่
 ยากจนเช่นประเทศไทยเรานั้น ถ้าเราเอาเงินที่ได้จากการเรียไร การบริจาค ไปฝากธนาคาร

139 สก กูรมะโรหิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 253 - 5.

140 ชีวิตและงานของ ม.ล. ต๋อย ชุมสาย (ไม่มีเลขหน้า).

141 สัมภาษณ์ สก กูรมะโรหิต 14 กันยายน 2517.

แล้วกลับไปเอาดอกเบี้ย รีดเอามาจากคนจนที่มาฝากมากู้เงิน แล้วเอาดอกเบี้ยไปเลี้ยงมูลนิธิ ก็เท่ากับรีดไถคนจนมาเลี้ยง เหมือนเอาธัญญาขี้ออกมาขาย ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ถึงจะเอาเงินมาทำการกุศล แต่ว่าไปรีดเอามาจากสังคม สังคมนั้นก็จะจนลงไปอีก ซึ่งเขาเห็นว่า เป็นการรบกวนสังคม เพราะสังคมก็ยากจนอยู่แล้ว การตั้งมูลนิธิโดยวิธีสูบเงินเอามาจากสังคมที่ยากจน เอามาทำประโยชน์ก็จริง แต่ก็ยังเป็นเงินที่เอาไปจากคนจน และก็ไม่ได้ช่วยคนจนเป็นส่วนรวมเท่าไร ฉะนั้นการตั้งมูลนิธิไรแผ่นดินไทย สด กุระโรหิต ก็ตั้งใจว่าจะไม่ตั้งโดยวิธีไปรับบริจาคเงินจากใคร แต่จะตั้งโดยวิธีเอาเงินจากแผ่นดินมาเลี้ยง ทำเป็นไรชนมาเอาพืชผลปลูกลงไป เมื่อได้ผลกำไรแล้วก็เอาเงินเข้ามูลนิธิ นำมาบูรณะชนบทในหนองจันทร์ ให้ตัดถนนหนทาง ขุดบ่อน้ำให้ชาวบ้าน สร้างโรงเรียนให้เด็ก ไปกึ่งคลินิก ฯลฯ สิ่งที่จะทำนี้ทำเพื่อจะโคช่วยเหลือให้ชาวบ้านมีชีวิตดีขึ้น โครงการนี้เรียกว่าโครงการบูรณะชนบท¹⁴²

สำหรับรายละเอียดในเรื่องโครงการบูรณะชนบทนี้ มีอยู่ในบทที่ 4 ความคิดและงานทางด้านสหกรณ์ของสด กุระโรหิต

การประพันธ์

สด กุระโรหิต เริ่มงานการประพันธ์มาตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ ปัจจุบันก็ยังเขียนอยู่ ผลงานของเขามีหลายประเภทหลายลักษณะ ซึ่งอาจจะจำแนกได้ดังนี้

ประเภทของผลงานการประพันธ์ของ สด กุระโรหิต

สด กุระโรหิต มีผลงานหลายประเภท ทั้งสารคดี บทกวี นวนิยาย งานแปล บทเพลง บทภาพยนตร์ บทละคร วิชาการ ปาฐกถา เป็นต้น

ประเภทบทกวี บทกวีส่วนใหญ่ที่สด กุระโรหิต แต่ง แต่งตอนระยะก่อนไปปักกิ่ง เช่น

¹⁴²"เงาสะท้อน" (นามแฝง) , เรื่องเดิม, หน้า 80.

- สก กุรมะโรหิต "ลิลิตราชูปไทย," แถลงการศึกษาศาสตร์, 1 (มีนาคม, 2466), หน้า 108 - 124, 2 (มิถุนายน, 2467), หน้า 43 - 60.
- "มวณวณันท์," ส่วนอักษร, 1 (15 พฤศจิกายน, 2469), หน้า 11.
- "กวีภาษิต," เสนาศึกษาและแพทยศาสตร์, 11 (มกราคม, 2468), หน้า 1.
- "อนุสาวรีย์ทหารอาสา," แถลงการศึกษาศาสตร์, 2 (เมษายน, 2468), หน้า 47 - 50.
- "ชมธรรมาไ้ตถกเกาะสมุย," แถลงการศึกษาศาสตร์, 2 (กันยายน, 2464), หน้า 109 - 110.
- "ยามหนุ่ม," แถลงการศึกษาศาสตร์, 3 (ธันวาคม, 2468), หน้า 184 - 186.
- "หนามกุดหลวง" แถลงการศึกษาศาสตร์, 3 (กันยายน, 2468), หน้า 98 - 101.
- "คนรักโลก," เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

ประเภทสารคดี มี มหายุทธสงคราม ข้อคิดจากไร่แผ่นดินไทย เมืองสทกรร โครงการบูรณะชนบทแห่งชาติ ไขปัญหาชีวิต ที่ว่าสันติภาพนั้นคืออย่างไร

ประเภทวิชาการ มี หลังฉากมหายุทธสงคราม ขอบเมืองซีอาน เงินกับญี่ปุ่น ลาวแพนเขอร่มนามมหายุทธสงคราม ก.ศ. 1914.

ประเภทนวนิยาย นวนิยายหลายเล่มของสก กุรมะโรหิต ค้นฉบับได้สูญหายไป หมดแล้ว เหลือแต่ชื่อว่าเป็นคนเก่ง เรื่องที่ไม่สามารถติดตามค้นฉบับได้ คือ ความปรารถนา คนละเลือด เจียงเฟ นักปฎิวัติ ไฟชีวิต

เรื่องที่ยังหาคนฉบับอ่านได้ มี ปักกิ่งนครแห่งความหลัง คนที่โลกไม่ต้องการ
เมื่อหิมะละลาย ระย้า¹⁴³ เลือกสีน้ำเงิน เลือกสีแดง ขบวนการเสรีจีน¹⁴⁴ สิ้นเวร
ชีวิตคือความฝัน วิญญาณพยาบาล

ประเภทงานแปล มี ซัวร์เดส์แซตเตอร์เดส์ อชมาเทวี แซมไวท์โตงสยาม

ประเภทบทละคร มี บทละครทางวิทยุ ประมาณ 10 เรื่อง

บทละครทางทีวี ประมาณ 5-6 เรื่อง

บทละครบนเวที ประมาณ 10 เรื่อง¹⁴⁵

ประเภทบทภาพยนตร์ มี ทาสหัวใจ (สร้างจากนวนิยายเรื่องกนละเลือด)

ขบวนการเสรีจีน ไฟชีวิต พลายมลิวัลย์ ซึ่งสร้างจากเรื่องของ กนอม มหาเปารยะ¹⁴⁶

ประเภทบทเพลง มี 2 เพลง ในเรื่อง วิญญาณพยาบาล

นอกจากนั้น ก็มี เรื่องสั้น บทความทางการเมือง เศรษฐกิจ บทความทางวิชาการ
ด้านศาสนา และ เรื่องเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ¹⁴⁷ ลงในวารสาร นิตยสาร และ หนังสือพิมพ์รายวัน
หลายฉบับ เช่น แถลงการungskษาเทพสิรินทร์ ศัพท์ไทย ไทยเชม ประชาชาติรายวัน¹⁴⁸

¹⁴³ ยังแต่งไม่จบ.

¹⁴⁴ แต่งเป็นหนังสือก่อนแล้วจึงมาทำเป็นภาพยนตร์ภายหลัง และปี พ.ศ. 2502
 สด กุรมะโรหิต ได้รับรางวัลตุ๊กตาทองจากขบวนการเสรีจีนในฐานะบทภาพยนตร์เยี่ยม ต่อมา
 สด กุรมะโรหิต ก็ได้นำมาเขียนเป็นบทละครโทรทัศน์ด้วย.

¹⁴⁵ ประกาศ วัชรารักษ์, นักประพันธ์, (พระนคร : เกษมบรรณกิจ; 2504),
 หน้า 130 - 131.

¹⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 131.

¹⁴⁷ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹⁴⁸ ประชาชาติรายวัน หม่อมพรอัย วรบรรณ เจ้าของ ออกกรายวัน.

เสนาศึกษาและแพทยศาสตร์ ไทยใหม่วันจันทร์¹⁴⁹ ประชามิตร¹⁵⁰ ปियมิตร¹⁵¹
วิทยาจารย์¹⁵² เอกชน¹⁵³ สวนอักษร¹⁵⁴ กิลปิน รุ่งอรุณ สยามสมัย นิกรวันอาทิตย์¹⁵⁵
สามทหาร¹⁵⁶ ธงไทย¹⁵⁷ กระดิ่งทอง เป็นต้น

ลักษณะของผลงานการประพันธ์

สด กุรมะโรหิต เริ่มเขียนหนังสือมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466 - จนถึงปัจจุบัน
 ผลงานของเขามีหลายประเภท มีทั้งนวนิยาย สารคดี เรื่องสั้น บทละคร เรื่องแปล
 บทความทางการเมือง เศรษฐกิจ บทละครทางวิทยุ บทละครโทรทัศน์ บทภาพยนตร์ และ

¹⁴⁹ไทยใหม่วันจันทร์ บริษัทไทยใหม่ เจ้าของ รายสัปดาห์ เริ่มพิมพ์ปี 2476
 เลิกปี 2476.

¹⁵⁰ประชามิตร บริษัทไทยวิวัฒน์ จำกัด เจ้าของ ออกเป็นรายสัปดาห์.

¹⁵¹ปियมิตร นายประยูร หอมวิไล เจ้าของ ออกเป็นรายสัปดาห์ ปีที่ออก พ.ศ.
 2490 - ประมาณ 2504.

¹⁵²วิทยาจารย์ สามัคยาจารย์สมาคม เจ้าของ ออกรายบักษ์ ปีที่ออก 2445-ปัจจุบัน.

¹⁵³เอกชน บริษัทเอกชน เจ้าของ ออกรายสัปดาห์ เริ่มออกปี 2484 ไม่ปรากฏ
 ปีที่เลิกออก.

¹⁵⁴สวนอักษร นาย อ.ด ยอดทลี เจ้าของ ออกเป็นรายบักษ์ ปีที่ออก 2464-2469.

¹⁵⁵นิกรวันอาทิตย์ ไทยพาณิชย์การ เจ้าของ ออกรายสัปดาห์ ปีที่ออก 2486
 ไม่ปรากฏปีที่เลิกออก.

¹⁵⁶สามทหาร บริษัทบพิตร จำกัด เจ้าของ ออกรายเดือน ปีที่ออก 2505-ปัจจุบัน
 ยังออกอยู่.

¹⁵⁷ธงไทย นายเฉลียง เสวทะทัต เจ้าของ ออกรายสัปดาห์ ปีที่เริ่มออก 2469-
 ปี 2470.

บทเพลง ลักษณะของผลงานการประพันธ์ของเขานั้น อาจจะแยกได้เป็น 2 ระยะ คือ

ระยะก่อนไปเรียนต่อที่เมืองปักกิ่ง ประเทศจีน (พ.ศ. 2466 - 70) ซึ่งเป็นระยะที่เขายังอยู่ในวัยหนุ่ม ชอบคิดชอบฝัน เรื่องที่เขาเขียนมักจะเป็นเรื่องเบา ๆ ไร้สาระ มักจะเป็นบทกวีสั้น ๆ หรือนวนิยายชวนหัวสั้น ๆ เช่น เรื่อง ชมธรรมน้ำตกเกาะสมุย แต่งเป็นกุศงศ์ประยาคต์ ฉันท์ เป็นการชมธรรมชาติของน้ำตกที่เกาะสมุย ชมความงามของน้ำตก และทิวทัศน์รอบ ๆ น้ำตกแห่งนี้ เรื่อง เด็กกับชายหัวล้าน เป็นเรื่องตลกสั้น ๆ และเรื่อง พยัคฆ์หญิง ซึ่งเป็นบทละครพูด เป็นการทะเลาะระหว่างสามีภรรยา ซึ่งภายหลังก็ตกลงกันได้

แนวการเขียนเรื่องของเขาจะเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อเขาเดินทางไปปักกิ่ง อาจจะเพราะเขาได้เห็นความทุกข์ยากของมนุษย์มากขึ้น ได้เห็นชีวิตมากขึ้น ซึ่งตัวเขาเองก็ยอมรับความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ถึงแม้ว่าเขาเองได้บันทึกไว้ว่า

การเดินทางไปฮ่องกง ได้มีโอกาสเห็นความทุกข์ยาก ซึ่งเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าตั้งแนวการเขียนหนังสือของข้าพเจ้า ใดแนวนั้น มั่นคง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตรงกันมา ข้าพเจ้าได้เขียนบทความการเมือง คึกคานสงคราม ระบบกินแรงของลัทธิจักรวรรดินิยม ซึ่งเป็นมูลเหตุในชั้นรากฐานของความทุกข์ยากของชาติมนุษย์¹⁵⁸

ด้วยเหตุที่สัก กุรมะโรหิต ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้ข้อเขียนของเขาในระยะที่เรียนอยู่ฮ่องกง ปักกิ่ง และเมื่อกลับมาเมืองไทยแล้ว เขียนมุ่งไปทาง

1. เกลียดสงคราม
2. ท้องการสันติภาพ
3. ท้องการสวัสดิการของประชาชน ก่อความปลอดภัยในการดำรงชีวิต
4. ท้องการเสรีภาพ
5. ท้องการระบอบเศรษฐกิจสหกรณ์ ซึ่งเป็นระบบที่ไม่มีกัณแรง
6. ท้องการความเสมอภาค
7. ท้องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ¹⁵⁹

¹⁵⁸ สด กุรมะโรหิต, "ครั้งหนึ่งยังจำได้," ไท, 3, (20 ต.ค., 2501), 20.

¹⁵⁹ พิมพ์กา เรื่องวิทย์, เรื่องเดิม, หน้า 38.

ในระยะหลัง (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน) ข้อเขียนของสค. กุรมะโรหิต มักจะมีแง่คิด ~~ที่~~ปากทึ่งใหญ่อานเสมอ ไม่ว่าจะเป็นสารคดี หรือนวนิยาย เขาไม่เคยทิ้งอุดมคติในการประพันธ์ อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิต เรื่องของเขาเขียนขึ้นจากอุดมคติแห่งชีวิต ที่ได้ผ่านมาแล้วควยตนเอง ในขณะที่อยู่ปักกิ่ง ได้รู้จักกับบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นแรงดันให้ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับบุคคลเหล่านั้น และประสบการณ์ที่ได้รับจากประเทศจีน เช่น การปฏิวัติในจีน สงครามจีนกับญี่ปุ่น สิ่งเหล่านี้มีส่วนในการเขียนหนังสือของเขาทั้งสิ้น

ผลงานของ สค. กุรมะโรหิต ที่ตัวเขาเองชอบมากที่สุด

ในบรรดางานการประพันธ์ของสค. กุรมะโรหิต ทั้งหมด เรื่องที่ตัวเขาเองชอบมากที่สุด คือเรื่อง ระยำ 160-161 ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องยาว จุดประสงค์ในการแต่งระยำก็เพื่อยืนยันว่า การศึกษากับสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบภายนอกที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะนิสัยให้แก่มนุษย์ ไม่ใช่แก่นสารภายในที่เป็นบ่อเกิดแก่ลักษณะนิสัยของมนุษย์ เพราะในเรื่องระยำ สค. กุรมะโรหิต ให้ระยำ และ ระยัย สองพี่น้องเป็นตัวละคร ระยำเป็นน้อง ไม่มีการศึกษามากนัก พ้ออ่านออกเขียนได้ แต่ระย้าก็เป็นคนที่มีความรับผิดชอบสูง รักชาติ รักความยุติธรรม เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ต่างกับระยัย ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างดี แก่กลับเป็นคนเห็นแก่เงิน ขาดชาติ เห็นแก่ตัว และจุดประสงค์ก็อย่างหนึ่งคือ เพื่อเตือนให้คนไทยระวังภัยของลัทธิคอมมิวนิสต์ ที่แทรกซึมเข้ามาในชีวิตของคนไทย ซึ่งสค. กุรมะโรหิตไม่เห็นด้วยกับลัทธินี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะลัทธินี้ นำคนไปเป็นทาสของรัฐ

160

สัมภาษณ์ สค. กุรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

161

ระยำ เป็นเรื่องที่ยังแต่งไม่จบ ผู้แต่งระยำ กล่าวว่า เรื่องระยำเป็นเรื่องที่ไม่จบเพราะระยำคือคนไทยทุกคนที่รักชาติ ต้องการให้ชาติปลอดภัย ตัวละครที่อยู่ในเรื่องระยำตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็คือ เหตุการณ์ และตัวบุคคล ที่มีอยู่จริง ๆ ในประเทศไทย ถ้าเมื่อใดที่ประชาชนทุกคนในประเทศไทยเป็นอย่างระยำ ระย้าก็จะจบ - ผู้เรียบเรียง.

สำหรับเรื่อง ปักกิ่งนครแห่งความหวัง¹⁶² เป็นเรื่องที่ได้รับการนิยมนมากที่สุด เรื่องนี้เป็นเรื่องชีวิต ที่ฉากบางฉาก เป็นภาพชีวิตจริง แต่มีตัวละครบางคนเสริมขึ้นมา สด กูรมะโรหิต กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "ไม่คิดว่าจะฮิต ปักกิ่งนครแห่งความหวัง มีจุดบกพร่องมากในแง่วรรณศิลป์ ไม่น่าจะเป็นเรื่องฮิต ผมไม่ให้คะแนนเรื่องนี้ แต่คนพูดถึงมากกว่า"¹⁶³

นามปากกา

สด กูรมะโรหิต เป็นนักประพันธ์ที่มีนามปากกามากคนหนึ่ง นามปากกาที่ใช้ก็มี

1. "โกลโรหิต" ใช้นี้ร่วมกับ ทองใบ พูลโลกา "โกลโรหิต" ได้มาจากการนำเอาส่วนของนามสกุลแต่ละคนมารวมกัน นามปากกาที่ใช้ในการแปลเรื่อง Allan Quartermain ของ เอช โรเจอร์ แฮกการ์ด ให้ชื่อภาษาไทยว่า อัฒนาเทวี¹⁶⁴ ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยเซหมทุกเดือน¹⁶⁵

2. "ขุนลีลาศาสตร์สุนทร" นามปากกาที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2489 โดยความริเริ่มของ กุมุท จันทรเรือง โดยต้องการให้ประชาชนถามปัญหาชีวิตทางวิทยุ ให้คณะซึ่งประกอบด้วย กุมุท จันทรเรือง จหมื่นมานิตย์นเรศ ภากร สารานุกรมประพันธ์ และสด กูรมะโรหิต เป็นผู้ตอบ โดยถูกเป็นเรื่องบทละครทางวิทยุ ผู้ตอบปัญหาจึงต้องตั้งชื่อสมมุติขึ้น สด กูรมะโรหิต ตั้งชื่อสมมุติว่า ขุนลีลาศาสตร์สุนทร ดังนั้นจึงมีขุนลีลาศาสตร์สุนทร 4 คน คือ กุมุท จันทรเรือง ภากร สารานุกรมประพันธ์ และ สด กูรมะโรหิต เป็นผู้ผลักดันร่วมกันใช้นามปากกา ส่วนจหมื่นมานิตย์นเรศ เป็นตัวขุนลีลาศาสตร์สุนทรในการแสดงทางวิทยุ ขุนลีลาศาสตร์สุนทรในหน้าหนังสือพิมพ์ ก็คือสด กูรมะโรหิต คนเดียวตลอดมา นาม

¹⁶²พิมพ์ครั้งที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2512 พ.ศ. 2518 ก็ยังพิมพ์ออกอีก แต่ไม่ปรากฏครั้งที่พิมพ์.

¹⁶³"เงาสะทอน" (นามแฝง), เรื่องเกม, หน้า 78.

¹⁶⁴ประมาณปี พ.ศ. 2468 - 69 ก่อนสอบชิงทุนรัฐบาล.

¹⁶⁵"เงาสะทอน" (นามแฝง), เรื่องเกม, หน้า 77.

ปากกานี้ใช้เฉพาะในการตอบปัญหาชีวิตเท่านั้น¹⁶⁶

3. "แอนน์" ส่วนใหญ่ใช้กับเรื่องแปล เช่น เรื่องซุ้รักของเล็คแซตเตอร์เล : ซึ่งเป็นนวนิยายรักของ คี.เอช. ลอเรนซ์¹⁶⁷

4. "บาร์บารา" ใช้กับบทความทางการเมือง เศรษฐกิจ เริ่มใช้เมื่อตอนเขียนส่งมาจากปักกิ่งมาลงในหนังสือพิมพ์ประชาชาติทุกอาทิตย์ นามปากกานี้ตั้งจากชื่อคริสเตียนเนมของภรรยา ในขณะที่เรียนหนังสืออยู่ที่เซี่ยงไฮ้ ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนนั้นจะคงมีคริสเตียนเนมทุกคน¹⁶⁸ เป้าหมายของการเขียนบทความโดยใช้นามปากกานี้คือ ถัดค้านระบบเผด็จการ ซึ่งมีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นผู้เผด็จการ ตอนที่เรียนอยู่ปักกิ่ง ก็เขียนบทความภาษาอังกฤษเป็นบทความทางการเมือง โดยใช้นามปากกานี้ ลงในหนังสือพิมพ์ไชนา คริติก (China Critique) ซึ่งออกในเซี่ยงไฮ้อยู่ตลอดเวลา บทความมีเนื้อความคัดค้านฮิตเลอร์ มุสโสลินี ซึ่งหมายถึงถัดค้านจอมพล ป. ด้วย บทความบทหนึ่งมีเนื้อความถัดค้านระบบเผด็จการของฮิตเลอร์มาก ทุกเยอรมันก็ถัดบทความชิ้นนั้นส่งมาที่กระทรวงธรรมการ เมื่อสท กูรมะโรหิตกลับมาถึงเมืองไทยใหม่ ๆ ก็ถูกปลัดกระทรวงในสมัยนั้น คือ พระที่รณสารวิหิตกรรม เรียกตัวไปพบ¹⁶⁹ บอกว่าบทความที่เขียนถัดค้านฮิตเลอร์นั้น ทำให้สัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยและเยอรมันกระเทือน หลังจากถูกเตือนแล้ว ก็ยังคงเขียนต่อไปโดยใช้นามปากกานี้ต่อ แต่ถูกข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการสั่งห้าม เพราะถ้าขึ้นเขียนต่อไป ก็อาจจะถูกทำโทษทางวินัย ถึงขั้นถูกไล่ออก สท กูรมะโรหิต จึงเปลี่ยนไปใช้นามปากกานี้ว่า "เสรี"¹⁷⁰

¹⁶⁶พิมพ์ิกา เรื่องวิทย์, เรื่องเคิม, หน้า 37.

¹⁶⁷⁻¹⁶⁸ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

¹⁶⁹ขณะนั้น สท กูรมะโรหิต กำลังรับราชการอยู่ที่กระทรวงธรรมการ หรือกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบัน.

¹⁷⁰สัมภาษณ์ สท กูรมะโรหิต 2 กรกฎาคม 2517.

5. "เสรี" ใช้เขียนบทความทางการเมือง และเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับ "บาร์บารา" แต่ถูกห้ามอีก จึงหันไปใช้นามปากกาว่า "สากกล"¹⁷¹

6. "สากกล" ใช้เขียนบทความทางการเมือง เศรษฐกิจ เช่นเดียวกัน แต่ก็ถูกห้ามอีก การถูกห้ามเขียนบทความเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ สก ฐรมะโรหิต ลาออกจากราชการ เพราะเขาถือว่า การเขียนหนังสือเป็นชีวิตจิตใจของเขา¹⁷²

7. "ส. ฐรมะโรหิต" พบครั้งแรก ตอนแต่งบทความสร้อยไปประกวดลงในหนังสือพิมพ์สิงหราช

8. นามปากกาอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่ง สก ฐรมะโรหิต เองก็จำไม่ได้ เพราะใช้เขียนเรื่องเบ็ดเตล็ดไม่มีสาระ¹⁷³

นอกจากนั้น ก็เขียนนวนิยาย เรื่องสั้น บทความ อีกมากมายโดยใช้นามจริง

ชีวิตส่วนตัว

เนื่องจาก สก ฐรมะโรหิต เป็นผู้ที่ได้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ มาหลายด้าน เช่น เหตุการณ์ในประเทศจีน ได้พบปะกับบุคคลต่าง ๆ มากมาย เหตุการณ์และบุคคลเหล่านั้นล้วนแต่มีส่วนในงานประพันธ์ และชีวิตของเขาเป็นอันมาก ดังจะแยกได้เป็นเรื่องราวต่าง ๆ ดังนี้

ทัศนคติในด้านต่าง ๆ ของ สก ฐรมะโรหิต ที่มีต่อสังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัว

สก ฐรมะโรหิต เป็นคนที่มีความคิดเห็น และชอบแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้พบได้เห็น ความคิดเห็นของเขามีต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเท่าที่รวบรวมได้ มีอยู่หลายเรื่อง คือ เรื่อง ความรักระหว่างหญิงชาย เขามีความเห็น

171 สัมภาษณ์ สก ฐรมะโรหิต 14 กันยายน 2517.

172 สัมภาษณ์ สก ฐรมะโรหิต 14 กันยายน 2517.

173 สัมภาษณ์ สก ฐรมะโรหิต 14 กันยายน 2517.

ความรักควรเป็นความรู้สึกที่อิสระ ไม่ควรเป็นทาสของอะไร การเมืองเป็นเรื่องของสังคม เป็นเรื่องของกลุ่มชน ไม่เหมือนความรัก ซึ่งเป็นเรื่องของคนเพียงสองคนเป็นอย่างมาก และอย่างนอยก็เป็นเรื่องของคนคนเดียว เราอาจจะรักใครก็ได้ ไม่ว่าเขาจะเป็นศัตรูหรือเป็นมิตร ความรักเป็นของเรา เกิดในชีวิตจิตใจของเราโดยเฉพาะ เราอาจจะนั่งอยู่เงียบ ๆ ดูหนังคนเดียว และมีความสุขอยู่กับความรู้สึกของความรักก็ได้ ถ้าเราต้องการ ไม่มีเจชีวิต เจ้าลัทธิคนไหน จะมายังคัมภีร์ความรู้สึกของเราได้เลย นี่ก็ความรัก มันเป็นความรู้สึกที่เป็นอิสระที่สุดในโลก¹⁷⁴

และ

ชีวิตได้สอนให้ฉันรู้จักกับความรักที่แท้จริง ฉันฟังทราบดีว่า รักที่แท้จริงคือการเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นคุณค่าสติ ไม่ตามใจตัวเอง รักที่แท้จริงอยู่ในหัวใจ ไม่ใช่อยู่ที่การจับตอง เราอาจจะอยู่ห่างกันคนละมุมโลก แต่เราอาจรักกันได้ และมีความสุขเพราะความรักของเรา¹⁷⁵

เรื่องเกี่ยวกับการเกณฑ์ เขาบอกว่า "แต่ก็เรื่องเกณฑ์อีกก็น่าขัน และน่าเศร้า เมื่อพูดถึงเรื่องศีลธรรมของสังคม ข้าพเจ้ารักศิลปะของการเกณฑ์มาก แต่ข้าพเจ้าทนไม่ได้ เมื่อเห็นผู้ชายหรือผู้หญิงกระหายเกณฑ์คล้ายพวกกลาสที่เพิ่งขึ้นจากเรือในเซี่ยงไฮ้"¹⁷⁶

และ ในการสนทนาตอนหนึ่งในเรื่อง เมื่อหิมะละลาย ว่า

"เธอชอบเกณฑ์มากหรือ ?"

"ฉันเกณฑ์ด้วยความจำเป็น" ข้าพเจ้าตอบ

"ไม่ชอบ ?"

"ไม่เคยชอบ เพราะมันไม่ใช่สมบัติของคนไทย"

¹⁷⁴สก กุรณะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 467.

¹⁷⁵สก กุรณะโรหิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 316.

¹⁷⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

"แก้มันก็ไม่ใช่ของเหลวไม่ใช่หรือ?"
"ก็ไม่มีอะไรเลย ถ้าเราไม่ทำให้มันเหลว" 177

ความเห็นเกี่ยวกับคำทรงชีวิต เพื่อที่จะได้มีชีวิตอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขสงบ
เรามีความเห็นว่

คนสอนข้าพเจ้าว่า การเชื่อมกัน ก็คือการแสดงความโง่เขลา
อยู่บางแนวเขตนา ข้าพเจ้าโดยทเรียนที่มีศจจากคุณก็ และคนชั่ว
ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตประจำวัน เขาช่วยให้ข้าพเจ้าเจจนตอความ
ผิดหวัง ข้าพเจ้าแลเห็นชีวิตเป็นของเขื่อง ไม่ใช่ของที่น่าคัน
ตกใจ นี่คืประโยชน์ที่ไ้รับจากการสมาคมกับคนทุกชั้น 178

และตอนหนึ่ง เขาเขียนไว้ว่า

เขาใ้ใครจะเสนอใ้พี่น้องของเขาทรายว่า โลกนี้จะมีสุขไ้
ก็เพราะมนุษย์หันหน้าเขารวมมือกันทำมาหากิน โดยไม่มีการกดขี่
ข่าเหยียบ และเอาเปรียบแกกันจนเกินไ้ ที่เขาคองการจะเนน
กลาวอยู่ยงหนักแน่นที่สุดก็คือ เรื่องความชั่วร้ายของความเห็นแก่
ตัว ซึ่งไ้ทำลายความสงบสุขของชาติมนุษย์ มาทุกยุคทุกสมัย เขา
รู้ว่ความเห็นแก่ตัว เป็นสัญชาตญาณอันหนึ่ง แ่เขาก็แนใจว่
ความเห็นแก่ตัวที่ไ้รับการอบรมและขัดเกลา ย่อมจะมีลักษณะคืกว่
ความเห็นแก่ตัวที่ม็อย ในสมัยหนึ่งนี้ หนังสือพิมพ์ที่คยอมเป็นองค
การของสาธารณณะที่กษาอยู่ยงหนึ่ง ที่จะช่วยขัดเกลาความเห็นแก่
ตัวของมนุษย์ให้มีลักษณะคืชนเทาที่ควรจะคืไ้ 179

และอีกตอน กลาวว่ "เราอยู่รวมโลกกันเราตองเห็นใจกัน และเคารพความคิด
และมีสิทธิอันชอบธรรมซึ่งกันและกัน เพราะการเคารพกันเป็นหนทางไ้ยว่ที่จะทำใ้มิตรภาพ
ยืนยงคงอยู่ไ้ชั่วกาลนาน" 180

177 สด กุรมะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 309.

178 สด กุรมะโรหิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 111.

179 สด กุรมะโรหิต, คนคืไ้โลกไม่ตองการ, หน้า 678.

180 สด กุรมะโรหิต, ขบวนการเสรีจีน, หน้า 56.

เกี่ยวกับความคิด เรื่องการนับถือพุทธศาสนาของคนไทย

เมืองไทยเป็นเมืองของพุทธศาสนา ข้าพเจ้าก็ยังไม่เข้าใจว่าทำไมคนไทยบางคนจึงหลงมงูยไปว่าชาวทุก ๆ เมล็ดที่เขาบรรจุหย่อนลงไปโนบาศร มีลักษณะคล้ายเมล็ดพืชที่หวานไว้ในถุงนุา ยอมจะงอกงาม เป็นผลตอบแทนเขาในชาติหน้า ข้าพเจ้าไม่เข้าใจจริง ๆ ว่า ทำไมผู้ที่ถือตัวว่าเป็นพุทธศาสนิกชนอัน เขาก็เลสแล้ว จึงต้องมุ่งหวังผลตอบแทนในการกระทำอันศักดิ์สิทธิ์ เช่นการทำบุญเป็นศน ทำไมเขาจะเสี่ยสละโดยไมทักจะหวังอะไร เป็นเครื่องตอบแทนเลยไมใดที่เดียวหรือ ? ทำไมคนเหล่านั้นจึงจะตองอธิษฐานขอไปสวรรค์ทุก ๆ ครั้งที่เขาทำบุญ เขายังใจไม่ป้าพอที่จะสละอะไรโดยไมหวังการตอบแทน เขายังคงมีความเห็นแก่ตัว ซึ่งเป็นกิเลสอันหยงอยู่ แทช่วยอะไรไมใดคอกทาน เพราะความเห็นแก่ตัวยอมเป็นสังฆชาติญาณอันหนึ่งของมนุษย์¹⁸¹

และ

ข้าพเจ้ามีความเห็นอย่างมิได้เข้ากับตนเองว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เอาของจริง ๆ ในชีวิตมาพูด เป็นศาสนาที่จะช่วยโหมมนุษย์ทุกคนพ้นจากความทุกข์ยาก ตองการช่วยตัวเอง ถ้าโลกเต็มไปด้วยพุทธศาสนิกชนที่ดี วิชาการทุกก็ไมจำเป็นจะตองมี ความเห็นแก่ตัวก็คงจะลดน้อยลงจนกระทั่งไมอาจจะเป็นชนวนสงครามได้อีกเลย¹⁸²

เกี่ยวกับสงคราม สก กุรมะโรหิต คิดว่า

สิ่งที่ข้าพเจ้ารังเกียจ และจะตองการทำลายล้างให้พินาศไปก็คือ ลัทธิบูชาอำนาจ ซึ่งปลุกปั่นให้ชายฉกรรจ์เป็นจำนวนล้าน ๆ คนนี้กลายเป็นเครื่องมือของ อสุรสงคราม ซึ่งมุ่งแต่จะล้างผลาญชาติมนุษย์ให้กลับสิ้นสูญพันธุ์ไปจากพื้นพิภพ¹⁸³

¹⁸¹ สก กุรมะโรหิต, คนที่โลกไมตองการ, หน้า 518.

¹⁸² สก กุรมะโรหิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 417.

¹⁸³ สก กุรมะโรหิต, ขบวนการเสรีจีน, หน้า 62.

เกี่ยวกับความรักชาติ เขามีความเห็นว่

ข้าพเจ้ารู้สึกว่ ความรักชาติเป็นคุณธรรมอันสูงเลิศอย่างหนึ่ง
ของมนุษย์ ทว่าสูงเลิศก็เพราะความรักชาติเป็นที่เกิดของการ
เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ การเสียสละเป็นเสมือนปรอท
ที่วัดความสูงต่ำของจิตใจ ผู้ใดเสียสละมากเท่าใด ก็เห็นแก่ตัว
น้อยเท่านั้น เมื่อมีความเห็นแก่ตัวน้อยลง จิตใจก็ขมูเจริญมาก
ขึ้นไปตามลวน ความเห็นแก่ตัวเป็นความชั่วร้ายที่ไม่มีอะไรจะวัด
ได้ ความเห็นแก่ตัวเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้สังคมของมนุษย์เต็มไปด้วย
ความวิบัติ ไม่มีความสงบ ไม่มีความเห็นใจ ความเห็นแก่
ตัวทำให้มนุษย์คิดแต่เรื่องของตัวเอง เอาตัวรอด คิดแบบใครใคร่ใคร่
ที่ใครที่มัน ใครจะเป็นอย่างไรก็ช่าง ก็ให้ข้าพเจ้าใคร่ใคร่กัน
แล้วกัน ความรักชาติที่ถูกต้องจะอยู่ตรงกันข้ามกับความเห็น
แก่ตัวเสมอ ความรักชาติทำให้มนุษย์ขยายวงความคิดกว้างออกไป
ก็คิดถึงทุกความสุขของพี่น้อง รวมชาติ และพร้อมที่จะเสียสละเพื่อ
ประโยชน์ของพี่น้อง รวมชาติทุกขณะ ความรักชาติที่ลุ่มลึไม่เต็ม
ไปช่วยถือธรรมอันสูง เช่นนี้แหละ เป็นบันไดขั้นสำคัญที่นำดวงความ
ภักดีให้ส่องออกไปถึงความรักที่กว้างขวางที่สุด นั่นคือความรัก ความ
เมตตาของพระพุทธเจ้า ความรักความเมตตาอันกว้างขวางนี้เอง
เป็นยอดปรารถนาของผู้ที่เจริญแล้ว เป็นอนุภาพอันเดียวที่จะกู้
สันติภาพ 184

ความคิดเกี่ยวกับการทำหนังสือพิมพ์ การเขียนหนังสือซึ่งเป็นงานที่เขารัก เขามี
ความคิดว่

นักหนังสือพิมพ์มีงานหนักนะระพินทร์ เราทำงานเป็นเครื่องจักร
เราคิด เราเขียน เราระวัง พลวัตนึกเดียว เราอาจทำควม
อยู่ดีธรรมให้แกคนเกือบทั้งโลกก็ได้ เราต้องเขียนหนังสือโดยไม่มี
กำหนดเวลา ในขณะที่คนอื่น ๆ กำลังนอนหลับกันอย่างสบาย
อยู่บนพูกอนนอนนุ่ม บางทีเราก็กองนั่งทรมาณสังขารอยู่ที่โต๊ะ

จับกวางแพแกลง ปล่อยให้หยั่งกักลายไปทั้งตัว เขียนไปคิดไป
 ไถยินเสียงแทนพิมพ์ แทนคด แทนเย็บ คึง เป็นงิ้วหระเหมือน
 เสียงคนตรี บางครั้งฉันเคยคิดว่า นี่เราเป็นบาปหรือ ?
 ทำไมเราจึงไม่นึกถึงคนอื่น ๆ ที่เขานอนกันอย่างแสนสุข
 สำราญบานใจบาง ? ทำไมเราจึงมานั่งถางตาอยู่คนเดียว
 ปล่อยให้หยั่งกักอยู่ จนคึกคั่นคอนคั่นเช่นนี้ ?¹⁸⁵

และ

ข้าพเจ้ากำลังอยู่ในโลกของข้าพเจ้า คือโลกหนังสือพิมพ์
 โลกของตัวหนังสือที่อิสระเสรี ไม่มีแม้จะมีการคนไหนจะเข้ามา
 ทำลายหรือสูญไปจากโลกนี้ใด มันเป็นโลกของดวงความคิดที่จง
 หองควยความเชื่อมั่น อาจเป็นอคติหรือความลำเอียง แต่มันก็
 เป็นความลำเอียงที่ยังไม่เคยมีใครมาพิสูจน์ว่าเป็นความผิด¹⁸⁶

ประโยชน์ของการเขียนหนังสือ เขาได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

ถ้ารัฐบาลเห็นกันแบบนี้ทุกรัฐบาล คือเห็นว่า มีความจำเป็น
 ทางการเมืองที่จะต้องทำสงครามโลก ก็จะต้องนองเลือดกันอยู่
 อย่างนี้ ฉันมีความแน่ใจว่า ทรายโคที่ราษฎรทั่วโลกยังรวมแนว
 กันไม่ได้ ทรายนั่นเราก็จะหนีสงครามไม่ได้ ก็เราจะรวมกันได้
 อย่างไรเล่า ฉันไม่เห็นทางอื่นนอกจากต้องช่วยกันทำความเขา
 ใจและเห็นใจกัน และทางหนึ่งที่จะสร้างความเข้าใจ เห็นใจกัน
 ได้ ก็คือทางหนังสือ หนังสือเป็นสื่อของความคิดเห็น และความ
 จิตใจกัน หนังสือเป็นเครื่องมืออันเดียวที่ผู้ยราษฎรจะทำความ
 เข้าใจกันได้ แต่รัฐบาลบางประเทศเขาไม่ต้องการให้ราษฎรมี
 ความคิดเห็นอะไร ผู้เขียนหนังสือเพื่อแนวคานสงครามของราษฎร
 ทั่วโลก มักถูกหาว่า เป็นคนชั่วที่ไม่ปรารถนา เรื่องนี้เป็นเรื่อง
 ที่น่าสลบใจอย่างยิ่ง ฉันหวังว่า เธอคงจะยังไม่กลายเป็นคนที่
 ชั่วที่ไม่ปรารถนา เพราะเธอเขียนหนังสือเพื่อแนวราษฎรทั่ว
 สากลพิภพ¹⁸⁷

¹⁸⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 662.

¹⁸⁶ สด กุระโรหิต, เมื่อหิมะละลาย, หน้า 270.

¹⁸⁷ สด กุระโรหิต, ขบวนการเสรีจีน, หน้า 53.

และ เรื่องการเรียนการประกอบอาชีพนั้น เขาเห็นว่า "ไม่เห็นแปลก ฉันเรียนก็ เพื่อว่าฉันจะได้เป็นคนสมบูรณ์ขึ้น มีความรู้สึกนึกคิดสูงขึ้น ส่วนเรื่องอาชีพนั้น เป็นอีกเรื่อง หนึ่ง มันควรจะมาทีหลัง¹⁸⁸

ลักษณะนิสัยของ สด กุรมะโรหิต

สด กุรมะโรหิต เป็นคนที่จริงจังต่อชีวิตมาก เมื่อทำอะไรก็ทำจริง เช่น การเขียนหนังสือ เขาเขียนมาตั้งแต่ พ.ศ. 2466 ปัจจุบันก็ยังเขียนอยู่ และการเขียนหนังสือของเขาก็ยึดการเขียนในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง และการเศรษฐกิจ มาตั้งแต่เรียนอยู่ที่ฮ่องกง จนกระทั่งปัจจุบันก็ยังเขียนแนวนี้อยู่ ซึ่งนิสัยจริงจังต่อชีวิตนี้ เขาเองก็ยอมรับ ดังข้อเขียนของเขาตอนหนึ่ง เขียนไว้ว่า

ข้าพเจ้าเห็นโลกนี้เป็นโลกแห่งความทุกข์ยาก ไม่ยุติธรรม สังคมมีลักษณะพิกลพิการ ข้าพเจ้าไม่ยิ้มกับชีวิต ข้าพเจ้าเขมกวดขันมัน เขียนมันควยแสด แต่ไม่ฉวย... แต่ข้าพเจ้ายอมรับว่า "ยุ่งชอบ" ไคไพบทเรียนของชีวิตแก่ข้าพเจ้ามาก โดยที่ข้าพเจ้าไม่รู้ตัว ข้าพเจ้ามีบทเรียนสอนข้าพเจ้าในสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่มี นั่นคือการยิ้มกับชีวิต เขาสอนข้าพเจ้าว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่เราจะต้องยิ้มกับมัน ไม่วามันจะเจอเราในที่ไหน ข้าพเจ้ารู้สึกว้าข้าพเจ้าได้รับประโยชน์จากพรรคณะของยาชอบมาก เพราะในบางครั้งเมื่อความพิการของสังคม ไคไคทำรายจิตใจของข้าพเจ้า จนเกือบจะทำให้ข้าพเจ้าหมดหวังที่จะรักษาขันติธรรมไว้ต่อไปอีกได้ ข้าพเจ้ามักนึกถึงยาชอบเพื่อนเก่า แลวข้าพเจ้าก็ยิ้มกับโลก กับชีวิต ยิ้มกับทุกสิ่งทุกอย่างที่บอบคันหัวใจ จนกระทั่งในที่สุดข้าพเจ้าก็เรียกเอาขันติธรรมกลับคืนมาได้ ข้าพเจ้าขอจารึกบุญคุณของยาชอบ ที่ทำไวกแก่ข้าพเจ้า โดยที่ข้าพเจ้าไม่รู้ตัวไว้ ณ ที่นี้ ข้าพเจ้าไม่ลืมว่า พรรคณะของยาชอบไคช่วยไคข้าพเจ้ารอดพ้นจากการถูกยิง เป้าหลายครั้ง เหลือเกิน ดังแต่ข้าพเจ้ากลับมาเมืองไทย พ.ศ. 2479¹⁸⁹

¹⁸⁸ สด กุรมะโรหิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 380.

¹⁸⁹ ยาชอบอนุสรณ์, หน้า 53.

แม้กระทั่งในการทำงานเขาก็ทำงานอย่างจริงจัง รักเกียรติ ไม่รับสินบน เพื่อนร่วมงานของเขาคนหนึ่ง ได้กล่าวถึง สก กูรมะโรหิต ในเรื่องงานและเรื่องทั่ว ๆ ไป ไว้ว่า

คุณสก เป็นคนมีอัธยาศัย เป็นสุภาพบุรุษ สุภาพเรียบร้อย เป็นคนตรงสมลักษณะการเป็นผู้ใหญ่ มีนิสัยนาสรุ เสรีนิยม เป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าวิจารณ์ ทงเผือก ทงรอน ทงมัน เมื่อได้อ่านหนังสือที่เขาเขียน

ในคานของนักวิชาการ เป็นนักวิชาการที่ไม่ขายวิชากิน เป็นตัวของตัวเอง เป็นคนรักเกียรติ สิ่งใดที่รู้สึกว่าเป็นการทำใหเกียรติเสื่อมหมองก็ไม่เอา มีความซื่อสัตย์ในหน้าที่ราชการ ทำงานเรียบร้อย ไม่มีที่ติ¹⁹⁰

นอกจากการทำอะไรทำจริงแล้ว เขายังเป็นคนที่เชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งตัวของเขเองได้เขียนไว้ว่า "ข้าพเจ้าชอบขวางโลก ไม่ชอบเดินตามรอยคีนผู้เป็นใหญ่ ที่เหยียดหยามกดขี่ประชาชน เพราะไม่เคยกลัวหมากัก"¹⁹¹

สก กูรมะโรหิต เป็นคนที่รักความดี รักความจริง ซึ่งความจริงข้อนี้ปรากฏในข้อเขียนของเขาตอนหนึ่งว่า "จงรักษาความดี จงบูชาความจริง ความรู้จะไม่ช่วยท่านเลย ถ้าท่านไม่มีความดีและความจริง"¹⁹²

ลักษณะนิสัยของสก กูรมะโรหิต อีกอย่างหนึ่งคือ เป็นคนช่างจำ ชอบคิดถึงความหลัง ชอบบันทึกเกี่ยวกับความหลัง มีข้อเขียนของเขาหลายตอนที่ได้กล่าวถึง เหตุที่เขาชอบจำ และชอบคิดถึงความหลัง ว่า

การเป็นคนช่างจำ ได้ทำให้ข้าพเจ้ากลายเป็นคนเคร่งครัดหายไป ที่เคร่งครัดก็เพราะว่า เรื่องที่ข้าพเจ้าจดจำไว้ล้วนเป็น

¹⁹⁰ สัมภาษณ์ สุหัท เอี่ยมอุไร 16 กันยายน 2517.

¹⁹¹ สก กูรมะโรหิต, เมื่อหิมะละลาย เล่ม 2, หน้า 211.

¹⁹² สก กูรมะโรหิต, ขบวนการเสรีจีน, หน้า 27.

เรื่องที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องมีชีวิตอยู่สำหรับวันวานด้วย คนเป็นอันมากเขามีความสุขเพราะเมื่อวานนี้ไม่มีค่าอะไรสำหรับเขา ทำไมจะตองคิดถึงเมื่อวานนี้ ในเมื่อมันไต่แดนไปแล้ว โดยไม่มีวันกลับ ? ความหลังมีประโยชน์อะไรมากนักหรือ จนกระทั่งเราจะตองเอาไปนั่งคิด นอนคิดถึงมัน ? จงกิน จงดื่มให้สำราญบานใจ มีดีกว่าหรือ เพราะพรุ่งนี้เราก็จะตายแล้ว ? เพื่อนข้าพเจ้าหลายคนไม่ตองการจะคิดถึงควมหลัง เพราะมันไม่มีค่าอะไรที่จะตองคิด 193

และ

ข้าพเจ้าเป็นคนเคราะห์ร้ายที่เกิดมาเป็นคนช่างจำ ข้าพเจ้าจำทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ข้าพเจ้าไม่ลืมว่าใครทำอะไรให้แกข้าพเจ้า ใครจะทำอะไรให้แกสังคมมนุษย์ และตัวข้าพเจ้าเองใครทำอะไรให้แกใครบ้าง ที่พูดเช่นนี้ขอยกวนเขาใจว่า ข้าพเจ้าเป็นที่เต็มไปควยความอาฆาต พยาบาท ความพยาบาทเป็นความรู้สึกที่ลึกที่สุดในจิตใจของมนุษย์ มันควรจะเป็นความรู้สึกของอสรพิษมากกว่าจะเป็นของบุคคลมนุษย์แล้ว ไม่ใช่หรือทาน ทำไมเราจะต้องพยาบาท ถ้าเราถือว่ามีชีวิตเป็นเกมที่เราจะตองเล่นด้วย หน้าที่ของนักกีฬา ๆ การที่ข้าพเจ้าจำทุกสิ่งทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาในชีวิต โดยยากที่จะลืมเสียได้ ไม่ใช่เพราะข้าพเจ้าตองการจะผูกพยาบาทใคร ข้าพเจ้าถือว่ามีใครที่ทำความผิดมากพอที่ข้าพเจ้าจะอาฆาตพยาบาทได้ การที่เป็นคนชอบจำ ก็เพราะข้าพเจ้าคิดว่า การเคลื่อนไหวของสิ่งที่มีชีวิตในโลกนี้ เป็นบทเรียนที่ดีที่สุดสำหรับศึกษา อบรมจิตใจของเราให้หนีพ้นไปจากกรรมคาถา 194

นอกจากนั้น สก กุรมะโรหิต ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับโชค วาสนาอย่างมาก เพราะในข้อเขียนของเขามักจะมีเรื่องโชควาสนาอยู่หลายตอน หลายเรื่อง เช่นในเรื่องปักกิ่งนครแห่งความหลัง เขากล่าวไว้ว่า

193 สก กุรมะโรหิต, บันทึกเรื่องเมืองปักกิ่ง, หน้า 495.

194 สก กุรมะโรหิต, บันทึกที่โลกไม่ตองการ, หน้า 493.

โชคกับชีวิต ! มีอะไรที่สำคัญกว่านี้ มีอะไรอีกที่เราควร จะทำความเข้าใจควมมากกว่านี้ เมื่อซาฟุเจ้าเป็นเด็ก ซาฟุเจ้า คิดว่าชีวิตไม่มีอะไรจะน่าหวง ขอสำคัญอยู่ตรงที่เราได้พยายาม ทำความดีหรือเปลว ถ้าเราทำความดี ผลที่จะสนองก็จะคงเป็น ผลดี ไม่ใช่ผลร้าย "ทำดีได้ดี" เป็นภาษิตประจำใจของซาฟุเจ้า ในสมัยนั้น 195

และ ในเรื่องคนที่โลกไม่ต้องการ เขากล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

เราเป็นทาสของโชคและวาสนา เรายอมเสมอที่จะปล่อยให้ โชคลากเราไปเมืองนรกและเมืองสวรรค์ ที่พูดเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า ความวู ซาฟุเจ้าต้องการให้คนนั่งกอดเขา แล้วทอคอด้วยใน ชีวิต ซาฟุเจ้าถือว่า ชีวิตเป็นเวทีของการต่อสู้ ทุกคนที่ถือกำเนิด มาในโลกนี้ ย่อมจะต้องชนมาอยู่บนเวทีอันนี้ เขามีหน้าที่โดยตรง ที่จะต่อสู้เพื่อตัวของเขาเอง และเพื่อคนอื่น การต่อสู้เป็น หน้าที่ของเรา แต่การตัดสินใจหาชัยชนะของเราไม่ ก็ใครเล่า เป็นผู้ตัดสิน ? โชคชนะสิ - โชคที่มีความเบาเหมือนสำลี เคลื่อน ไหวเปลี่ยนแปลงได้ง่าย... ไม่มีเหตุผล ไม่มีควมยุติธรรม มา เถิดท่าน ! ขอให้เรามาทำความดีกันเถิด ขอให้เรามาต่อสู้กับ ชีวิตด้วยน้ำใจของนักกีฬา เมื่อเราได้ทำหน้าที่อันผู้เจริญจะพึง กระทำสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ขอให้เราพอใจผลที่เราได้รับ ไม่ วารายหรือดี ไม่ใช่สิ่งที่เราคำนึงถึง เราจะไม่กังวลกับสิ่งที่เรา หวังไม่ได้ บังคับไม่ได้ ปล่อยให้โชคเกิด ปล่อยให้มันลากเราไป ชนสวรรค์หรือลงนรก แล้วแต่อารมณ์แห่งความพอใจของมัน 196

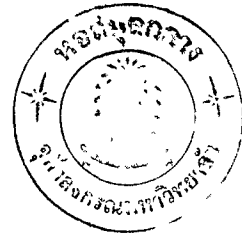
อุดมคติประจำใจ

ปัจจุบันนี้ สด กุระมะโรทิต มีชีวิตอยู่ด้วยอุดมคติข้อเดียว นั่นคือ "ชีวิตเป็นเกมที่ เราจะเล่นกันด้วยน้ำใจของนักกีฬาแท้" 197

195 สด กุระมะโรทิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 267.

196 สด กุระมะโรทิต, คนที่โลกไม่ต้องการ, หน้า 602.

197 สด กุระมะโรทิต, ปักกิ่งนครแห่งความหลัง, หน้า 266.

ชีวิตครอบครัว

สก กุรมะโรหิต แต่งงานกับเนียน¹⁹⁸ ที่ปักกิ่ง ประมาณ ปี 2477¹⁹⁹ ขณะนั้น สก กุรมะโรหิต กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยปักกิ่ง และเนียนก็ทำงานอยู่ที่หอสมุดแห่งชาติ เมื่อแต่งงานแล้ว 2 ปี สก และ เนียน กุรมะโรหิต ก็เดินทางกลับเมืองไทย เมื่อปี พ.ศ. 2479 พร้อมด้วย เวณิกา กุรมะโรหิต บุตรหญิง อายุเพียง 17 เดือน²⁰⁰

เมื่อกลับมาถึงเมืองไทย สก กุรมะโรหิต ก็เข้ารับราชการที่กระทรวงธรรมการ กองโรงเรียนราษฎร ทั้งเขาและครอบครัวต้องเช่าบ้านอยู่ที่ตรอกวัดแก้วฟ้า สี่พระยา

¹⁹⁸เนียน กุรมะโรหิต ได้รับการศึกษาชั้นต้น ที่โรงเรียนจีนคุณ โรงเรียนสี่อู๋ ซึ่งอยู่ที่ตรอกพระยาสุนทร, สะพานเหลือง และต่อมาที่โรงเรียนสตรีวิทยา ต่อมาก็ไปเรียนต่อที่เชียงใหม่ชั้นมัธยม โดยใช้เวลา 2 ปี แล้วจึงไปเรียนที่มหาวิทยาลัยเจ็ดน่าน นอกเมืองเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2470 เรียนอยู่ได้หนึ่งปี เดินทางไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยเยนซีว ที่กรุงปักกิ่ง จนสำเร็จได้ปริญญาตรี เมื่อปี พ.ศ. 2474 ต่อมาก็เข้าทำงานที่หอสมุดแห่งชาติของจีน จนถึง พ.ศ. 2477 ได้แต่งงานกับสก กุรมะโรหิต หลังจากสมรสแล้ว 2 ปี เธอและครอบครัวก็ได้เดินทางกลับเมืองไทย เมื่อปี พ.ศ. 2479 พร้อมด้วยบุตรสาว อายุ 11 เดือน

เมื่อเนียน กุรมะโรหิต กลับมาอยู่เมืองไทย ก็แปลวรรณคดีจีนออกมาเป็นภาษาไทย ครั้งแรกลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติ เอกชน ศิลปิน และเป็นบรรณาธิการนิตยสาร "สวนอักษร" ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งเลิก วรรณคดีที่เธอแปลมีหลายเรื่อง เช่น คนลากรด ดอกเหมยในแจกันทอง ซ้องกั๋ง และอื่น ๆ อีกมาก

เมื่อสก กุรมะโรหิต ทำไร่แผ่นดินไทย เธอก็ได้เข้าไปช่วยเหลือด้วย โดยเข้าไปดูแลไร่สับปะรด และไร่มัง

¹⁹⁹ป. วัชรภรณ์ นามแฝง , ทำเนียบนักประพันธ์, หน้า, 150.

²⁰⁰"เงาสะทอน" นามแฝง , เรื่องเดิม, หน้า 76.

เพราะขณะนั้นยังไม่มีบ้านอยู่เอง แต่อยู่ที่ไหนได้ไม่ถึงปี ก็ย้ายไปเช่าอยู่ที่ตรอกสารภี วงเวียนเล็ก ธนบุรี เพราะค่าเช่าคอกยถูกหนอย คือเดือนละ 18 บาท สด กุรมะโรหิต เขียนเล่าถึงชีวิตของเขาตอนนี้ ว่า

ร่ายจ่ายในบ้านมีอยู่รอบตัว ตั้งแต่สะบักผ้าไปจนถึงข้าวสาร และน้ำไฟ เราจะทำอย่างไรกันดี เนียน ภรรยาคนทุกขของข้าพเจ้า แม่จะพยายามร่ำเรียนมาบางทางอักษรศาสตร์ แต่ก็หางานทำไม่ได้ ที่หาไม่ได้ก็เพราะงานที่ควรจะทำได้บาง ใดกลายเป็นงานสอนหนังสือไปเสียหมด ข้าพเจ้ามีหน้าที่ควบคุมโรงเรียนจีน เพราะกระทรวงเขามอบหมายให้เช่นนั้น ข้าพเจ้าทนไม่ได้ที่จะเห็นภรรยาของข้าพเจ้าเขาไปสอนอยู่ในโรงเรียนจีนที่ข้าพเจ้าเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุม มันขัดกับความรู้สึกเหลือเกิน

โรงเรียนจีนบางโรงเรียน พยายามเชิญภรรยาข้าพเจ้าไปเป็นอาจารย์สอนวรรณคดีจีน แต่ข้าพเจ้าคงทน ทำผิดสิทธิ-มนุษยชนบอย ๆ คือไม่ยอมให้ไปสอน เพราะไม่อยากจะกลายเป็นคนรับสินบนไปโดยไม่รู้ตัว เรื่องสินบนนี้ ในบางครั้ง เจ้าของโรงเรียนก็หอบเอาเขาของที่มีราคาไปให้ข้าพเจ้าถึงบ้าน ซึ่งข้าพเจ้าก็ขี้ใจให้เขาเอากลับไป เพราะเขาไม่ควรจะดูหมิ่นข้าพเจ้าเช่นนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อประสบปัญหาเงินไม่พอ ข้าพเจ้าเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์ประชาชาติของทานุวรรณ ซึ่งขณะนั้นมีกลุ่ม สายประคินธุ เป็นบรรณาธิการ ข้าพเจ้าส่งบทความมาลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนี้มาตั้งแต่สมัยอยู่ปักกิ่ง การเขียนบทความบรรยายในหนังสือพิมพ์ประชาชาติสมัยเมื่อข้าพเจ้าอยู่เมืองไทยแล้ว (พ.ศ. 2479) ได้รับความแรงค้ำชูเพราะข้าพเจ้าเขียนมาจน บอยชน ไม่ใช้สัปดาห์ละ 1 ครั้งอย่างที่ เคยเขียนส่งมาจากปักกิ่งในสมัยแรก มีรายใดเพิ่มขึ้นเดือนละหลายสิบ บาท แต่ก็ไม่มากจนจะทำให้เขยิบฐานะจากการนั่งรถรางชั้นสองเป็นชั้นหนึ่งใด นอกจากบทความบรรยายแล้ว ยังเขียนสารคดี และนวนิยาย ชายไทแก่หนังสือพิมพ์ประชาชาติรายสัปดาห์อีก ซึ่งก็ช่วยไททางครอบครัวได้อยู่ก็กินที่อื่นอีกเล็กน้อย²⁰¹

²⁰¹ สด กุรมะโรหิต "ครั้งหนึ่งในชีวิต," ไท, 3 (4 สิงหาคม, 2501), หน้า 16 , 37.

สค. กุรมะโรหิต มีชีวิตอยู่ด้วยการทำงานหนัก และมีธัญญ์ จึงทำให้เขาสามารถนำครอบครัวให้อยู่รอดได้ และเนียน กุรมะโรหิต ก็เป็นแม่บ้านที่ดี ช่วยรายได้ออกของสามี โดยการแปลวรรณคดีจีนออกมาเป็นภาษาไทยลงในนิตยสารต่าง ๆ

ปัจจุบัน สค. กุรมะโรหิต มีบุตรธิดา คู่ด้วยกันรวมทั้งหมด 5 คน คือ

1. เวลิกา กุรมะโรหิต
2. อัปสร กุรมะโรหิต ปัจจุบันกำลังทำปริญญาเอกทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา
3. ดร. วรรชิต กุรมะโรหิต รัชมหาการศึกษามงคลวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. กุลภัทร กุรมะโรหิต
5. ชนิท กุรมะโรหิต²⁰²

สค. กุรมะโรหิต ในปัจจุบัน

ขณะนี้ สค. กุรมะโรหิต มีอายุ 67 ปี ป่วยเป็นโรคเบาหวาน ต้องฉีดยาด้วยตนเอง ทุกเช้า ออกกำลังทุกเช้า จะวิ่งกับเดินรวมกันหนึ่งกิโลเมตร คาซางขวามือ ข้างซ้ายมองเห็นโคลง ๆ แต่ก็ยังมีกำลังใจที่จะเขียนหนังสือเพื่อต่อต้านสังคมนิยมต่อไป²⁰³ เพราะเขาเห็นว่า เมืองไทยกำลังจะมีแนวโน้มไปทางสังคมนิยม ซึ่งสค. กุรมะโรหิต เห็นว่าไม่เหมาะสมกับเมืองไทย เพราะขั้นสุดท้ายของสังคมนิยมคือคอมมิวนิสต์ หนังสือที่เขาเขียนในขณะนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นบทความการส่งเสริม สหกรณ์ ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมสำหรับเมืองไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสหกรณ์คือระบบที่จัดทำโดยประชาชน เพื่อประชาชน สหกรณ์ไม่มีการบังคับ เป็น

²⁰²สัมภาษณ์ สค. กุรมะโรหิต 14 กันยายน 2517.

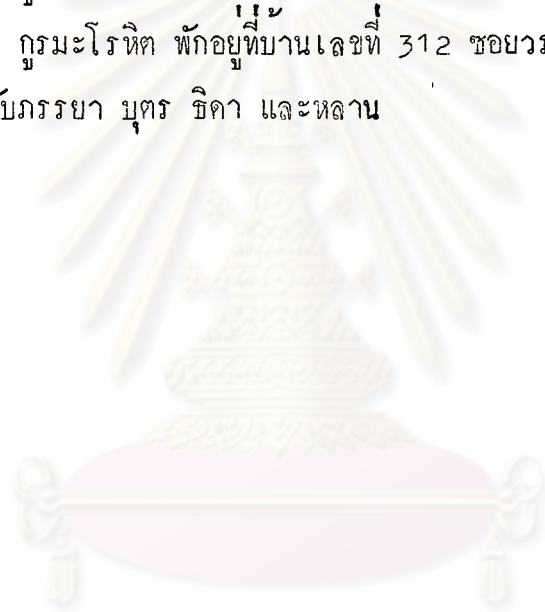
²⁰³"เงาสะทอน" (นามแฝง), เรื่องเดิม, หน้า 83.

การกระทำโดยความสมัครใจ²⁰⁴

นอกจากเขียนหนังสือแล้ว ยังได้รับเชิญไปปรากฏตามสถาบันหลายแห่ง ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสหกรณ์

ในปี พ.ศ. 2519 สด กุรมะโรหิต สมัครผู้แทนราษฎรในนามของพรรคเกษตรกร (Farmers) ลงแข่งขันเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร กำหนดวันเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน 2519 เขากล่าวถึงการสมัครครั้งนี้ว่า "ไม่คิดว่าจะได้ แต่ต้องการใช้เวลาระหว่างการหาเสียงนี้ พุกคุยกับประชาชน เพื่อแถลงแนวนโยบายเกี่ยวกับเรื่องสหกรณ์ เพราะผมถือว่าผมเป็นนักเขียนที่อยู่ข้างประชาชน"²⁰⁵

ขณะนี้ สด กุรมะโรหิต พักอยู่ที่บ้านเลขที่ 312 ซอยบรรณวิจิตร ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร กับภรรยา บุตร ธิดา และหลาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁰⁴ สัมภาษณ์ สด กุรมะโรหิต 14 กันยายน 2517.

²⁰⁵ สัมภาษณ์ สด กุรมะโรหิต 5 มีนาคม 2519.